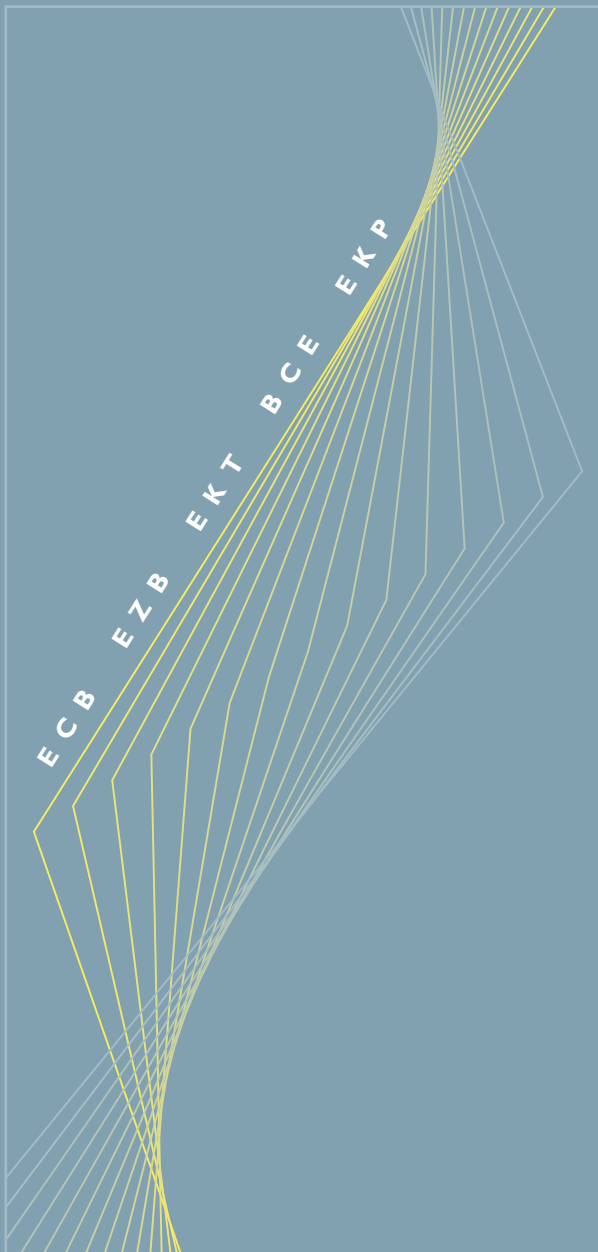

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

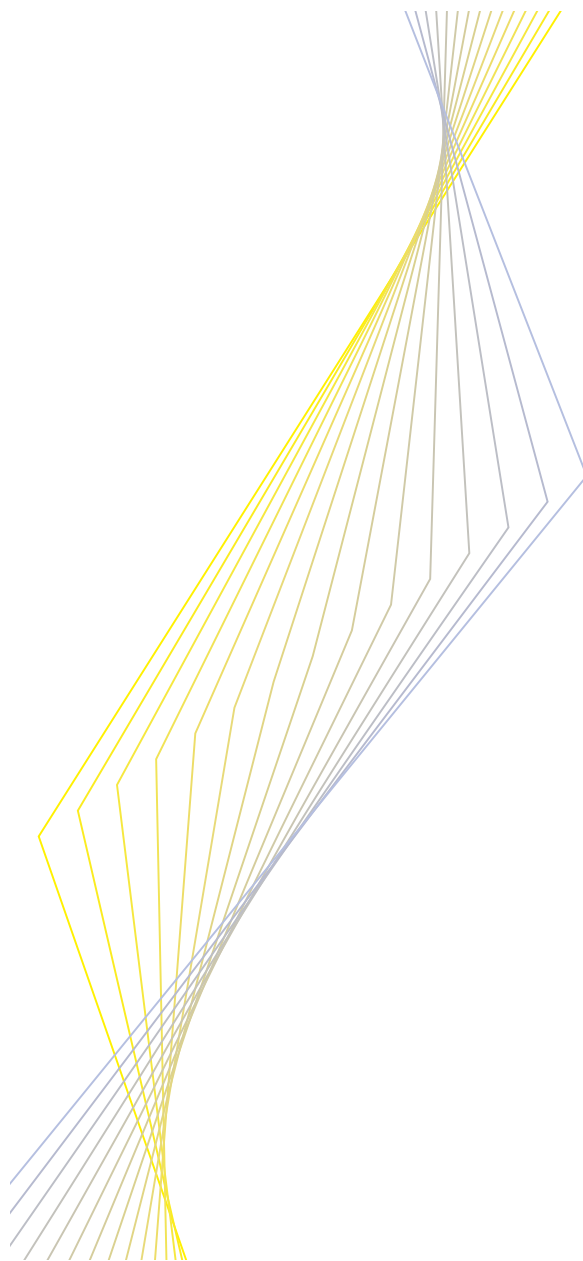

KONVERGENSRAPPORT

2000

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

KONVERGENSRAPPORT

2000

© Europeiska centralbanken, 2000

Besöksadress	Kaiserstrasse 29 D-60311 Frankfurt am Main Tyskland
Postadress	Postfach 16 03 19 D-60066 Frankfurt am Main Tyskland
Telefon	+49 69 1344 0
Internet	http://www.ecb.int
Fax+49 69 1344 6000	
Telex	411 144 ecb d

Alla rättigheter förbehålls.

Återgivande i utbildningssyfte och för icke-kommersiella ändamål är tillåtet under förutsättning att källan anges.

Stoppdatum för statistisk som redovisas i denna rapport är 14 april 2000, med undantag av de HIKP-siffror som dom offentliggjordes den 18 april 2000.

ISBN 92-9181-068-1

Innehåll

Inledning och landvisa sammanfattningar	I

Kapitel I

Centrala aspekter vid granskningen av den ekonomiska konvergensen år 2000	7

Kapitel II

Konvergenskriterierna	15

I Grekland	16
1.1 Prisutvecklingen	16
1.2 De offentliga finansernas utveckling	18
1.3 Växelkursutvecklingen	22
1.4 Långa räntans utveckling	23
1.5 Avslutande sammanfattning	24

2 Sverige	39
2.1 Prisutvecklingen	39
2.2 De offentliga finansernas utveckling	40
2.3 Växelkursutvecklingen	43
2.4 Långa räntans utveckling	43
2.5 Avslutande sammanfattning	44

Bilaga: Statistisk metod för beräkning av konvergensindikatorer	58

Kapitel III

Förenligheten mellan nationell lagstiftning och fördraget	63

I Inledning	64
1.1 Allmänna kommentarer	64
1.2 Danmark och Storbritannien	64

2 Anpassningens omfattning	65
2.1 Områden för anpassning	65
2.2 Centralbanksberoendet	65
2.3 "Förenlighet" kontra "harmonisering"	65

3 De nationella centralbankernas rättsliga införlivande i ECBS	66
3.1 Lagstadgade mål	66
3.2 Uppgifter	66
3.3 Instrument	67
3.4 Organisation	67
3.5 Finansiella bestämmelser	67
3.6 Övrigt	67

4 Annan lagstiftning än nationella centralbanksstadgor	68
4.1 Sedlar	68
4.2 Mynt	68
4.3 Valutareservförvaltning	68
4.4 Växelkurspolitik	68
4.5 Övrigt	69
5 Landvisa bedömningar	69
5.1 Grekland	69
5.2 Sverige	71

Dokument utgivna av Europiska centralbanken (ECB)	75

Förkortningar

Länder

BE	Belgien
DK	Danmark
DE	Tyskland
GR	Grekland
ES	Spanien
FR	Frankrike
IE	Irland
IT	Italien
LU	Luxemburg
NL	Nederländerna
AT	Österrike
PT	Portugal
FI	Finland
SE	Sverige
UK	Storbritannien
JP	Japan
US	Förenta staterna

Övriga förkortningar

BIS	Bank for International Settlements
BPM4	IMF:s betalningsbalanshandbok (IMF Balance of Payments Manual (4:e utgåvan))
BPM5	IMF:s betalningsbalanshandbok (IMF Balance of Payments Manual (5:e utgåvan))
CDs	bankcertificat
C.i.f.	Kostnader, försäkring och frakt vid importgräns
KPI	Konsumentprisindex
ECB	Europeiska centralbanken
EMI	Europeiska monetära institutet
ESA 95	Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995
ECBS	Europeiska centralbankssystemet
EU	Europeiska unionen
EUR	Euro
F.o.b.	Fritt vid exportgräns
BNP	Bruttonationalprodukt
HIKP	Harmoniserat konsumentprisindex
ILO	Internationella arbetsorganisationen (International Labour Organisation)
IMF	Internationella valutafonden (International Monetary Fund)
MFI	Monetära finansinstitut
NCB	Nationella centralbanker
Repor	Återköpsavtal
SITC Rev.3	Standard International Trade Classification (revision 3)

I enlighet med praxis inom gemenskapen anges medlemsländerna i alfabetisk ordning efter landsnamnen med nationell stavning.

Inledning och landvisa sammanfattningar

Inledning

I årets rapport enligt artikel 122.2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ("fördraget") använder Europeiska centralbanken (ECB) sig av den analysram som tillämpades för den konvergensrapport som Europeiska monetära institutet (EMI) lade fram i mars 1998. Uppgiften är att granska i vad mån Grekland och Sverige uppnått en hög grad av hållbar konvergens och om länderna iakttar de rättsliga krav som nationella centralbanker måste uppfylla för att bli integrerade delar av Europeiska centralbankssystemet (ECBS).

När det gäller Grekland noteras också att landets ekonomi- och finansminister sändt ett brev till ECB:s ordförande den 9 mars 2000 med en framställan om en värdering av Greklands ansökan om att landets ställning som medlemsstat med undantag måste upphävas.

Efter införandet av euron den 1 januari deltar fyra av EU:s medlemsländer ännu inte fullt ut i den ekonomiska och monetära unionen (EMU). Två av dessa, nämligen Danmark och Storbritannien, har särskild ställning. I enlighet med de protokoll avseende Danmark respektive Storbritannien som är bilagor till fördraget har dessa länder meddelat att de inte skulle delta i etapp tre av EMU den 1 januari 1999. Detta medför att konvergensrapporter endast behöver utarbetas för dem om de så begär. Eftersom ingen sådan begäran gjorts, täcker årets konvergensrapport enbart Grekland och Sverige.

Genom att lägga fram denna rapport uppfyller ECB kravet i fördragets artikel 122.2, tillsammans med artikel 121.1, att rapportera till Europeiska unionens råd (rådet) minst en

gång vartannat år eller på begäran av en medlemsstat med undantag "om hur medlemsstaterna fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen". Samma uppdrag har givits till Europeiska kommissionen och de två rapporterna har överlämnats samtidigt till rådet. Båda rapporterna utgör utgångspunkten för förfarandet enligt artikel 122.2, vilket innehåller följande ytterligare steg:

- kommissionen skall utarbeta ett förslag för de medlemsstater vars undantagsställning skall upphävas;
- Europaparlamentet skall höras;
- rådet skall vid ett möte på stats- eller regeringschefsnivå diskutera frågorna, och slutligen;
- Ekofin-rådet skall på grundval av kriterierna i artikel 121.1 och på förslag av kommissionen besluta med kvalificerad majoritet om vilka medlemsstater med undantag som uppfyller de nödvändiga villkoren för att upphäva de berörda medlemsstaternas undantag.

Årets konvergensrapport innehåller tre kapitel. I kapitel I beskrivs de viktigaste aspekterna på granskningen av den ekonomiska konvergensen år 2000. I kapitel II görs en bedömning av situationen när det gäller den ekonomiska konvergensen i Grekland och Sverige. I kapitel III, slutligen, granskas om de nationella centralbankerna uppfyller de rättsliga kraven för att kunna bli integrerade delar av ECBS.

Landvisa sammanfattningar

Grekland

Under referensperioden, april 1999 till mars 2000, hade Grekland en 12-månaders genomsnittlig HIKP-inflation på 2,0%, dvs. under referensvärdet. Under 1999 som helhet uppgick inflationen till referensvärdet och sedan januari 2000 har Grekland haft en HIKP-inflation som ligger under referensvärdet. Sett över perioden sedan 1998 har HIKP-inflationen i Grekland minskat avsevärt och ligger nu närmare en nivå som allmänt kan anses vara förenlig med prisstabilitet. Om man ser tillbaka kan en tydlig trend mot lägre inflation skönjas i Grekland, med ett KPI som har sjunkit från 20,4% 1990 till 2,6% 1999 (HIKP 1999: 2,1%). Samtidigt avtog ökningen av ersättningen per anställd från 12,2% 1995 till 4,8 1999. Vederbörlig hänsyn måste tas till det faktum att den senaste tidens minskning av inflationen delvis beror på tillfälliga faktorer och att oljeprisförändringar har en förhållandevis större inverkan på prisutvecklingen i Grekland än i EU som helhet.

Om man ser framåt tyder de senaste prognoserna på en inflation på mellan 2,2% och 2,4% under 2000 och mellan 2,3% och 2,7% under 2001. Den framtida prisutvecklingen i Grekland är föremål för flera uppåtriktade risker. Under 2000 and 2001 kommer inflationen att påverkas uppåt när effekterna av den senaste tidens sänkningar av indirekta skatter upphör. Det är fortfarande ovisst om ett beslut att inte förnya överenskommelserna med handels- och industriföretag samt tjänsteföretag kommer att driva upp priserna. En slutlig anpassning av de grekiska räntorna till dem i euroområdet och den återstående deprecieringen av drakman mot dess omräkningskurs kommer dessutom att utöva ett uppåtgående tryck på priserna. Hållbarheten i den positiva utvecklingen när det gäller inflationen är därför föremål för uppåtriktade risker och det är i Greklands fall särskilt viktigt med fortsatta ansträngningar för att ytterligare stödja en varaktig prisstabilitet. Möjligheterna att hålla tillbaka trycket på ersättningen per anställd och på priserna – utan att ytterligare förlita sig på sär-

skilda engångsåtgärder – är helt beroende av trovärdigheten i myndigheternas övergripande strategi. Det gäller särskilt budgetpolitiken och den nationella politiken för att förbättra produkt- och arbetsmarknadernas funktion.

När det gäller budgetpolitiken var den offentliga sektorns underskottskvot 1999 1,6%, dvs. klart under referensvärdet på 3%, och skuldkvoten var 104,4%, dvs. avsevärt över referensvärdet på 60%. Jämfört med 1998 har underskottskvoten minskat med 1,5 procentenhet av BNP och skuldkvoten med 1 procentenhet av BNP. Sedan 1998 har underskottskvoten överstigit de offentliga investeringarnas andel av BNP. Under 2000 kommer underskottskvoten enligt prognoserna att minska till 1,3% av BNP, medan skuldkvoten beräknas minska till 103,7%. Betydande underskott/skuldanpassningar fortsätter emellertid att inverka negativt på skuldutvecklingen, vilket leder till att Greklands offentliga skuld bara sjunker långsamt, trots höga primära överskott och privatiseringsintäkter. Trots ansträngningarna och de avsevärda framsteg som har gjorts när det gäller att förbättra den nuvarande budgetsituationen måste man ständigt övervaka om den offentliga skulden i förhållande till BNP ”minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt” och om man har uppnått en hållbar budgetställning. Det kommer att krävas betydande primära överskott och varaktiga stora totala budgetöverskott som överträffar målen i det uppdaterade grekiska konvergensprogrammet, tillsammans med kraftigt minskade underskott/skuldanpassningar, för att minska skuldkvoten till 60% inom en lämplig tidsrymd. En stram budgetpolitik kommer också att vara nödvändig för att hålla tillbaka inflationstrycket till följd av den ovannämnda uppmjukningen av de monetära villkoren inför ett fullständigt medlemskap i EMU. I stabilitets- och tillväxtpakten krävs också, som ett mål på medellång sikt, offentliga finanser som är nära balans eller i överskott.

När det gäller befolkningens åldrande behövs ökade ansträngningar för att reformera soci-

alförsäkringssystemet, medan ytterligare framsteg när det gäller privatisering skulle minska skulderna för hela den offentliga sektorn. Dessutom krävs ett snabbare införlivande av den gemensamma marknadens lagstiftning i den nationella lagstiftningen, ytterligare framsteg när det gäller avregleringen av ett antal nätverksbaserade industrier och kraftfulla ansträngningar för att övervinna strukturell rigiditet på arbetsmarknaden.

De långa räntorna uppgick till i genomsnitt 6,4% under referensperioden april 1999 – mars 2000, vilket låg under referensvärdet. I mars 2000 uppgick skillnaden mellan de grekiska långa räntorna och genomsnittet i euroområdet till ca 0,8 procentenheter. Skillnaden mellan de grekiska korta räntorna och genomsnittet i euroområdet under de tre månaderna fram till mars 2000 var 550 punkter.

Den grekiska drakman har deltagit i Europeiska monetära systemets (EMS) växelkursmekanism sedan den 16 mars 1998 och anslöt sig till ERM 2 i början av etapp tre av EMU. Under den tvååriga referensperioden april 1999 – mars 2000 låg drakman normalt betydligt över sina centralkurser. Växelkursörligheten minskade avsevärt under referensperioden och de betydande skillnaderna mellan de korta räntorna uppvisade också en gradvis minskning fr.o.m. september 1998 och framåt. Relativt höga ränteskillnader spelade emellertid en viktig roll under referensperioden. Valutainterventioner genomfördes tidvis i syfte att minska växelkurssvängningarna. Efter en gradvis depreciering under huvuddelen av 1999 och en revalvering av centralkursen med 3,5% i januari 2000, noterades drakman till 333,89 drakma i förhållande till euron i mars 2000, 2,0% över sin nya centralkurs. Under hela den referensperiod som behandlas i denna rapport registrerade Grekland ett bytesbalansunderskott som delvis kan tolkas som ett resultat av landets behov av att finansiera investeringar.

När det gäller frågan om i vad mån den grekiska lagstiftningen, inklusive stadgan för Bank of Greece, är förenlig med vad som fastlades

i fördragets och ECBS-stadgans krav för att införa euron kan följande noteras.

I enlighet med innehållet i EMI:s konvergensrapport 1998 ändrades stadgan för Bank of Greece den 25 april 2000 för att uppfylla fördragets och ECBS-stadgans krav när det gäller bankens rättsliga införlivanden i ECBS. Under förutsättning att ändringarna i stadgan för Bank of Greece fastställs av parlamentet och att dessa träder i kraft i tid i den form ECB konsulterats om samt under förutsättning att lagen 2548/1997 anpassas i enlighet härmed (vilket enligt ECB:s mening behöver genomföras skyndsamt), återstår det inte några ofullkomligheter i stadgan för Bank of Greece när det gäller fördragets och ECBS-stadgans krav för att rättsligt fullt ut integrera Bank of Greece i ECBS.

När det gäller annan lagstiftning än stadgan för Bank of Greece noterar ECB att denna kommer att anpassas i en lag om införandet av euron och att ECB kommer att konsulteras om dessa anpassningar i enlighet med artikel 105.4, andra strecksatsen, vilket upprepas i artikel 4.a, andra strecksatsen, i ECBS-stadgan.

Sverige

Under referensperioden april 1999 – mars 2000 hade Sverige en genomsnittlig HIKP-inflation över 12 månader på 0,8%, vilket är klart under det referensvärde som föreskrivs i fördraget. Sverige har under senare år gått in i en period med hög tillväxt, som främst drivs av inhemsk efterfrågan samtidigt som finanspolitiken blivit mer neutral, vilket har lett till att produktionsgapet snabbt slutits. Slutandet av produktionsgapet pekar liksom relevanta prisindex på ett ökat uppåtriktat tryck på priser och kostnader. Om man blickar framåt tyder prognoserna på att inflationen kommer att ligga på ca 1,5 % år 2000 och runt 2 % år 2001. Den långa räntan låg på 5,4 %, dvs. under motsvarande referensvärde.

Sverige deltar inte i ERM 2. Sverige är en medlemsstat med undantag och har inte nå-

gon bestämmelse som gör det möjligt för landet att ställa sig utanför etapp tre av EMU. Sverige är därmed skyldigt enligt fördraget att införa euron, vilket innebär att landet måste sträva efter att uppfylla samtliga konvergenskriterier, inklusive växelkurskriteriet. Under referensperioden april 1998 – mars 2000 var den svenska kronan inledningsvis svagare gentemot flertalet övriga EU-valutor än den genomsnittliga bilaterala växelkurs som noterades i april 1998, som används som riktmärke för presentationsändamål i avsaknad av centralkurs. Efter att ha deprecierat avsevärt under andra delen av 1998, efter den oro på den globala marknaden som orsakades av krisen i tillväxtekonomierna i augusti 1998, apprecierade kronan med 14,4 % gentemot euron under 1999 och fram till mars 2000. Denna förstärkning avspeglar en normalisering av situationen efter den globala krisen hösten 1998 och att Sveriges ekonomiska utveckling blev bättre än väntat.

Under 1999 hade Sverige ett överskott i de offentliga finanserna på 1,9 % av BNP och uppfyllde därmed referensvärdet på 3 procentens underskott. För 2000 förutses ett överskott på 2,4 % av BNP. Skuldkvoten ligger över referensvärdet på 60 %. Efter att ha nått en topp 1994 gick kvoten ned med 12,2 procentenheter till 65,5 % 1999. När det gäller hållbarheten i de offentliga finanserna förutses skuldkvoten sjunka till 61,3 % av BNP 2000. Mot bakgrund av trenderna i skuldkvoten på senare år förväntas Sverige, enligt Europeiska kommissionens bedömning, som bekräftats av ECOFIN-rådet, att uppnå stabilitets- och tillväxtpaktens medelfristiga

mål om offentliga finanser som är nära balans eller i överskott.

När det gäller andra faktorer har underskottet inte överstigit de offentliga investeringarnas andel av BNP sedan 1997. Dessutom uppvisade Sverige överskott i bytesbalansen, men hade kvar en nettoskuld mot utlandet. När det gäller befolkningens åldrande kan Sverige dra fördel av ett delvis fonderat pensionssystem, som gradvis håller på att kompletteras med ett nytt system som kommer att minska trycket på de offentliga finanserna

När det gäller frågan om i vad mån den svenska lagstiftningen, vilket inkluderar lagen om Sveriges riksbank, är förenlig med fördragets och ECBS-stadgans krav för att införa euron kan följande noteras.

Den svenska lagstiftningen, framför allt lagen om Sveriges riksbank, förutsätter inte Riksbankens rättsliga integration i ECBS, fastän Sverige inte är en medlemsstat med särskild ställning och därför måste uppfylla alla krav på anpassning enligt artikel 109 i fördraget. Detta påverkar ett antal bestämmelser i riksbankslagen.

När det gäller annan lagstiftning än riksbankslagen noterar ECB att lagstiftningen om offentlighet rörande allmänna handlingar och sekretesslagen behöver granskas i relation till sekretessbestämmelserna i artikel 38 i ECBS-stadgan. ECB känner inte till några andra rättsliga bestämmelser som skulle behöva anpassas enligt artikel 109 i fördraget.

Kapitel I

Centrala aspekter vid granskningen av den ekonomiska konvergensen år 2000

Enligt artikel 122.2 i fördraget skall Europeiska kommissionen och ECB åtminstone vartannat år, eller på begäran av ett land med undantag, lägga fram rapporter om vilka framsteg sådana länder gjort när det gäller att uppfylla sina åtaganden för att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen (EMU), s.k. konvergensrapporter. Fyra EU-länder deltar fortfarande inte fullt ut i EMU. Två av dessa, Danmark och Storbritannien, har en särskild ställning som gör att konvergensrapporter för dessa länder endast måste läggas fram om de så begär. Eftersom någon sådan begäran inte föreligger, täcker granskningen av konvergensen år 2000 endast Grekland och Sverige.

I kapitel II i denna rapport görs en sammanfattning av de uppgifter för Grekland och Sverige som framkommer ur en omfattande granskning av den ekonomiska konvergensen. Granskningen görs på basis av ett antal ekonomiska kriterier relaterade till prisutvecklingen, läget för de offentliga finanserna, växelkurserna, de långa räntorna samt andra faktorer. I ruta 1-4 återges helt kort fördragets bestämmelser och den metodik som ECB använder för att tillämpa dessa bestämmelser

i praktiken. I huvudtexten beskrivs vidare mer i detalj de olika indikatorer som studeras för att granska hållbarheten i utvecklingen. Flerparten av dessa har redan förekommit i tidigare rapporter från Europeiska monetära institutet (EMI). För det första analyseras utvecklingen under 1990-talet i ett tillbakablickande perspektiv. Detta borde underlätta att mer korrekt kunna avgöra huruvida de resultat som uppnåtts är en följd av genuina strukturella anpassningar vilket i sin tur underlättar bedömningen av i vad mån den ekonomiska konvergensen är av hållbar art. För det andra anläggs i den mån detta är ändamålsenligt ett framåtblickande perspektiv. I detta sammanhang understryks att hållbarheten i en positiv utveckling i mycket hög utsträckning förutsätter att den ekonomiska politiken också den är hållbar och anpassas till nuvarande och framtida utmaningar. Sammantaget betonas att hållbarheten i utvecklingen beror både på ett gott utgångsläge och på den politik som bedrivs efter det att euron införs.

När det gäller prisutvecklingen återges fördragets bestämmelser och ECB:s tillämpning i ruta 1.

Ruta 1

Prisutvecklingen

1. Fördragets bestämmelser

I artikel 121.1, första strecksatsen, i fördraget föreskrivs

”en hög grad av prisstabilitet; detta skall framgå av att inflationstakten ligger nära den i de, högst tre, medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”.

I artikel 1 i protokollet om konvergenskriterierna, som återopas i fördragets artikel 121, anges att:

”Kriteriet om prisstabilitet enligt artikel 121.1, första strecksatsen, i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall uppvisa en hållbar prisutveckling och en genomsnittlig inflationstakt som inte med mer än 1,5 procentenheter överstiger inflationstakten i de, högst tre, medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Inflationen skall mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund, med beaktande av skillnader i nationella definitioner”.

2. Tillämpningen av fördragsbestämmelserna

I denna rapport tillämpar ECB fördragsbestämmelserna enligt följande:

- För det första, vad beträffar ”en genomsnittlig prisutveckling under en tid av ett år före granskningen” har inflationstakten beräknats som ökningen i senast tillgängliga tolv månadersgenomsnitt för det harmoniserade indexet för konsumentpriser (HIKP) jämfört med föregående tolv månadersgenomsnitt. Följaktligen är referensperioden för inflationstakten i denna rapport april 1999 till mars 2000.
- För det andra har begreppet ”de, högst tre, medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet, tillämpats genom att ta det ovägda aritmetiska genomsnittet av inflationstakten i de tre länder som har lägst inflationstakt, förutsatt att denna takt är förenlig med prisstabilitet. Under referensperioden i denna rapport var de tre länderna med lägst HIKP-inflationstakt Sverige (0,8%) Österrike (0,9%), och Frankrike (0,9%). Genomsnittet uppgår därmed till 0,9%, och med 1,5 procentenheters tillägg blir referensvärdet 2,4%.

För att kunna granska hållbarheten i prisutvecklingen mera i detalj har den HIKP-inflationstakt som uppnåts under referensperioden från april 1999 till mars 2000 studerats mot bakgrund av utvecklingen under 1990-talet när det gäller prisstabiliteten. I detta sammanhang riktas uppmärksamheten på penningpolitikens inriktning och särskilt i vad mån penningpolitiken främst inriktats på att uppnå och upprätthålla prisstabilitet, men även på de bidrag som lämnats av andra delar av den ekonomiska politiken för att uppnå varaktig prisstabilitet. Vidare beaktas hur den makroekonomiska utvecklingen inverkat på förutsättningarna att nå prisstabilitet. Prisutvecklingen granskas i ljuset av förhållandena på efterfråge- och utbudssidan, särskilt när det gäller de faktorer som påverkar enhets-

arbetskraftskostnaderna och importpriserna. Slutligen beaktas prisutvecklingen som den kommer till uttryck i andra relevanta index (såsom nationella konsumentprisindex (KPI), deflatorn för den privata konsumtionen, BNP-deflatorn samt producentpriserna). I ett framåtblickande perspektiv ges en bild av den kommande inflationsutvecklingen inom den allra närmaste tiden, inklusive prognoser från de viktigaste internationella organisationerna. De strukturella faktorer som är relevanta för att bibehålla prisstabilitet i etapp tre av den ekonomiska och monetära unionen tas också upp.

När det gäller utvecklingen av de offentliga finanserna återges fördragets bestämmelser och ECB:s tillämpning i ruta 2.

Ruta 2

Utvecklingen av de offentliga finanserna

1. Fördragets bestämmelser

I artikel 121.1, andra strecksatsen, i fördraget föreskrivs

”en hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn; detta skall framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett alltför stort underskott enligt bestämmelserna i artikel 104.6”. I artikel 2 i protokollet om konvergenskriterierna, som återopas i fördragets artikel 121, anges att detta kriterium ”innebär att medlemsstaten vid tidpunkten för granskningen inte får vara föremål för något beslut av rådet enligt artikel 104.6 i detta fördrag om att ett alltför stort underskott föreligger”.

I artikel 104 beskrivs förfarandet vid alltför stora underskott. Enligt artikel 104.2 och 3 skall kommissionen utarbeta en rapport om ett medlemsland inte uppfyller kravet på budgetdisciplin, särskilt om

- a) andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i förhållande till bruttonationalprodukten (BNP) överstiger ett visst referensvärde (anges i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott till 3% av BNP), såvida inte detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller alternativt referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.
- b) skuldsättningen i den offentliga sektorn i förhållande till bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde (anges i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott till 60% av BNP), såvida inte detta procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Den rapport som kommissionen utarbetar skall dessutom beakta om det offentliga underskottet överstiger de offentliga investeringsutgifterna liksom alla andra relevanta faktorer, bl.a. det ekonomiska läget och budgetsaldot i landet på medellång sikt. Kommissionen kan också utarbeta en rapport om den, trots att kriterierna uppfylls, bedömer att det finns risk för ett alltför stort underskott i ett medlemsland. Ekonomiska och finansiella kommittén skall avge ett yttrande över kommissionens rapport. Slutligen skall EU-rådet enligt artikel 104.6 på grundval av kommissionens rekommendation och efter att ha beaktat alla omständigheter som landet ifråga önskar åberopa göra en övergripande bedömning och med kvalificerad majoritet besluta om det föreligger ett alltför stort underskott i ett medlemsland.

2. Förfarandet och tillämpningen av fördragsbestämmelserna

För att granska konvergensen ger ECB sin syn på utvecklingen av de offentliga finanserna. För att bedöma hur hållbar denna utveckling är studerar ECB centrala indikatorer på utvecklingen under perioden 1990-1999 samt beaktar utsikterna och utmaningarna för de offentliga finanserna och ser särskilt till kopplingarna mellan utvecklingen av underskottet och skulden.

När det gäller fördragets bestämmelse att en skuldkvot över 60% av BNP ”minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt” analyserar ECB den historiska och aktuella utvecklingen och presenterar ett antal beräkningar utifrån den analysram som EMI utvecklade i sin konvergensrapport 1998.

För Grekland, som är ett land med en skuldkvot över 100%, visas utöver de beräkningar som beskrivits ovan också kalkyler över det budgetsaldo och det primärsaldo som skulle krävas för att uppnå en skuldkvot på 60% av BNP inom fem, tio eller femton år från 1999 som är referensåret för utvecklingen av de offentliga finanserna, dvs. till år 2004, 2009 respektive 2014. För Sverige studeras inte den möjliga framtida utvecklingen av skuldkvoten i någon detalj eftersom prognoserna för Sverige antyder att skuldkvoten kommer att ligga under 60% av BNP 2001.

Granskningen av utvecklingen av de offentliga finanserna grundas på jämförbara data som sammanställts på nationalräkenskapsbasis, i enlighet med Europeiska nationalräkenskapsystemet 1995 (se statistikbilagan till kapitel II). De huvudsakliga siffrorna som redovisas i denna rapport tillhandahölls av kommissionen i mars 1998 och inkluderar den offentliga sektorns finansiella ställning 1998 och 1999 liksom kommissionens uppskattningar för 2000. Förhållandet mellan underskottskvoten och de offentliga investeringsutgifterna rapporteras också för 1998 och 1999.

Vad beträffar den närmare granskningen av budgetutvecklingens hållbarhet studeras utfallet för referensåret 1999 i ljuset av utvecklingen under 1990-talet. Som en utgångspunkt analyseras utvecklingen av skuldkvoten i det förgångna liksom de faktorer som ligger bakom denna utveckling, dvs. skillnaden mellan tillväxten i nominella BNP och räntan, det primära saldoto samt justeringsposten för underskottets nivå och skuldens utveckling. Detta perspektiv kan belysa i vilken grad den makroekonomiska utvecklingen, särskilt förhållandet mellan tillväxt och ränta, har påverkat dynamiken i skuldutvecklingen. Det kan också belysa bidraget från ansträngningarna att konsolidera de offentliga finanserna så som det framgår av primärsaldots storlek samt vilken roll speciella faktorer spelar i underskott-skuldjusteringen. Dessutom studeras skuldens struktur, särskilt när det gäller andelen skuld med kort återstående löptid och andelen skuld i utländsk valuta samt hur dessa andelar utvecklas. Genom att koppla samman dessa andelar med den nuvarande skuldnivån belyses de offentliga finansernas räntekänslighet samt känslighet för växelkursförändringar.

I nästa steg undersöks hur underskottskvoten utvecklats. Det kan i detta sammanhang erinras om att ett lands årliga underskottskvot normalt påverkas av olika underliggande faktorer. Dessa indelas ofta i "cykliska effekter" å ena sidan, vilka återspeglar effekterna på underskottet av förändringar i produktionsgapet, och å andra sidan "icke-cykliska effekter", vilka ofta bedöms återspegla strukturella eller varaktiga anpassningar av finanspolitiken. Så som de icke-cykliska effekterna mäts i denna rapport behöver dock inte nödvändigtvis ses som enbart ett uttryck för strukturella förändringar i budgetsaldot, ef-

tersom de också inkluderar åtgärder som bara tillfälligt påverkar budgetsaldot. Så långt möjligt görs en åtskillnad mellan åtgärder som förbättrar budgetutfallet endast för ett år, och därför måste motverkas året därpå ("engångsåtgärder"), och åtgärder som har samma inverkan på kort sikt men som medför ökade utgifter senare år. Sådana åtgärder förbättrar först budgeten men när de sedan upphör belastas budgeten ("självåtergående åtgärder").

Den historiska utvecklingen i de offentliga utgifterna och inkomsterna studeras också mera ingående. Mot denna bakgrund görs bl.a. en bedömning av inom vilka områden framtida konsolideringar kan behöva inriktas.

I ett framåtblickande perspektiv redovisas budgetplaner och aktuella prognoser för 2000 och den medelfristiga budgetstrategin enligt konvergensprogrammen beaktas. Därefter redovisas en rad illustrativa beräkningar (se ruta 2). Utvecklingen av underskotten kan kopplas till den fortsatta utvecklingen av skuldkvoten, liksom till målet i stabilitets- och tillväxtpakten som tillämpas sedan 1999 om ett budgetsaldo nära balans eller med överskott. Slutligen betonas de påfrestningar som de offentliga finanserna kan utsättas för på längre sikt, särskilt när det gäller ofonderade offentliga pensionssystem till följd av den demografiska utvecklingen.

Det bör noteras att ECB i bedömningarna av budgetläget i medlemsländerna inte beaktat påverkan från överföringar till och från EU-budgeten.

När det gäller växelkursutvecklingen redovisas fördragets bestämmelser och ECB:s tillämpning i ruta 3.

Ruta 3

Växelkursutvecklingen

1. Fördragets bestämmelser

I artikel 121.1, tredje strecksatsen, i fördraget föreskrivs

”ett iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till någon annan medlemsstats valuta”.

I artikel 3 i protokollet konvergenskriterierna, som åberopas i fördragets artikel 121.1, anges att

”Kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism enligt artikel 121.1, tredje strecksatsen, i detta fördrag innebär att kursrörelserna för en medlemsstats valuta skall ha legat inom det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, utan att allvarliga spänningar har uppstått, under minst de två senaste åren före granskningen. Särskilt skall medlemsstaten inte på eget initiativ ha devalverat sin valutas bilaterala centralkurs i förhållande till någon annan medlemsstats valuta under denna period”.

2. Tillämpningen av fördragsbestämmelserna

Fördraget hänvisar till kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism (ERM t.o.m. december 1998, följt av ERM2 fr.o.m. januari 1999).

- För det första granskar ECB om landet har deltagit i ERM/ERM2 under ”minst de senaste två åren före granskningen” som det anges i fördraget.
- För det andra erinrar ECB, när det gäller definitionen av ”det normala fluktuationsutrymmet”, om det formella yttrande som EMI:s råd avgav i oktober 1994 och om dess uttalanden i rapporten från november 1995, ”Utvecklingen mot konvergens”.

I yttrandet av EMI:s råd i oktober 1994 angavs att ”de bredare banden har bidragit till att uppnå en hållbar växelkursstabilitet inom ERM”, att ”EMI:s råd anser att det är tillrådligt att bibehålla nuvarande arrangemang” och att ”medlemsländerna bör fortsätta att sträva efter att undvika betydande växelkursfluktuationer genom att utforma sin ekonomiska politik så att prisstabilitet uppnås och att de offentliga finansiella underskotten minskas, och därmed bidra till att uppfylla de villkor som fastställs i artikel 121.1 i fördraget samt hithörande protokoll”.

I konvergensrapporten från november 1995 erinrade EMI om att ”när fördraget utformades var ’normala fluktuationsband $\pm 2,25\%$ kring de bilaterala centralkurserna, medan ett band på $\pm 6\%$ var ett undantag från regeln. I augusti 1993 beslöts att bredda fluktuationsbanden till $\pm 15\%$ och tolkningen av kriteriet, särskilt av begreppet ”normala fluktuationsband” blev mindre rättfram”. Det föreslogs då också att ”hänsyn måste tas till den speciella utvecklingen av växelkurserna i EMS sedan 1993 när en bedömning görs i efterhand”.

Mot denna bakgrund läggs tonvikten vid bedömningen på att växelkurserna ligger nära centralkurserna i ERM/ERM2.

- För det tredje görs en bedömning av frågan om ”allvarliga spänningar” genom att granska i vilken utsträckning växelkurserna avviker från sina centralkurser i förhållande till övriga deltagande valutor i ERM eller från centralkursen i förhållande till euron i ERM2 genom att använda indikatorer som korta räntedifferenser gentemot den grupp länder som har lägst penningmarknadsräntor och utvecklingen av dessa samt genom att beakta omfattningen av valutainterventioner.

För Sverige, som är ett land som inte deltar i ERM2 (och inte deltog i dess föregångare ERM), visas utvecklingen av den svenska kronan i förhållande till var och en av de övriga EU-landsvalutorna under perioden från april till december 1998 samt i förhållande till euron och övriga EU-valutor under perioden från januari 1999 till mars 2000.

Förutom utvecklingen av de nominella växelkurserna under referensperioden från mars 1996 till februari 1998 presenteras översikt-

ligt några uppgifter av betydelse för hållbarheten i de rådande växelkurserna. Detta fås från utvecklingen av de reala växelkurserna i förhållande till respektive lands viktigaste handelspartners, bytesbalansen, medlemslandets grad av öppenhet, andelen handel inom EU samt nettot av fordringar och skulder gentemot utlandet.

När det gäller utvecklingen av långa räntor redovisas fördragets bestämmelser och ECB:s tillämpning i ruta 4.

Ruta 4

Utvecklingen av långa räntor

1. Fördragets bestämmelser

I artikel 121.1, fjärde strecksatsen, i fördraget föreskrivs

”en varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån”.

I artikel 4 i protokollet om konvergenskriterierna, som återopas i artikel 121 i fördraget föreskrivs att

”Kriteriet om konvergens i räntesatserna enligt artikel 121.1, fjärde strecksatsen, i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall ha haft en genomsnittlig långfristig nominell räntesats som inte med mer än två procentenheter överstiger motsvarande räntesats i de, högst tre, medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Räntesatserna skall beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper, med beaktande av skillnader i nationella definitioner”.

2. Tillämpningen av fördragsbestämmelserna

I denna rapport tillämpar ECB fördragets bestämmelser på följande sätt:

- För det första, när det gäller ”en genomsnittlig långfristig nominell räntesats” som iakttagits ”under en tid av ett år före granskningen” har den långa räntan beräknats som ett aritmetiskt genomsnitt för de senaste tolv månader som HIKP-uppgifter funnits tillgängliga för. Referensperioden i denna rapport är sålunda från april 1999 till mars 2000.
- För det andra har begreppet ”de, högst tre, medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet” som används för definitionen av referensvärdet tillämpats genom att använda det ovägd aritmetiska genomsnittet av de långfristiga räntesatserna för de tre länder som har lägst inflation (se ruta 1). När denna rapport slutfördes var den långa räntan i dessa tre länder 5,1 % (Österrike), 5,4% (Sverige) och 5,0% (Frankrike). Referensvärdet utgör därmed den genomsnittliga räntan på 5,2% plus 2 procentenheter, 7,2%.

Räntesatserna har mätts utifrån de harmoniserade långfristiga räntesatser som tagits fram för att kunna bedöma konvergens (se statistikbilagan till kapitel II).

Som nämnts ovan hänvisar fördraget uttryckligen till en "varaktighet i konvergensen" som skall komma till uttryck i den långfristiga räntenivån. Därför studeras utvecklingen över referensperioden från april 1998 till mars 2000 mot bakgrund av trenden i de långa räntorna under 1990-talet och de viktigaste faktorerna bakom differenserna i förhållande till de räntenivåer som råder i EU-länderna med de lägsta räntorna.

Slutligen föreskrivs i artikel 121.1 att ECB:s rapport skall beakta ett antal andra faktorer, nämligen "ecuns utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, bytesbalansläget och dess utveckling samt utvecklingen av enhetsarbetskraftskostnader och andra prisindex". Dessa faktorer går igenom i landkapitlen under de enskilda kriterierna som belysts ovan. I och med införandet av euron den 1 januari 1999 diskuteras inte längre specifikt ecuns utveckling.

Kapitel II

Konvergenzkriterierna

I Grekland

I.1 Prisutvecklingen

Under referensperioden från april 1999 till mars 2000 uppgick den genomsnittliga inflationen enligt HIKP i Grekland till 2,0%, dvs. 0,4 procentenhet under det referensvärde på 2,4% som föreskrivs i artikel 121 (1) i fördraget om upprättandet av europeiska gemenskapen och artikel 1 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i den artikeln. För helåret 1999 uppgick inflationen till 2,1%, dvs. till referensvärdet för det året, och sedan januari 2000 har Grekland haft en HIKP-inflation som ligger under referensvärdet. Under 1998 var den genomsnittliga HIKP-inflationen 4,5% (se tabell 1). Sett över perioden sedan 1998 har HIKP-inflationen i Grekland minskat avsevärt och närmade sig nyligen en nivå som allmänt kan anses vara förenlig med prisstabilitet. Vederbörlig hänsyn måste tas till det faktum att den senaste tidens minskning av inflationen delvis beror på tillfälliga faktorer.

Sänkningar av indirekta skatter genomfördes gradvis mellan oktober 1998 och december 1999. ECB uppskattar att dessa sänkningar har medfört att den grekiska inflationen i konsumentledet sjönk under referensperioden från april 1999 till mars 2000 med i genomsnitt ca 0,9 procentenhet. Den direkta inflationsdämpande effekten av dessa sänkningar kommer att försvinna ett år efter deras införande och 12-månadersinflationen kommer då återigen att stiga. I detta hänseende har sänkningar av de indirekta skatterna bara en tillfällig engångseffekt på inflationen och innebär inte någon varaktig utveckling mot prisstabilitet. Sådana åtgärder har dessutom också sekundära inflationsminskande effekter eftersom de har bidragit till att minska effekten av avtalskonstruktioner som innehåller någon form av inflationsindexering och därmed avvärt ytterligare löneökningar inom den privata sektorn på 0,6 procentenhet i början av 1999 och på 1,0 procentenhet i början av 2000. Slutligen kan de ha en mer varaktig effekt genom att sänka inflationsförväntningarna, även om detta inte går att kvantifiera med någon exakthet.

Fr.o.m. augusti 1998 träffade den grekiska regeringen också flera överenskommelser med handels- och industriföretag samt tjänsteföretag. Syftet med de överenskommelser som ingicks 1998 var att sänka konsumentpriserna på vissa varor som svarade för ungefär en tiondel av KPI-korgen. Överenskommelserna under 1999 syftade till att hålla konsumentpriserna på varor och tjänster som svarar för ungefär en tredjedel av KPI-korgen på en stabil nivå eller att begränsa prisökningarna. Enligt beräkningar från Bank of Greece var prisökningarna på de varor och tjänster som omfattades av sådana överenskommelser under 1998 lägre än den totala ökningstakten för konsumentpriserna, vilket innebar en direkt inflationsminskande effekt på 0,2 procentenhet. En sådan direkt effekt kan inte kan skönjas för 1999, eftersom prishöjningarna på de varor och tjänster som omfattas av överenskommelserna i genomsnitt var lika stora som den totala KPI-inflationen. Det är inte möjligt att bedöma om 1999 års överenskommelser förhindrade prisökningar på dessa varor och tjänster som i genomsnitt skulle ha överstigit den totala KPI-inflationen.

Om man ser längre tillbaka än den senaste tidens utveckling har en tydlig trend mot lägre inflation i Grekland kunnat skönjas sedan början av 1990-talet. Inflationen i konsumentledet, mätt genom KPI, sjönk stadigt från 20,4% år 1990 till 2,6% år 1999 (se tabell 2 och diagram 1). Denna disinflation är en följd av flera viktiga politiska val, inte minst den gradvisa åtstramningen av penningpolitiken sedan början av 1990-talet. Huvudmålet för Bank of Greces penningpolitiska strategi är att upprätthålla prisstabilitet, vilket definieras som en ökning jämfört med föregående år av det nationella konsumentprisindexet på högst 2%. För detta ändamål intog myndigheterna en stram penningpolitisk hållning under hela 1990-talet. I april 1999 införde Bank of Greece tillfälliga kassakrav för tillväxten av bankernas kreditgivning till den privata sektorn. Under 1999 låg den viktiga 14-dagarsräntan på 12% fram till oktober. 14-dagarsräntan sjönk därefter gradvis till 9,25% fram

till mars 2000, vilket fortfarande var 575 punkter över ECB:s huvudsakliga refinansieringsränta. Höga styrräntor som syftade till att främja utvecklingen mot prisstabilitet understödde också drakmans ställning på valutamarknaderna. Minskningen av inflationen understöddes av justeringar av budgetpolitiken i syfte att uppnå lägre underskottskvoter. Ökningen av ersättningen per anställd sjönk från en toppnivå på 12,2% år 1995 till 4,8% år 1999, medan ökningen av enhetsarbetskostnaderna sjönk från 11,6% till 2,5%. Dessa minskningar understöddes av en stark produktivitetstillväxt och ett tvåårigt nationellt allmänt kollektivavtal som ingicks av arbetsmarknadens parter i maj 1998 och innebar måttliga löneökningar. Minskningen av inflationen framgår också av andra relevanta inflationsmått (se tabell 2).

Om man ser till de senaste trenderna och prognoserna sjönk 12-månaderstakten för HIKP-inflationen stadigt från ca 5,1% i april och maj 1998 till 1,3% i september 1999. Därefter har HIKP ökat kraftigt och uppgick till 2,8% i mars 2000 (se tabell 3a). Merparten av den senaste tidens ökning beror emellertid på den kraftiga höjningen av oljepriserna och apprecieringen av den amerikanska dollarn. I detta sammanhang bör det påpekas att oljeprisförändringar har en förhållandevis större inverkan på prisutvecklingen i Grekland än i EU som helhet. Den underliggande inflationen, mätt genom den årliga ändringstakten i nationella KPI exkl. bränslen, färsk frukt och grönsaker, har sjunkit stadigt sedan augusti 1998 och legat kvar på ca 2% sedan oktober 1999 (med ett genomsnitt på 1,8% under perioden från december 1999 till mars 2000). De flesta tillgängliga prognoser tyder på en inflation på mellan 2,2% och 2,4% under 2000 och mellan 2,3% och 2,7% under 2001 (se tabell 3b). Den framtida prisutvecklingen i Grekland är föremål för flera uppåtriktade risker, som måste beaktas i samband med dessa prognoser.

För det första kommer de direkta inflationsminskande effekterna av de nyligen genomförda sänkningarna av indirekta skatter gradvis ha upphört i slutet av 2000. Detta kommer

att leda till ett uppåtriktat tryck på den genomsnittliga årliga inflationen 2000 och 2001. När det gäller överenskommelserna mellan regeringen och handels- och industriföretagen samt tjänsteföretagen, är det ovisst om ett beslut att inte förnya dem skulle leda till att driva upp priserna. Det är svårt att vid denna tidpunkt bedöma i vilken utsträckning dessa två åtgärder har bidragit till att dämpa inflationsförväntningarna, och därmed har haft en viss varaktig och inte bara tillfällig effekt på inflationen. För det andra skulle införandet av euron innebära att de grekiska räntorna skulle anpassas till räntorna i euroområdet. Under de tre månaderna fram till mars 2000 var den genomsnittliga spreaden för tre månadersräntan 540 punkter högre än genomsnittet i euroområdet och de långa räntorna låg 80 punkter över räntorna i de fem länder i euroområdet som har de lägsta obligationsräntorna. Uppmjukningen av likviditetsbegränsningarna och den penningpolitiska stimulansen till följd av räntekonvergens med euroområdet kommer sannolikt att minska till följd av att de lägre räntorna leder till en lägre disponibel inkomst, eftersom ränteinkomster utgör en viktig del av de totala disponibla inkomsterna i Grekland och eftersom hushållen är nettokreditorer. Nettoeffekten av räntekonvergens kommer dock förmodligen att leda till ett visst uppåtriktat tryck på priserna i Grekland. En tredje uppåtriktad risk för den framtida prisutvecklingen beror på drakmans konvergens mot sin omräkningskurs, en process som redan har börjat. Den potentiella omfattningen av denna effekt har begränsats av den revalvering av drakmans centralkurs till 340,75 drakma gentemot euron som ägde rum den 17 januari 2000. Detta ledde till att drakman i mars 2000 noterades till bara 2,0% över sin centralkurs inom ramen för ERM 2. Den inflatoriska effekten av deprecieringen av drakman mot dess omräkningskurs på importpriserna kommer att ha upphört i slutet av 2001.

Om man ser framåt är fortsatta kraftfulla ansträngningar från regeringens sida för att skapa ett klimat som gynnar upprätthållandet av prisstabilitet särskilt viktiga för Grekland. Möjligheterna att hålla tillbaka trycket på er-

sättningen per anställd och på priserna – utan att ytterligare förlita sig på särskilda engångs-åtgärder – är helt beroende av trovärdigheten i myndigheternas övergripande strategi. Detta gäller dels budgetpolitiken under 2000 och 2001 (se nedan), dels den nationella politiken för att öka konkurrensen på produkt- och arbetsmarknaderna. En sådan politik kan leda till långtgående fördelar i fråga om fortsatta framsteg mot prisstabilitet, tillväxt och sysselsättning. Vissa framsteg har gjorts när det gäller privatisering och avreglering. Banksektorn har t.ex. gynnats av effektivitetsförbättringar till följd av ökad konkurrens. Inom telekommunikationssektorn har det dominerande nationella företaget ändrat sin prissättningspolitik med tanke på den kommande avregleringen av marknaden. Detta ledde till lägre genomsnittliga kostnader för telefoni-tjänster för konsumenterna. Andelen lagstiftning för den gemensamma marknaden som ännu inte har införlivats i den nationella lagstiftningen är emellertid fortfarande stor jämfört med andra medlemsstater och ytterligare framsteg när det gäller avregleringen av ett antal nätverksbaserade industrier, särskilt el-, gas- och transportindustrierna, förefaller vara ytterst önskvärda. I detta sammanhang noteras att Grekland har åtagit sig att avreglera marknaden för fast telefoni i januari 2001 och elmarknaden före februari 2001. Även om man på senare tid har gjort vissa framsteg när det gäller privatisering är dessutom den offentliga sektorns betydelse i den grekiska ekonomin fortfarande stor jämfört med andra EU-medlemsstater. Arbetsmarknaden kännetecknas fortfarande av strukturell rigiditet, t.ex. bristande flexibilitet beträffande arbetstider, ineffektiv arbetsförmedlingsmekanism, otillräcklig lönedifferentiering och höga faktiska ingångslöner. Ny lagstiftning har införts och åtgärder håller på att genomföras för att ta itu med ett antal viktiga problem på arbetsmarknaden. Resultaten är emellertid än så länge begränsade på grund av problem i samband med genomförandet och det faktum att flera av åtgärderna inte lanserades förrän alldeles nyligen. Resultaten på arbetsmarknaden är fortfarande något av en besvikelse, trots den starka BNP-tillväxten de senaste åren. Den totala arbetslösheten i Grekland,

som fortfarande låg över genomsnittet i EU (10,4% år 1999) och först nyligen sakta har börjat minska, avspeglar delvis kvinnors och invandrares snabba inträde på arbetsmarknaden. Sysselsättningen ökade med 3,4% under 1998 och 1,2% under 1999, men sysselsättningsgraden steg bara från 53,4% år 1997 till 54,4% år 1999, vilket fortfarande är avsevärt lägre än genomsnittet i EU på 63,4%. Sysselsättningen mätt i heltidsekvivalenter i Grekland är emellertid nästan lika hög som den genomsnittliga sysselsättningen i EU, som avspeglar mer utbredd deltidssysselsättning i EU som helhet. Ytterligare kraftfulla ansträngningar är avgörande för att ta itu med den avsevärda strukturella rigiditet som fortfarande kännetecknar arbetsmarknaden och därmed minska riskerna för ett framtida inflationstryck. Måttliga löneökningar under 2000 inom både den privata och den offentliga sektorn är dessutom nödvändiga för att motverka inflationstrycket.

1.2 De offentliga finansernas utveckling

Under referensåret 1999 uppgick den offentliga sektorns underskottskvot till 1,6%, dvs. klart under referensvärdet på 3%, och skuldkvoten uppgick till 104,4%, dvs. avsevärt över referensvärdet på 60%. Jämfört med föregående år minskade underskottskvoten med 1,5 procentenheter och skuldkvoten med 1 procentenhet. I november 1999 upphävde EU-rådet sitt beslut om att det förelåg ett alltför stort underskott i Grekland. Under 2000 beräknas underskottskvoten minska till 1,3%, medan skuldkvoten beräknas minska till 103,7%. Under 1999 var underskottskvoten lägre än de offentliga investeringarnas andel av BNP, vilket även var fallet 1998 (se tabell 4).

En tillbakablick på perioden 1990-1999 visar att den grekiska kvoten mellan skuld och BNP ökade med 24,7 procentenheter. Bakom denna totala ökning döljer sig emellertid en varierande utveckling under denna period. Till en början steg kvoten stadigt, från 79,7% år 1990 till en första topp på 110,2% år 1993, och ökade ytterligare till 111,3% år 1996.

Därefter sjönk skuldkvoten långsamt med totalt 6,9 procentenheter under perioden 1997-1999, och uppgick till 104,4% år 1999 (se diagram 2a och tabell 5).

Som framgår närmare av diagram 2b har den viktigaste faktorn bakom ökningen av skuldkvoten sedan början av 1990-talet varit s.k. underskott/skuldanpassningar (se tabell 6). Här ingår alla faktorer som påverkar skuldkvoten, med undantag för offentliga underskott och effekten av förändringar av BNP. För Greklands del berodde underskott/skuldanpassningar med en uppåtgående effekt på den offentliga skulden främst på effekter av revalveringen av den offentliga skulden i utländsk valuta efter devalveringen av den grekiska drakman och transaktioner i finansiella tillgångar. Revalveringseffekter på skuld i utländsk valuta ledde till att skuldkvoten ökade under hela 1990-talet. För att uppfylla artiklarna 101 och 102 i fördraget övertog den grekiska regeringen dessutom i början av denna period statens skuldförpliktelser gentemot Bank of Greece, däribland ackumulerade värderingar av växelkursförluster som tidigare hade bokförts under diverse konton. Samtidigt emitterade staten statspapper för att bygga upp en reserv för likviditetsändamål i samband med att dess dragningsrätt i centralbanken avskaffades fr.o.m. den 1 januari 1994. Fr.o.m. mitten av 1990-talet har dessutom kapitaltillskott i en rad offentliga företag och banker samt den offentliga sektorns övertagande av offentliga företags skulder lett till betydande ökning av skulden. De totala kumulativa underskott/skuldanpassningarna uppgick till 5,4 triljoner drakma under åren 1995-99, eller 14% av BNP 1999. Underskott/skuldanpassningarnas avsevärda betydelse förklarar varför Greklands offentliga skuld bara har minskat långsamt de senaste åren, och den skulle ha varit ännu större utan de höga privatiseringsintäkterna på 3% av BNP per år 1998 och 1999. En lägre nominell BNP-tillväxt, i förhållande till den ränta som skall betalas på den utestående skulden (tillväxt/ränte-skillnad) hade också en negativ effekt på skuldkvoten under perioden 1993-96 (nästan 3% av BNP) och återigen 1999 (se diagram 2b). Sedan 1994 har emellertid primär-

saldot uppvisat ett överskott, vilket sedan 1997 har uppvägt de skuldökande effekterna. Denna erfarenhet understryker vikten av en kraftfull, konsekvent och varaktig budgetkonsolidering för länder med en mycket hög skuld i förhållande till BNP.

Om man tittar på de strukturella kännetecknen sjönk andelen skuld med ursprunglig kort löptid från de höga nivåerna i början av 1990-talet till en andel på 9,4% år 1998 och 3,9% år 1999, vilket är en utveckling i rätt riktning. Budgetsaldona är alltså inte lika känsliga för förändringar av de korta räntorna som tidigare. Det finns ingen tillgänglig information om skuldens återstående löptid. Under 1998 var emellertid andelen skuld uttryckt i utländsk valuta fortfarande relativt stor på 31,8%. Under 1999 sjönk den till 33%, varav lite mer än hälften var uttryckt i andra valutor än valutorna i euroområdet (se tabell 5). Budgetsaldona är därför fortfarande känsliga för växelkursförändringar.

Under 1990-talet kan ett mönster med först sämre och därefter bättre kvoter mellan underskott och BNP skönjas. Från en kvot på 15,9% av BNP 1990 sjönk underskottet till 11,4% år 1991 (se diagram 3a och tabell 7). En ny försämring noterades emellertid under lågkonjunkturen 1992-93 och i slutet av den perioden ökade underskottet till 13,6%, vilket delvis upphävde den förbättring som hade uppnåtts 1991. Underskottet sjönk därefter stadigt, med bara ett tillfälligt uppehåll 1995, till 3,1% 1998 och därefter ytterligare till 1,6% 1999, dvs. under det referensvärde som föreskrivs i fördraget. Efter den senaste toppnivån 1993 sjönk underskottet med 12 procentenheter. Som framgår närmare av diagram 3b, i vilket faktorerna bakom förändringarna av underskotten redovisas, spelade cykliska faktorer inte någon stor roll under perioden 1994-96, och hade därefter bara en mindre positiv inverkan på budgetutvecklingen. Däremot spelade återstående "icke-cykliska" förbättringar, som normalt avspeglar en mer varaktig eller "strukturell" utveckling mot mer balanserade offentliga finanser, en viktigare roll. Tillgängliga uppgifter tyder på att engångsåtgärder spelade en påtaglig roll för att

minska underskottskvoten under 1996 (med 0,3% av BNP), med ett mer begränsat inflytande under de följande åren (på ca 0,1% av BNP 1998 och 1999).

Om man granskar trenderna för andra budgetindikatorer framgår det av diagram 4 att den offentliga sektorns *totala utgiftskvot*, efter att ha sjunkit 1991, uppvisade en uppåtgående trend fram till 1993. Detta berodde främst på en kraftig ökning av räntebetalningarna till följd av en stigande skuld (se tabell 7). Därefter har en nedåtgående trend för den totala utgiftskvoten kunnat skönjas, som drivits på av en kraftig minskning av räntebetalningarna. Sedan 1994 har de primära utgifternas andel av BNP ökat avsevärt. Med tanke på detta mönster förefaller en balanserad fortsättning av den nedåtgående trenden för de totala utgifterna i förhållande till BNP kräva justeringar av andra utgiftsposter än räntebetalningarna. De *löpande offentliga intäkterna* har tenderat att kontinuerligt stiga i förhållande till BNP under den berörda perioden och var 4,7 procentenheter högre 1999 än 1994. Intäktsresultatet bidrog till budgetkonsolideringen 1998 och 1999 i högre grad än vad som ursprungligen planerades i det grekiska konvergensprogrammet för åren 1998-2000, genom att överstiga intäktsmålet båda dessa år. I detta avseende är det värt att notera den positiva effekten på budgetsaldona av omställningen av det statliga ekonomiska stödet till offentliga företag från *investeringsstöd till kapitaltillskott* och att man delvis använder "faciliteter utanför budgeten" via det offentliga holdingbolaget DEKA (som inrättades 1997 för att hantera privatiseringsprocessen).

Det främsta målet för 1999 års uppdaterade grekiska konvergensprogram, som omfattar perioden fram till 2002, är att uppfylla villkoren för införandet av euron fr.o.m. den 1 januari 2001. På grundval av de gynnsamma resultaten under föregående år har man fastställt ambitiösare mål än i det föregående konvergensprogrammet. Det uppdaterade grekiska programmets mål är ett överskott på 0,2% av BNP 2002, vilket skall uppnås genom att de primära löpande utgifterna hålls tillbaka (dvs. andra utgifter än räntebetalning-

ar och anläggningskostnader), samtidigt som det skall finnas utrymme för ökade offentliga investeringar. Det primära överskottet 2002 kommer emellertid fortfarande att ligga på 1999 års nivå, trots att man förutspår ett gynnsamt konjunkturklimat, vilket visar att ansträngningarna för att åstadkomma en budgetkonsolidering inte har ökat.

Under 2000 förväntas underskottet uppgå till 1,2% av BNP, dvs. 0,5 procentenhet under det mål som fastställdes i det föregående konvergensprogrammet. Vidare omfattar budgeten för 2000 en skattesänkning och ett förmånspaket (främst familjebidrag, skattesänkningar för låginkomsttagare och högre arbetslöshetsbidrag), vars expansionseffekt förväntas uppvägas av en högre skattesats på transaktioner på den inhemska aktiebörsen och i framtiden vara självfinansierande. Den finanspolitiska hållningen 2000 på det hela taget förväntas vara neutral, men vissa expansionseffekter kan inte helt uteslutas. Den grekiska regeringen bör därför göra betydande ansträngningar för att förbättra målen i konvergensprogrammet. Om de budgetsaldon som förutspås i det uppdaterade grekiska konvergensprogrammet för 1999-2002 uppnås kommer Grekland, enligt Europeiska kommissionens bedömning, som bekräftats av Ekofin-rådet, att uppfylla stabilitets- och tillväxtpaktens medelfristiga mål om offentliga finanser som är nära balans eller i överskott.

Greklands skuldkvot är mycket hög och det antas för närvarande i det uppdaterade grekiska konvergensprogrammet att den kommer att sjunka till 103,3% av BNP 2000 och till 98% av BNP 2002. Omfattningen av den underskott/skuldanpassning som förväntas för år 2000 (4,7% av BNP) visar att det finns anledning att känna oro över att betydande underskott/skuldanpassningar fortsätter att påverka skuldutvecklingen negativt, vilket leder till att Greklands offentliga skuld bara sjunker långsamt, trots höga primära överskott och privatiseringsintäkter. När det gäller det framtida tidsperspektivet för att minska den grekiska skuldkvoten till referensvärdet på 60% redovisas två olika slags kalkyler. Detta är i linje med 1998 års konvergens-

rapport. Baserat på antagandet att de budgetsaldon och skuldkvoter som förutses av Europeiska kommissionen för 2000 uppnås visar den första kalkylen, som presenteras i tabell 8, de budgetsaldon som skulle vara förenliga med en skuldkvot som konvergerar till 60% över olika tidsrymder. Som ett exempel kan nämnas att en minskning av skulden till 60% i slutet av 2009 skulle förutsätta ett totalt överskott på 0,8% av BNP per år fr.o.m. 2001 (se tabell 8a) eller ett totalt primärt överskott på 5,6% av BNP fr.o.m. 2001 (se tabell 8b). Detta kan jämföras med den totala underskottskvot på 1,3% av BNP och det primära överskott på 5,8% av BNP som beräknas för 2000. Skillnaden är alltså 2,1 procentenheter respektive -0,2 procentenhet. Dessa och följande beräkningar bygger emellertid helt på antagandet att det inte förekommer någon underskott/skuldanpassning alls. Om underskott/skuldanpassningarna fortsätter att öka skuldkvoten med ungefär samma belopp som de senaste åren, måste det primära överskottet och det totala överskottet vara betydligt större för att minska den offentliga skulden till 60% av BNP inom en tioårsperiod.

Som framgår av diagram 5 visar det alternativa scenariot, där det totala saldot för år 2000 på det hela taget skulle kvarstå, en långsammare skuldminskning. Om den totala budgetställningen för 2000 på -1,3% av BNP upprätthålls under kommande år skulle t.ex. skuldkvoten minska till 90% av BNP 2004 och referensvärdet på 60% uppnås 2017. Om det primära överskottet för 2000 på 5,8% upprätthålls skulle detta leda till en snabb minskning av skuldkvoten till mindre än 60% av BNP 2009. Budgetsaldot skulle enligt detta scenario snabbt övergå i ett överskott till följd av minskade räntebetalningar. En oavbrutet balanserad budget fr.o.m. 2000 och framåt skulle få skuldkvoten att minska till 70% 2008 och till referensvärdet på 60% 2011.

Sådana beräkningar grundas också på ett normativt antagande om en konstant nominell ränta på 6% (en genomsnittlig real kostnad för den offentliga sektorns utestående skuld på 4% och en inflation på 2%), på ett antagan-

de om en stadig real BNP-tillväxt på 3,1% och inga underskott/skuldanpassningar. Sådana beräkningar är helt mekaniska och kan på intet sätt betraktas som prognoser. I själva verket skulle man uppnå olika resultat om de underliggande antagandena rörande real BNP-tillväxt, räntor, inflation och underskott/skuldanpassningar, samt antagandena rörande totala eller primära överskott, skulle ändras. Trots dessa förbehåll illustrerar beräkningarna emellertid varför konsolideringsansträngningarna måste vara desto mer kraftfulla ju högre skuldstocken är i utgångsläget, för att skuldkvoten skall kunna sänkas till 60% av BNP inom en begränsad tidsperiod.

Det är verkligen mycket viktigt när det gäller Grekland att betona behovet av en betydande förbättring av underskottskvoten och av fortsatt konsolidering under en längre tid. Ytterligare och varaktiga åtstramningar på utgiftssidan är nödvändiga för att säkerställa att skuldkvoten kommer att sjunka tillräckligt och närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt. Den nuvarande höga skuldnivån skulle annars lägga en bestående börda på finanspolitiken och på ekonomin som helhet. Riskerna till följd av ett mindre gynnsamt ekonomiskt klimat tycks vara begränsade eftersom budgetens konjunkturmässiga känslighet tack vare automatiska stabilisatorer bedöms vara relativt liten i Grekland. En fortsatt hög skuld kan dock skapa en sårbarhet om misslyckanden med att uppnå budgetresultat ökar den uppfattade kreditrisken för den offentliga skulden. Ytterligare förbättringar när det gäller de statistiska uppgifternas genomsynlighet och kvalitet skulle förstärka övervakningen av de offentliga finansernas utveckling. Trots tillfredsställande reformer när det gäller budgetförfaranden och öppenhet förefaller det fortfarande finnas utrymme för förbättringar. Underskott/skuldanpassningarna förväntas (enligt det uppdaterade grekiska konvergensprogrammet) öka under kommande år till följd av bl.a. revalveringseffekter, kapitaltillskott i offentliga företag och en delvis omläggning av offentliga enheters investeringar (främst försäkringsfonder) från statsobligationer till aktier. Detta ger anledning till oro. En granskning av riskerna på medellång och lång

sikt visar att pensionssystemet kännetecknas av att det finns ett stort antal kompletterande och separata fonder, som ännu inte har förfallit och därför fortfarande registrerar stora överskott. Nyligen fick socialförsäkringsfonder tillstånd att investera sina överskott i aktier. Förändringen i investeringsstrategin från statspapper till aktier ökar bruttoskuld-kvoten, men ökar samtidigt det offentliga pensionssystemets intäkts- och tillgångsvärde. Som framgår av tabell 9 kommer befolkningens åldrande fr.o.m. omkring 2010 och framåt att accelerera. De offentliga pensionsutgifterna förväntas öka i förhållande till BNP, särskilt med en oförändrad förmånspolitik. Det krävs både förbättringar av den offentliga sektorns budgetsaldon och reformer av pensionssystemet för att hantera den framtida belastningen av en åldrande befolkningen. Att begränsa den offentliga sektorns totala lönekostnader, förbättra skatteförvaltningen och påskynda privatiseringsprogrammet inom ramen för en reform av hela den offentliga sektorn skulle också på ett betydelsefullt sätt bidra till både budgetkonsolidering och disinflation på kort sikt, och samtidigt främja ekonomisk tillväxt på lång sikt.

1.3 Växelkursutvecklingen

Den grekiska drakman anslöt sig till EMS växelkursmekanism den 16 mars 1998, dvs. före den tvåårsperiod som behandlas i denna rapport (1 april 1998-31 mars 2000). Den bilaterala centrala pariteten var 357 drakma i förhållande till ecun och fluktuationsbanden var $\pm 15\%$. I början av etapp tre av EMU den 1 januari 1999 anslöt sig drakman till ERM 2, som ersatte EMS växelkursmekanism och är baserad på centralkurser i förhållande till euron. ERM 2:s centralkurs fastställdes enligt en metod som godkännts i ett gemensamt förfarande¹. Beräkningen, som utfördes den 31 december 1998 efter det att eurons omräkningskurser hade fastställts, ledde till en centralkurs för den grekiska drakman på 353,109 i förhållande till euron, dvs. den skiljde sig av tekniska skäl något från centralkurserna i förhållande till ecun. Medan fluktuationsbanden på $\pm 15\%$ bibehölls var avvikelserna från cen-

tralkurserna avsevärda och den grekiska drakman noterades normalt avsevärt över sina centralkurser. Med verkan fr.o.m. den 17 januari 2000 revalverades drakmans centralkurs till 340,75 i förhållande till euron. Beslutet att revalvera centralkursen togs på begäran av de grekiska myndigheterna gemensamt av ekonomi- och finansministrarna i medlemsstaterna i euroområdet, ekonomi- och finansministrarna och centralbankscheferna i medlemsstaterna utanför euroområdet som deltar i ERM 2 och ECB. Beslutet togs i syfte att stödja de grekiska myndigheternas mål att hålla den grekiska ekonomin på en väg mot hållbar tillväxt med prisstabilitet. Det måste åtföljas av en fortsatt sund budgetpolitik och fortsatta strukturreformer i syfte att stärka konvergensprocessen, särskilt kampen mot inflation där även löneutvecklingen spelar en nyckelroll.

När det gäller den tvååriga referensperioden har drakman, som gynnats av betydande ränteskillnader i förhållande till flertalet partervalutor, konsekvent legat över sina centralkurser (se diagram 6). De största och minsta uppgående avvikelserna från centralkurserna gentemot euron var relativt stora på 9,0% och 1,9% (se tabell 10a). Valutainterventioner genomfördes ibland i syfte att begränsa växelkursrörelserna. Växelkursörligheten, mätt i årliga standardavvikelser för de dagliga procentuella förändringarna, låg på mellan 1,1% och 9,5% under rapporteringsperioden (se tabell 10b).

Mönstret för drakmans växelkursutveckling under rapporteringsperioden kan beskrivas som två faser med sinsemellan olika trender (se diagram 6c). Den första fasen löpte från början av rapporteringsperioden i april 1998 fram till slutet av januari/början av februari 1999 och kännetecknades av en tendens mot appreciering av drakman gentemot ecun/euron. Den andra fasen, som omfattar den ef-

¹ I det gemensamma förfarandet deltog ekonomi- och finansministrarna i medlemsstaterna i euroområdet, ECB, ekonomi- och finansministrarna och centralbankscheferna i Danmark och Grekland som är de två medlemsstater som deltar i ERM 2, Europeiska kommissionen och Monetära kommittén.

terföljande perioden från mars 1999 till mars 2000, kännetecknades av en tendens mot depreciering av drakman, som emellertid bara upphävde ungefär hälften av den tidigare apprecieringen.

Under den första fasen apprecierade drakman till att börja med relativt snabbt i förhållande till euron och var i slutet av augusti 1998 ca 6% starkare än i början av april 1998. Denna appreciering inträffade i samband med en åtstramning av penningpolitiken som avspeglade myndigheternas avsikt att minska inflationen i enlighet med kraven för att gå med i EMU. Under den andra hälften av augusti 1998 föll drakman med nästan 4%. Detta fall var emellertid tillfälligt eftersom inflationen fortsatte att sjunka och penningpolitiken fortfarande var stram. Differentialerna när det gäller tremånadersräntorna i förhållande till medlemsstaterna i euroområdet ökade till en toppnivå på i genomsnitt 960 punkter under de tre månaderna fram till slutet av september 1998 (se tabell 10b), när de korta räntorna i Grekland uppgick till nästan 14%. Under de efterföljande månaderna minskade ränteskillnaderna något, men i januari 1999 var de, på 850 punkter, bara marginellt mindre än differentialerna i början av rapporteringsperioden. I slutet av januari/början av februari 1999 steg drakman till sin starkaste nivå under rapporteringsperioden, när den noterades till ca 321 drakma i förhållande till euron (se diagram 6c).

Under den andra fasen, från slutet av januari/början av februari 1999 och till slutet av rapporteringsperioden, följde drakman en gradvis deprecierande trend i förhållande till euron. Den viktigaste faktorn bakom denna gradvisa depreciering var minskningen av differentialerna mellan de korta räntorna i förhållande till euroområdet. Skillnaderna mellan de korta räntorna minskade från i genomsnitt ca 760 punkter under de tre månaderna fram till mars 1999 till i genomsnitt 540 punkter under de tre månaderna fram till mars 2000 (se tabell 10b). Drakman noterades till 334,70 drakma i förhållande till euron i slutet av rapporteringsperioden den 31 mars 2000.

Sett i ett längre perspektiv har den grekiska drakmans reala effektiva växelkurser gentemot valutorna i de övriga EU-medlemsstaterna i regel legat över de historiska genomsnittet under de senaste tio eller tjugofem åren (se tabell 11). Detta gäller även de vanliga måtten på den reala effektiva växelkursen som beräknas med hjälp av olika deflater. Det bör emellertid hållas i åtanke att Grekland för närvarande håller på att "hinna ifatt" övriga EU. Denna process medför normalt en stark produktion och produktivitetstillväxt som hänger samman med en appreciering av den faktiska växelkursen. På samma sätt kan de avsevärda bytesbalansunderskott som Grekland registrerat under 1990-talet och den försämrade nettoställningen gentemot utlandet sedan 1996 delvis tolkas som ett resultat av landets kapitalinflöden för att finansiera investeringar (se tabell 12). Enligt uppskattningar för 1999 uppgick Greklands utlandshandel som andel av BNP till 20,7% för export och 28,2% för import. Dess handel inom EU i förhållande till BNP är den lägsta i EU. Under 1998 utgjorde exporten till övriga EU-medlemsstater 52,3% av den totala grekiska exporten och 65,9% av den grekiska importen kom från övriga EU-länder.

1.4 Långa räntans utveckling

Under referensperioden från april 1999 till mars 2000 låg de långa räntorna i Grekland i genomsnitt på 6,4%, dvs. 0,8 procentenheter under det referensvärde för räntekriteriet på 7,2% som är den genomsnittliga långa räntan i de tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet, plus 2 procentenheter. Även under 1999 som helhet låg de långa räntorna i Grekland något under referensvärdet, medan de långa räntorna 1998 låg nästan 2% över referensvärdet (se tabell 13).

Under 1990-talet följde de långa räntorna en på det hela taget nedåtgående trend från de mycket höga nivåer som kunde iaktas i början av 1990-talet (se diagram 7a). Sedan 1993 har de grekiska långa räntorna tenderat att

konvergera mot räntorna i de EU-länder som har de lägsta obligationsräntorna, utom under det andra halvåret 1997 och återigen i slutet av 1998, då internationell finansiell oro avbröt den allmänna konvergenstrenden (se diagram 7b). För närvarande är skillnaden mellan de grekiska långa obligationsräntorna och motsvarande räntor i de EU-länder som har de lägsta obligationsräntorna ca 0,8%. Huvudfaktorerna bakom konvergenstrenden var den betydande minskningen av inflationsdifferentialen som i hög grad berodde på att den grekiska penningpolitiken hade haft ett gynnsamt inflytande på den grekiska inflationen och inflationsförväntningarna, samt på den senaste tidens förbättring av landets budgetställning. Den betydande minskningen av de långa räntorna har stimulerat Greklands ekonomi och denna effekt kan förväntas fortsätta att utöva ett expansionsinflytande på ekonomin om de grekiska räntornas konvergens mot nivåerna i euroområdet fortsätter.

1.5 Avslutande sammanfattning

Under referensperioden hade Grekland en 12-månaders genomsnittlig HIKP-inflation på 2,0%, dvs. [något] under referensvärdet som anges i fördraget. Under 1999 som helhet uppgick inflationen till referensvärdet och sedan januari 2000 har Grekland haft en HIKP-inflation som ligger under referensvärdet. Sett över perioden sedan 1998 har HIKP-inflationen i Grekland minskat avsevärt och ligger nu närmare en nivå som allmänt kan anses vara förenlig med prisstabilitet. Om man ser tillbaka kan en tydlig trend mot lägre inflation skönjas i Grekland, med ett KPI som har sjunkit från 20,4% 1990 till 2,6% 1999 (HIKP 1999: 2,1%). Samtidigt avtog ökningen av ersättningen per anställd från 12,2% 1995 till 4,8 1999. Vederbörlig hänsyn måste tas till det faktum att den senaste tidens minskning av inflationen delvis beror på tillfälliga faktorer och att oljeprisförändringar har en förhållandevis större inverkan på prisutvecklingen i Grekland än i EU som helhet.

Om man ser framåt tyder de senaste prognoserna på en inflation på mellan 2,2% och 2,4%

under 2000 och mellan 2,3% och 2,7% under 2001. Den framtida prisutvecklingen i Grekland är föremål för flera uppåtriktade risker. Under 2000 and 2001 kommer inflationen att påverkas uppåt när effekterna av den senaste tidens sänkningar av indirekta skatter upphör. Det är fortfarande ovisst om ett beslut att inte förnya överenskommelserna med handels- och industriföretag samt tjänsteföretag kommer att driva upp priserna. En slutlig anpassning av de grekiska räntorna till dem i euroområdet och den återstående deprecieringen av drakman mot dess omräkningskurs kommer dessutom att utöva ett uppåtgående tryck på priserna. Hållbarheten i den positiva utvecklingen när det gäller inflationen är därför föremål för uppåtriktade risker och det är Greklands fall särskilt viktigt med fortsatta ansträngningar för att ytterligare stödja en varaktig prisstabilitet. Möjligheterna att hålla tillbaka trycket på ersättningen per anställd och på priserna – utan att ytterligare förlita sig på särskilda engångsåtgärder – är helt beroende av trovärdigheten i myndigheternas övergripande strategi. Det gäller särskilt budgetpolitiken och den nationella politiken för att förbättra produkt- och arbetsmarknadernas funktion.

När det gäller budgetpolitiken var den offentliga sektorns underskottskvot 1999 1,6%, dvs. klart under referensvärdet på 3%, och skuldkvoten var 104,4%, dvs. avsevärt över referensvärdet på 60%. Jämfört med 1998 har underskottskvoten minskat med 1,5 procentenhet av BNP och skuldkvoten med 1 procentenhet av BNP. Sedan 1998 har underskottskvoten överstigit de offentliga investeringarnas andel av BNP. Under 2000 kommer underskottskvoten enligt prognoserna att minska till 1,3% av BNP, medan skuldkvoten beräknas minska till 103,7%. Betydande underskott/skuldanpassningar fortsätter emellertid att inverka negativt på skuldutvecklingen, vilket leder till att Greklands offentliga skuld bara sjunker långsamt, trots höga primära överskott och privatiseringsintäkter. Trots ansträngningarna och de avsevärda framsteg som har gjorts när det gäller förbättra den nuvarande budgetsituationen måste man ständigt övervaka om den offentliga

skulden i förhållande till BNP "minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt" och om man har uppnått en hållbar budgetställning. Det kommer att krävas betydande primära överskott och varaktiga stora totala budgetöverskott som överträffar målen i det uppdaterade grekiska konvergensprogrammet, tillsammans med kraftigt minskade underskott/skuldanpassningar, för att minska skuldkvoten till 60% inom en lämplig tidsrymd. En stram budgetpolitik kommer också att vara nödvändig för att hålla tillbaka inflationstrycket till följd av den ovannämnda uppmjukningen av de monetära villkoren inför ett fullständigt medlemskap i EMU. I stabilitets- och tillväxtpakten krävs också, som ett mål på medellång sikt, offentliga finanser som är nära balans eller i överskott.

När det gäller befolkningens åldrande behövs ökade ansträngningar för att reformera socialförsäkringssystemet, medan ytterligare framsteg när det gäller privatisering skulle minska skulderna för hela den offentliga sektorn. Dessutom krävs ett snabbare införlivande av den gemensamma marknadens lagstiftning i den nationella lagstiftningen, ytterligare framsteg när det gäller avregleringen av ett antal nätverksbaserade industrier och kraftfulla ansträngningar för att övervinna strukturell rigiditet på arbetsmarknaden.

De långa räntorna uppgick till i genomsnitt 6,4% under referensperioden, vilket låg under referensvärdet. I mars 2000 uppgick skillnaden mellan de grekiska långa räntorna och genomsnittet i euroområdet till ca 0,8 procentenheter. Skillnaden mellan de grekiska korta räntorna och genomsnittet i euroområdet under de tre månaderna fram till mars 2000 var 550 punkter.

Den grekiska drakman har deltagit i EMS växelkursmekanism sedan den 16 mars 1998 och anslöt sig till ERM 2 i början av etapp tre av EMU. Under den tvååriga referensperioden låg drakman normalt betydligt över sina centralkurser. Växelkursörligheten minskade avsevärt under referensperioden och de betydande skillnaderna mellan de korta räntorna uppvisade också en gradvis minskning fr.o.m. september 1998 och framåt. Relativt höga ränteskillnader spelade emellertid en viktig roll under referensperioden. Valutainterventioner genomfördes tidvis i syfte att minska växelkurssvängningarna. Efter en gradvis depreciering under huvuddelen av 1999 och en revalvering av centralkursen med 3,5% i januari 2000, noterades drakman till 333,89 drakma i förhållande till euron i mars 2000, 2,0% över sin nya centralkurs. Under hela den referensperiod som behandlas i denna rapport registrerade Grekland ett bytesbalansunderskott som delvis kan tolkas som ett resultat av landets behov av att finansiera investeringar.

Tabeller och diagram

Grekland

I Prisutveckling

- Tabell 1 Grekland: HIKP-inflation
Diagram 1 Grekland: Prisutveckling
Tabell 2 Grekland: Inflationsmått och relaterade indikatorer
Tabell 3 Grekland: De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen
(a) De senaste trenderna i harmoniserade konsumentprisindex
(b) Inflationsprognoser

II De offentliga finansernas utveckling

- Tabell 4 Grekland: Offentliga sektorns finansiella ställning
Diagram 2 Grekland: Offentliga sektorns bruttoskuld
(a) Nivåer
(b) Årliga förändringar och underliggande faktorer
Tabell 5 Grekland: Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken
Tabell 6 Grekland: Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning
Diagram 3 Grekland: Offentliga sektorns överskott (+) / underskott (-)
(a) Nivåer
(b) Årliga förändringar och underliggande faktorer
Diagram 4 Grekland: Offentliga sektorns utgifter och intäkter
Tabell 7 Grekland: Offentliga sektorns budgetsaldo
Tabell 8 Grekland: Beräkningar av skuldkonvergens
(a) Baserat på totalt budgetsaldo
(b) Baserat på primärsaldo
Diagram 5 Grekland: Potentiella framtida skuldkvoter under alternativa budgetantaganden
Tabell 9 Grekland: Prognoser för äldrekvoten

III Växelkursutveckling

- Tabell 10 (a) Grekland: Växelkursstabilitet
(b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för den grekiska drakman
Diagram 6 (a) Grekisk drakma: Avvikelser från ERM:s bilaterala centralkurser från april till december 1998
(b) Grekisk drakma: Växelkurs gentemot euron med centralparitet och fluktuationsband i ERM 2 från januari 1999 till mars 2000
(c) Grekisk drakma: Växelkurs gentemot ecun/euron från april 1998 till mars 2000
Tabell 11 Grekisk drakma: Mått på real effektiv växelkurs gentemot EU:s medlemsstater
Tabell 12 Grekland: Extern utveckling

IV Den långa räntans utveckling

- Tabell 13 Grekland: Långa räntor
Diagram 7 (a) Grekland: Lång ränta
(b) Grekland: Lång ränta och KPI-inflation - skillnader i förhållande till de EU-medlemsstater som har de lägsta långa räntorna

Tabell I

Grekland HIKP-inflation

(årliga procentuella förändringar)

	1996	1997	1998	1999	2000 jan	2000 feb	2000 mars	apr 1999- mars 2000
HIKP-inflation ¹⁾	7,9	5,4	4,5	2,1	2,4	2,6	2,8	2,0
Referensvärde ²⁾	2,5	2,7	2,2	2,1	.	.	.	2,4
Genomsnitt för euroområdet ³⁾	2,2	1,6	1,1	1,1	1,9	2,0	2,1	1,4

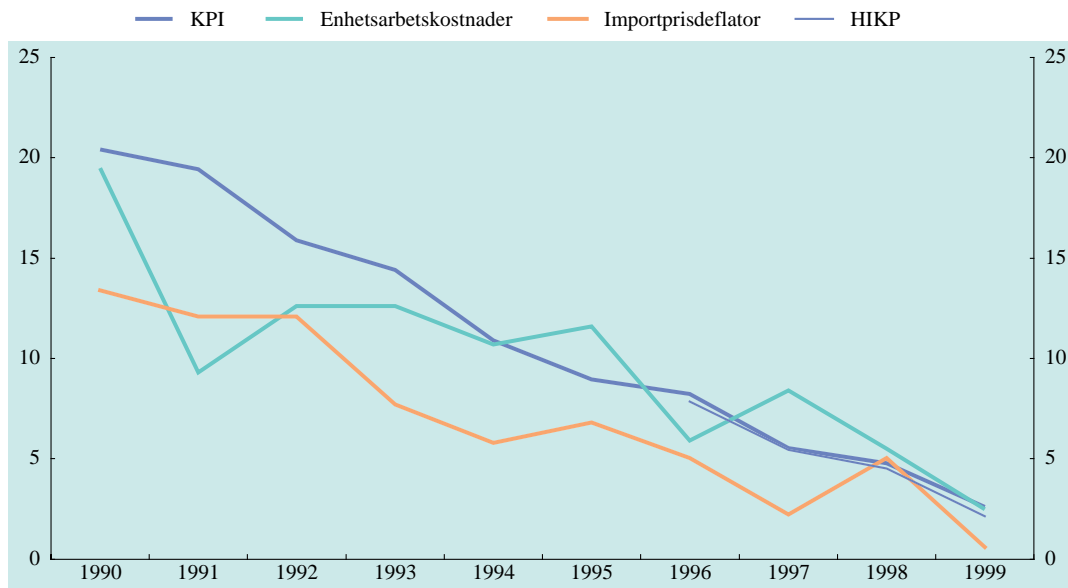
Källa: Eurostat.

- 1) Observera att fr.o.m. januari 2000 har HIKP:s täckning utvidgats och ytterligare harmoniserats. För närmare uppgifter, se bilagan om statistik.
- 2) Beräkningen för perioden april 1999 till mars 2000 baseras på ett ovägt aritmetiskt genomsnitt av de årliga procentuella förändringarna i Sverige, Österrike och Frankrike, plus 1,5 procentenheter.
- 3) Genomsnittet för euroområdet har tagits med endast i informationssyfte.

Diagram I

Grekland: Prisutveckling

(årliga procentuella förändringar)

Källor: Nationella uppgifter och Eurostat.

Tabell 2**Grekland: Inflationsmått och relaterade indikatorer***(årliga procentuella förändringar, om inte annat anges)*

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Inflationsmått										
Harmoniserat										
konsumentprisindex (HIKP)	-	-	-	-	-	-	7,9	5,4	4,5	2,1
Konsumentprisindex (KPI)	20,4	19,4	15,9	14,4	10,9	8,9	8,2	5,5	4,8	2,6
KPI exkl. nettoförändringar i indirekta skatter ¹⁾										
Privatkonsumtionsdeflator ²⁾	18,5	17,9	14,9	15,6	10,8	8,8	7,5	5,1	4,4	2,3
BNP-deflator ²⁾	19,9	19,7	15,6	14,2	11,0	8,9	8,2	5,5	4,7	2,5
Producentpriser ³⁾	20,6	19,8	14,8	14,5	11,2	9,8	7,4	6,7	4,9	2,9
	13,9	12,4	12,0	9,3	8,5	9,5	6,6	4,1	3,8	3,2
Relaterade indikatorer										
Real BNP-tillväxt ²⁾	0,0	3,1	0,7	-1,6	2,0	2,1	2,4	3,4	3,7	3,5
Produktionsgap, procentenheter	0,5	2,2	1,3	-1,9	-1,8	-1,9	-1,9	-1,1	-0,3	0,1
Arbetslöshet (%) ⁴⁾	6,4	7,0	7,9	8,6	8,9	9,2	9,6	9,8	10,7	10,4
Enhetsarbetskostnader, hela ekonomin ²⁾										
Ersättning per anställd, hela ekonomin ²⁾	19,5	9,3	12,6	12,6	10,7	11,6	5,9	8,4	5,5	2,5
Arbetsproduktivitet, hela ekonomin ²⁾	17,9	15,3	11,8	9,8	10,8	12,2	8,8	12,4	5,8	4,8
Importprisdeflator ²⁾	-1,3	5,5	-0,7	-2,4	0,1	1,2	2,8	3,7	0,3	2,2
Växelkurs ⁵⁾	13,4	12,1	12,1	7,7	5,8	6,8	5,0	2,2	5,0	0,6
Penningmängd, brett mått	-8,6	-11,4	-8,0	-8,6	-6,9	-2,9	-1,3	-1,9	-5,2	-1,3
Aktiekurser ⁶⁾	22,9	21,9	24,2	17,2	14,2	15,3	12,9	11,8	10,2	7,6
	102,9	-13,1	-17,0	42,6	-9,4	5,2	2,1	58,5	85,0	102,2

Källor: Nationella uppgifter, utom HIKP, producentpriser, real BNP-tillväxt och arbetslöshet (Eurostat), produktionsgap (Europeiska kommissionen) och växelkurs (BIS).

1) Nationella uppskattningar.

2) Före 1996 nationell definition, därefter ENS 95-uppgifter.

3) Tillverkningsindustrin, inhemsk försäljning.

4) Definition enligt Eurostat. Uppgifter för 1999 är uppskattningar (Europeiska kommissionens vårprognoser 2000).

5) Nominell effektiv växelkurs gentemot 26 industriländer. Anm: plustecken (minustecken) indikerar en appreciering (depreciation).

6) Slutet av perioden.

Tabell 3**Grekland: De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen***(årliga procentuella förändringar, om inte annat uppges)***(a) De senaste trenderna i harmoniserade konsumentprisindex**

	1999 nov	1999 dec	2000 jan	2000 feb	2000 mars
Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)					
Årlig procentuell förändring	2,0	2,3	2,4	2,6	2,8
Ändring i genomsnittet för de senaste 3 månaderna jämfört med föregående 3 månader, årstakt, säsongsjusterat	3,1	3,5	3,5	3,5	3,3
Ändring i genomsnittet för de senaste 6 månaderna jämfört med föregående 6 månader, årstakt, säsongsjusterat	1,9	2,2	2,4	2,7	3,0

Källor: Eurostat och ECB:s beräkningar.

(b) Inflationsprognoser

	2000	2001
Europeiska kommissionen (våren 2000), HIKP	2,3	2,3
OECD (december 1999), privatkonsumtionsdeflator	2,2	2,5
IMF (maj 1999), KPI	2,4	2,7

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000), OECD och IMF.

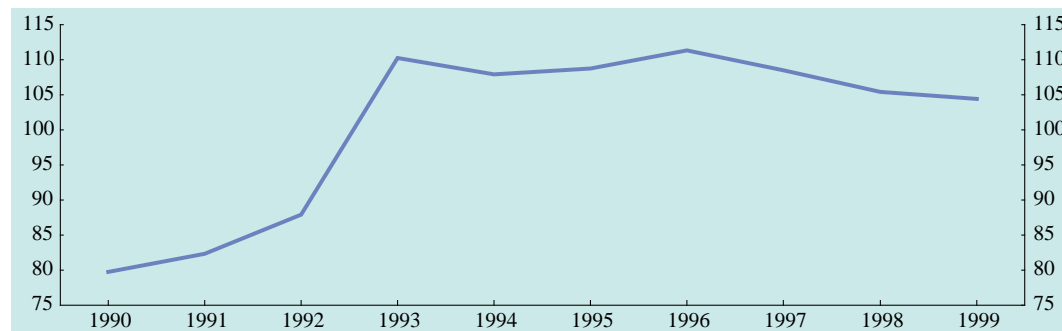
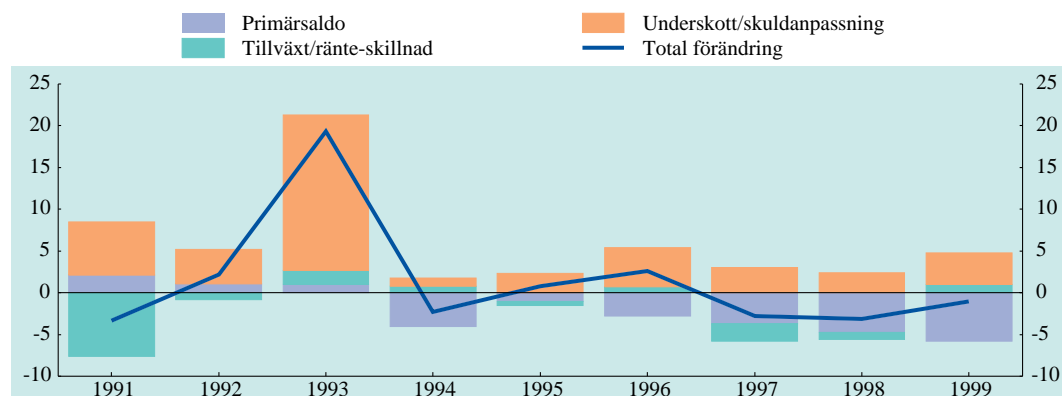
Tabell 4**Grekland: Offentliga sektorns finansiella ställning***(i procent av BNP)*

	1998	1999	2000 ¹⁾
Offentliga sektorns överskott (+) underskott (-)	-3,1	-1,6	-1,3
Referensvärde	-3	-3	-3
Överskott (+) underskott (-), exkl. offentliga investeringsutgifter ²⁾	0,6	2,7	2,9
Offentliga sektorns bruttoskuld	105,4	104,4	103,7
Referensvärde	60	60	60

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

1) Prognos, Europeiska kommissionen.

2) Minustecken anger att det offentliga underskottet är högre än investeringsutgifterna.

Diagram 2**Grekland: Offentliga sektorns bruttoskuld***(i procent av BNP)***(a) Nivåer****(b) Årliga förändringar och underliggande faktorer**

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

Anm: I diagram 2 (b) anger negativa värden bidrag från respektive faktor till en minskning av skuldkvoten, medan positiva värden anger bidrag till en ökning.

Tabell 5**Grekland: Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken**

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Total skuld (i procent av BNP)	79,7	82,3	87,9	110,2	107,9	108,7	111,3	108,5	105,4	104,4
Valutasammansättning (% av totala)										
Inhemsk valuta	68,8	69,4	70,5	61,9	60,4	63,8	69,6	68,6	68,2	66,9
Utländska valutor	31,2	30,6	29,5	38,1	39,6	36,2	30,4	31,3	31,8	33,0
Deltagande utländska valutor	15,1	15,2	11,8	15,1	14,5	13,1	10,1	12,7	14,0	15,8
Icke deltagande utländska valutor	16,1	15,4	17,7	23,0	25,1	23,1	20,3	18,6	17,8	17,2
Inhemskt ägarskap (% av totala)	74,9	75,2	75,5	76,1	74,5	76,6	77,9	76,3	70,5	63,6
Genomsnittlig löptid	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Löptidsfördelning¹⁾ (% av totala)										
Kortfristig (<1 år)	52,2	41,1	37,9	25,5	26,6	24,2	21,7	13,5	9,4	3,9
Medel- och långfristig (>1 år)	47,8	58,9	62,1	74,5	73,4	75,8	78,3	86,5	90,6	96,1

Källor: ECBS, 1999, utom för den totala skulden (Europeiska kommissionens vårprognoser 2000). Årsultimo.

Anm: Skillnader i summeringarna beror på avrundning.

1) Ursprunglig löptid.

Tabell 6**Grekland: Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning**

(i procent av BNP)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Förändring av den offentliga sektorns skuld	12,5	12,5	7,6	5,5	5,4	5,8
Offentliga sektorns överskott (+) / underskott (-)	-10,2	-7,8	-4,6	-3,1	-1,6	-1,3
Underskott/skuldanpassning	2,3	4,7	3,0	2,4	3,8	4,5
Förvärv (+) / försäljning (-) av finansiella tillgångar	2,3	4,2	0,6	0,5	0,2	.
Sedlar, mynt och inlåning	2,0	1,0	-1,6	-0,5	0,2	.
Lån och andra värdepapper än aktier	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.
Aktier och andelar	1,0	1,1	0,9	0,0	-1,2	.
Privatiseringar	-0,1	-0,1	-0,6	-2,3	-3,3	.
Kapitaltillskott	0,6	0,8	1,0	1,5	1,2	.
Övrigt	0,4	0,4	0,5	0,8	0,8	.
Övriga finansiella tillgångar	-0,7	2,1	1,3	0,9	1,2	.
Värdförändringar av offentliga sektorns skuld	0,8	0,0	2,1	1,4	3,0	.
Innehav av utländsk valuta, vinster (-) / förluster (+)	0,4	-0,3	1,5	1,8	2,9	.
Andra värderingseffekter ¹⁾	0,4	0,4	0,6	-0,4	0,1	.
Andra förändringar av den offentliga sektorns skuld²⁾	-0,8	0,4	0,3	0,6	0,7	.

Källor: ECBS, utom den offentliga sektorns överskott/underskott och underskott/skuldanpassning (Europeiska kommissionens vårprognoser 2000).

1) Inbegriper skillnaden mellan nominell värdering och marknadsvärdering av den offentliga sektorns skuld vid utgivningen.

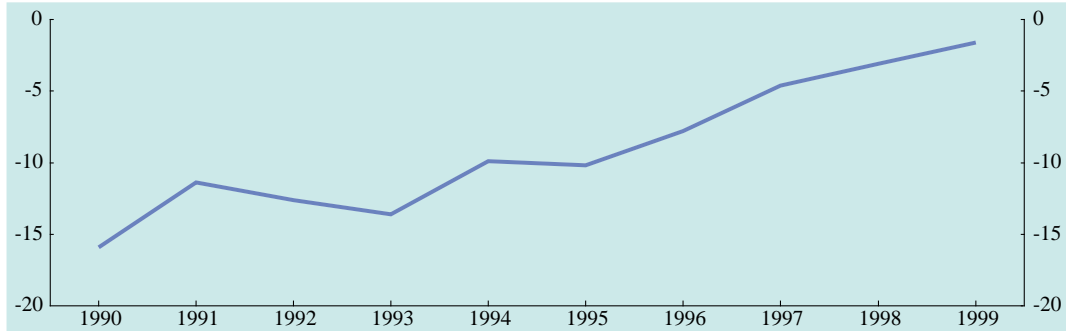
2) Transaktioner i andra kortfristiga skulder (offentliga sektorns skulder) och omklassificeringar av sektorer. Denna post kan även omfatta vissa fall av övertagande av skulder.

Diagram 3

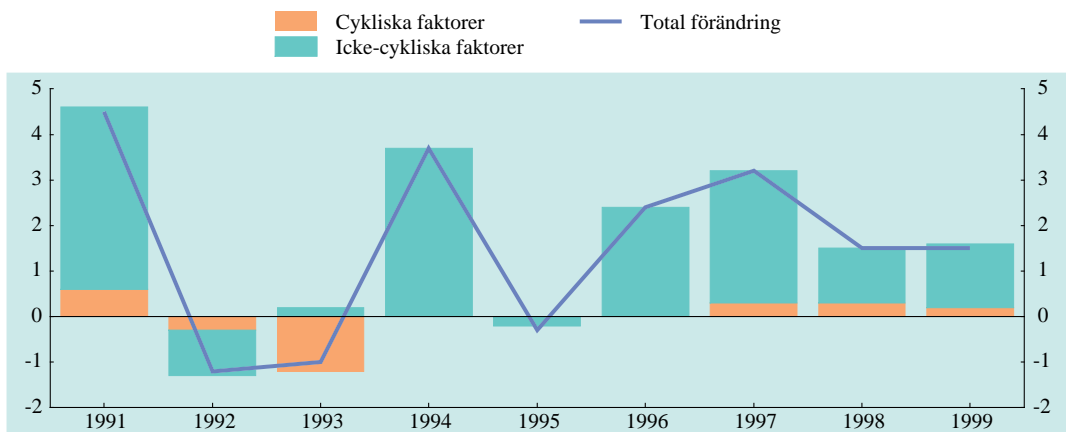
Grekland: Offentliga sektorns överskott (+)/underskott(-)

(i procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och underliggande faktorer

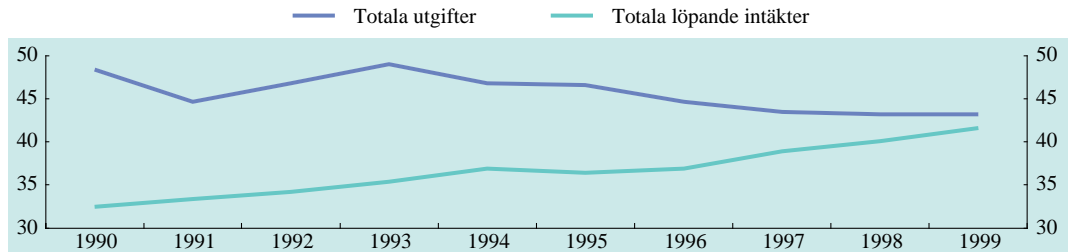
Källa: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000).

Anm: I diagram 3 (b) anger negativa värden bidrag till en ökning av underskottet, medan positiva värden anger bidrag till en minskning.

Diagram 4

Grekland: Offentliga sektorns utgifter och intäkter

(i procent av BNP)

Källa: Europeiska Kommissionen (vårprognoser 2000).

Tabell 7

Grekland: Offentliga sektorns budgetsaldo

(i procent av BNP)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Totala löpande intäkter	32,5	33,4	34,2	35,4	36,9	36,4	36,9	38,9	40,1	41,6
Skatter	5,4	5,5	5,4	5,7	6,8	7,4	7,1	7,9	9,6	9,2
Indirekta skatter	13,9	14,6	15,3	14,7	14,3	13,5	14,0	14,2	14,3	14,6
Socialförsäkringsavgifter	11,5	11,1	11,0	11,9	12,1	12,6	12,9	13,1	13,2	13,7
Andra löpande intäkter	1,7	2,2	2,5	3,1	3,8	2,9	2,9	3,6	2,9	4,1
Totala utgifter	48,4	44,7	46,8	49,0	46,8	46,6	44,7	43,5	43,2	43,2
Löpande transfereringar	16,8	16,3	15,9	16,4	16,3	16,8	17,1	16,9	17,0	17,2
Faktiska räntebetalningar	10,0	9,3	11,5	12,6	13,9	11,1	10,5	8,3	7,8	7,4
Offentlig konsumtion	15,1	14,2	13,7	14,3	13,8	15,3	14,5	15,1	15,4	14,9
Kapitalutgifter, netto	6,5	4,9	5,6	5,6	2,8	3,3	2,5	3,3	3,1	3,6
Överskott (+) eller underskott (-)	-15,9	-11,4	-12,6	-13,6	-9,9	-10,2	-7,8	-4,6	-3,1	-1,6
Primärsaldo	-5,9	-2,1	-1,1	-1,0	4,0	1,0	2,8	3,7	4,7	5,8
Överskott (+) eller underskott (-) exkl. offentliga investeringsutgifter ¹⁾	-13,1	-8,3	-9,1	-10,3	-6,8	-6,9	-4,5	-1,1	0,6	2,7

Källa: Europeiska Kommissionen (vårprognoser 2000). Skillnader i summeringarna beror på avrundning.

1) Minustecken anger att det offentliga underskottet är högre än investeringsutgifterna.

Tabell 8**Grekland: Beräkningar av skuldkonvergens****(a) Baserat på totalt budgetsaldo***(i procent av BNP)*

Total bruttoskuld		Total budgetsaldo		Budgetsaldo överensstämmande med en minskning av skuldnivån till 60% av BNP ¹⁾		
1999	2000	1999	2000	2004	2009	2014
104,4	103,7	-1,6	-1,3	6,7	0,8	-0,8

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

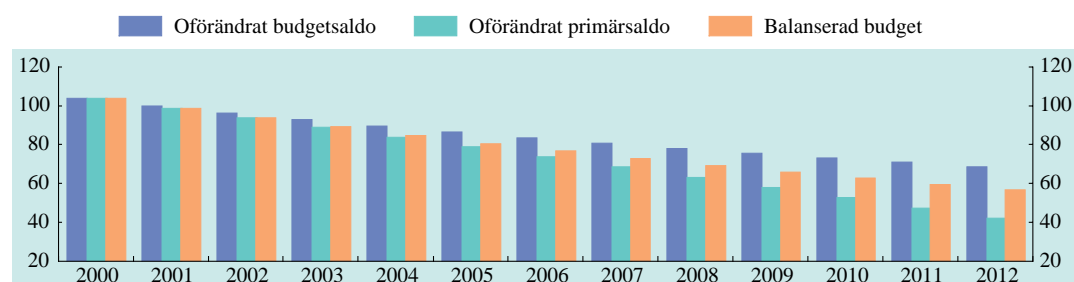
1) Beräkningarna visar att skuldkvoten skulle falla till 60% år 2004, 2009 respektive 2014, om det totala budgetsaldot för 2000 blir som prognostiserat och det totala budgetsaldot hålls konstant på 6,7%, 0,8% respektive -0,8% av BNP från 2001 och framåt. De underliggande antagandena är en real trendtillväxt i BNP 2000 på 3,1% enligt Europeiska kommissionens beräkningar, och en inflationstakt på 2%. Underskott/skuldanpassningar antas vara noll.

(b) Baserat på primärsaldo*(i procent av BNP)*

Total bruttoskuld		Primärsaldo		Primärsaldo överensstämmande med en minskning av skuldnivån till 60% av BNP ¹⁾		
1999	2000	1999	2000	2004	2009	2014
104,4	103,7	5,8	5,8	11,7	5,6	3,9

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

1) Beräkningarna visar att skuldkvoten skulle falla till 60% år 2004, 2009 respektive 2014 om primärsaldot för 2000 blir som prognostiserat och primärsaldot hålls konstant på 11,7%, 5,6% respektive 3,9% av BNP, från 2001 och framåt. De underliggande antagandena är en real trendtillväxt i BNP 2000 på 3,1 % enligt Europeiska kommissionens beräkningar och en inflationstakt på 2 % samt en nominell ränta på 6 %. Underskott/skuldanpassningar antas vara noll.

Diagram 5**Grekland: Potentiella framtida skuldkvoter under alternativa budgetantaganden***(i procent av BNP)*

Källor: Europeiska Kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

Anm: I de tre scenarierna antas en skuldkvot på 103,7% av BNP för 2000, enligt prognos, och att det totala budgetsaldot för 2000 på -1,3% av BNP eller primärsaldot på 5,8% av BNP hålls konstant under den studerade perioden (som andel av BNP), eller alternativt, att en balanserad budget upprätthålls från 1999 och framåt. De underliggande antagandena är en real trendtillväxt i BNP 2000 på 3,1% enligt Europeiska kommissionens beräkningar; en inflationstakt på 2%; och i scenariet med konstant primärsaldo, en nominell ränta på 6%. Underskott/skuldanpassningar antas vara noll.

Tabell 9**Grekland: Prognoser för äldrekvoten**

	1990	2000	2010	2020	2030
Äldrekvoten (befolkning som är 65 år och äldre i förhållande till befolkningen mellan 15 och 64 år)	21,2	25,5	28,8	33,3	40,9

Källa: Bos, E. et al. (1994), *World population projections 1994-95*, World Bank, Washington, D.C.

Tabell 10**(a) Grekland: Växelkursstabilitet**

Medlemskap i växelkursmekanismen (ERM/ERM II)	Ja Mars 1998	
Medlemskap sedan	Nej	
Devalvering av bilaterala centralkursen på landets eget initiativ		
Maximal och minimal avvikelse uppåt från centralkurser i % ¹⁾	Maximal avvikelse uppåt	Minimal avvikelse uppåt
<i>1 april 1998 till 31 december 1998 (ERM-valutor):</i>		
Belgisk franc	8,0	3,2
Dansk krona	7,9	3,2
Tyska mark	8,0	3,2
Spansk peseta	7,8	3,0
Fransk franc	8,0	3,2
Irländskt pund	7,0	1,8
Italiensk lire	7,7	2,9
Nederländsk gulden	8,1	3,1
Österrikisk schilling	8,0	3,2
Portugisisk escudo	7,9	3,1
Finsk mark	8,0	3,1
<i>4 januari 1999 till 31 mars 2000 (ERM II valutor):</i>		
euro (4 januari 1999 till 16 januari 2000)	9,0	5,9
euro (17 januari 2000 till 31 mars 2000)	2,8	1,9
<i>Endast för information:</i>		
Dansk krona (4 januari 1999 till 16 januari 2000)	8,7	4,4
Dansk krona (17 januari 1999 till 31 mars 2000)	2,6	1,7

Källor: BIS och ECB:s beräkningar.

Anm: ERM II ersatte ERM fr.o.m. 1999. Fr.o.m. den 17 januari 2000 revalverades den centrala pariteten för den grekiska drakman gentemot euron med 3,5%.

1) Dagliga bankdagsuppgifter, 10-dagars glidande genomsnitt.

b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för den grekiska drakman

Genomsnitt för tre månader fram till	1998 juni	1998 sep	1998 dec	1999 mar	1999 juni	1999 sep	1999 dec	2000 mar
Växelkursinstabilitet ¹⁾	9,5	5,8	4,5	3,1	3,1	1,3	1,3	1,1
Differenser i kort ränta ²⁾	9,1	9,6	8,6	7,6	7,2	7,2	7,0	5,4

Källor: Nationella uppgifter och ECB:s beräkningar.

1) Månatlig standardavvikelse i årstakt för daglig procentuell växelkursförändring mot den tyska marken för 1998 and gentemot euron från den 4 januari 1999, i procent.

2) Tre-månaders interbankräntas avvikelse från ett vägt genomsnitt av euroområdet interbanks inlåningsränta, i procentenheter.

Tabell 11

Grekisk drakma: Mått på real effektiv växelkurs gentemot EU:s medlemsstater

(kvartalsuppgifter; avvikelser i procent; 4 Kv 1999 jämfört med olika valda perioder)

	Genomsnitt 1974-99	Genomsnitt 1989-99	Genomsnitt 1987
Real effektiv växelkurs:			
Baserat på enhetsarbetskostnader (hela ekonomin)	12,6	8,0	29,1
Med privat konsumtion som deflator	7,7	5,1	22,8
Med BNP som deflator	11,8	7,9	30,2
Med export av varor och tjänster som deflator	-3,7	4,3	12,0
Memopost:			
Nominell effektiv växelkurs	-71,0	-20,3	-51,3

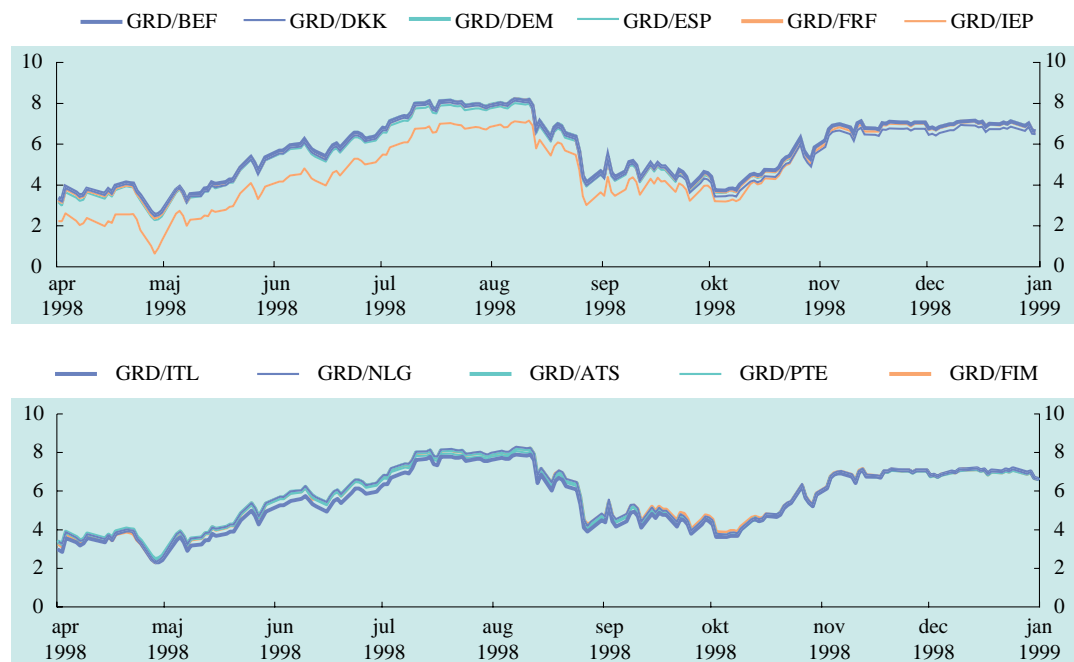
Källor: Europeiska kommissionen och ECB:s beräkningar.

Anm: Plustecken (minustecken) anger en appreciering (depreciering).

Diagram 6a

Grekisk drakma: Avvikelse från ERM:s bilaterala centralkurser från april till december 1998

(dagliga uppgifter; procent; 1 april 1998 till 31 december 1998)

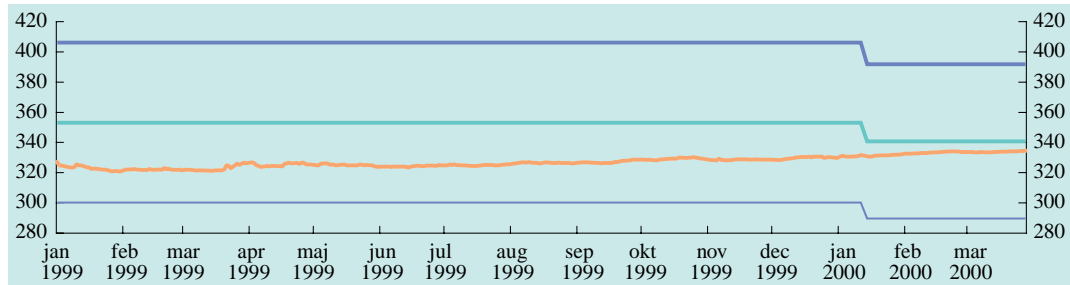

Källa: BIS.

Diagram 6b

Grekisk drakma: Växelkurs gentemot euron med centralparitet and fluktuationsband i ERM II från januari 1999 till mars 2000

(dagliga uppgifter; 4 januari 1999 till 31 mars 2000)

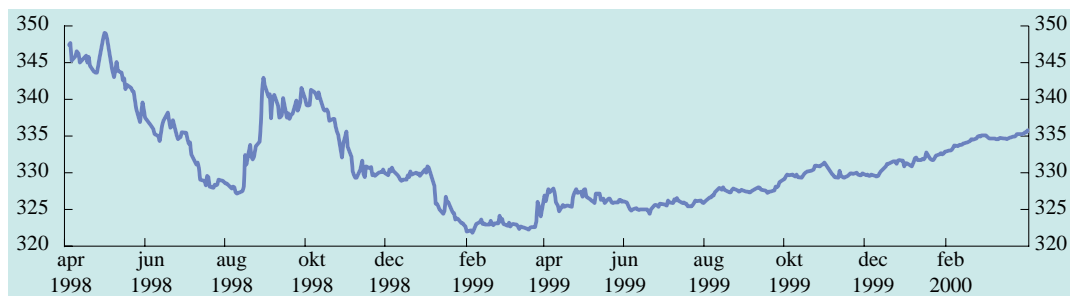

Källa: ECB.

Diagram 6c

Grekisk drakma: Växelkurs gentemot ecun/euron från april 1998 till mars 2000

(dagliga uppgifter; 1 april 1998 till 31 mars 2000)

Källor: BIS och ECB.

Tabell 12**Grekland: Extern utveckling***(i procent av BNP)*

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Bytesbalans plus kapitalbalans ¹⁾	-4,3	-1,5	-2,2	-0,8	-0,2	-2,4	-3,7	-4,1	-3,1	-3,2
Utländska nettotillgångar (+) eller nettoskulder (-) ²⁾	-23,7	-21,8	-23,2	-24,3	-20,8	-18,7	-14,9	-20,8	-23,6	-28,0
Export av varor och tjänster ¹⁾	15,4	15,7	14,8	14,3	14,4	13,2	12,3	13,7	14,7	20,7
Import av varor och tjänster ¹⁾	23,2	22,2	21,4	20,5	20,3	21,0	20,6	22,7	22,8	28,2
Varuexport inom EU ³⁾	68,3	67,7	69,3	58,9	57,1	60,1	53,8	50,9	52,3	-
Varuimport inom EU ³⁾	67,8	64,0	66,7	63,0	67,9	70,1	64,3	65,0	65,9	-

Källor: Europeiska kommissionen, Eurostat (bytesbalans plus kapitalbalans, export och import av varor och tjänster, 1990-96, export och import inom EU), nationella uppgifter (bytesbalans plus kapitalbalans, export och import av varor och tjänster, 1997-99, och utländska tillgångar och skulder) och ECB:s beräkningar. Uppgifter för fjärde kvartalet 1999 är uppskattningar.

- 1) Uppgifterna för det fjärde kvartalet 1999 är uppskattningar. Det förekommer vissa skillnader mellan uppgifterna i denna rapport och uppgifterna i den konvergensrapport som sammanställts av Europeiska kommissionen, på grund av att olika informationskällor har använts. Medan kommissionens rapport baseras på nationalräkenskapsuppgifter enligt ENS 95, har uppgifterna i denna rapport hämtats från betalningsbalansstatistik som sammanställts av det grekiska statistiskinstitutet och Bank of Greece.
- 2) Uppskattningar av Bank of Greece av den finansiella utlandsställningen.
- 3) I procent av total export och import.

Tabell 13**Grekland: Långa räntor***(procent)*

	1998	1999	2000 jan	2000 feb	2000 mar	apr 1999- mar 2000
Lång ränta	8,5	6,3	6,6	6,5	6,2	6,4
Referensvärde	6,6	6,8	-	-	-	7,2
Genomsnitt för euroområdet	4,7	4,6	5,7	5,7	5,5	5,0

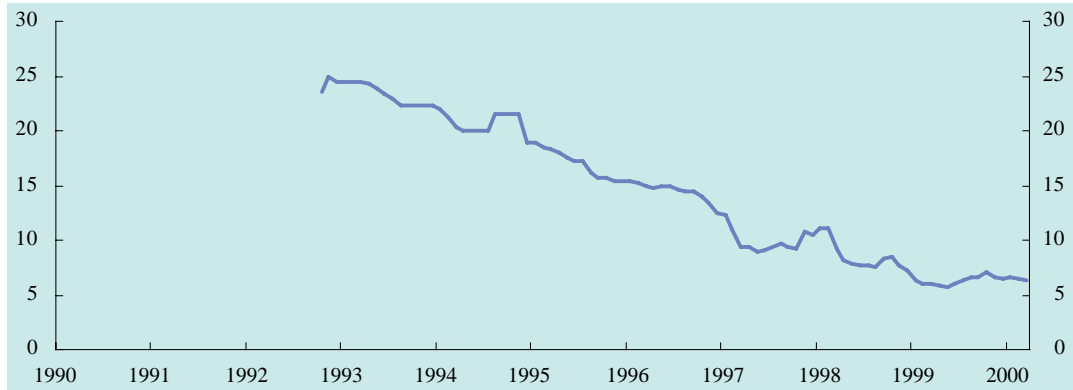
Källa: Europeiska kommissionen.

Anm: Referensvärdet är baserat på de tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet (Österrike, Frankrike och Sverige under perioden april 1999 - mars 2000), plus 2 procentenheter. Genomsnittet för euroområdet har tagits med endast i informationssyfte.

Diagram 7

(a) Grekland: Lång ränta¹⁾

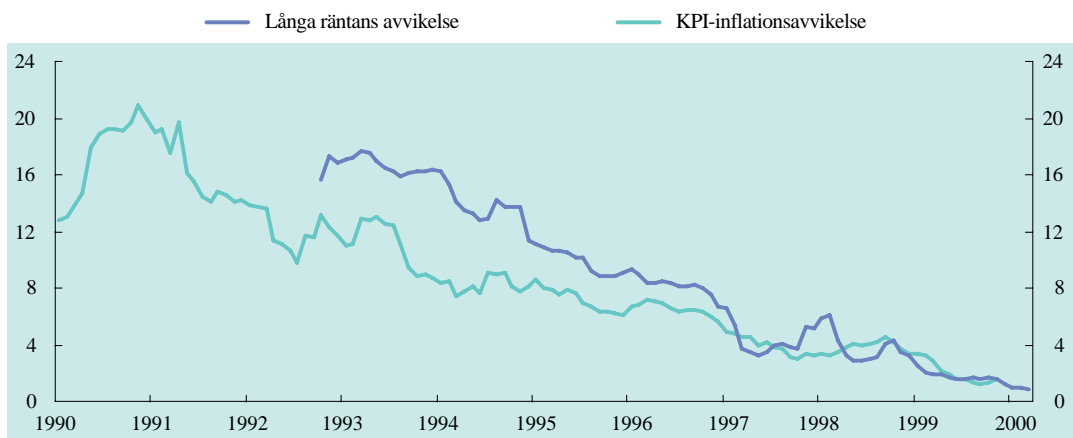
(månadsgenomsnitt i procent)

1) Tidigare uppgifter finns inte tillgängliga.

(b) Grekland: Lång ränta och KPI-inflation – skillnader i förhållande till de EU-medlemsstater som har de lägsta långa räntorna^{1), 2)}

(månadsgenomsnitt i procent)

Källor: Räntor: Europeiska kommissionen (när dessa inte finns tillgängliga har de mest jämförbara uppgifterna använts); KPI-uppgifterna är icke-harmoniserade nationella uppgifter.

1) Omfattar Österrike, Frankrike, Tyskland, Luxemburg och Nederländerna.

2) Tidigare ränteppgifter för Grekland finns inte tillgängliga.

2 Sverige

2.1 Prisutvecklingen

Under referensperioden från april 1999 till mars 2000 uppgick den genomsnittliga inflationen enligt HIKP i Sverige till 0,8 %, dvs. klart under det referensvärde på 2,4% som föreskrivs i artikel 121.1 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och artikel 1 i det protokoll om konvergenzkriterierna som nämns i den artikeln. Detta var även fallet för helåret 1999. Under 1998 uppgick den genomsnittliga inflationen enligt HIKP till 1,0 % (se tabell 1). Sett över de senaste två åren har HIKP-inflationen i Sverige legat på nivåer som är förenliga med prisstabilitet.

En tillbakablick visar att inflationen i konsumentledet i Sverige, mätt genom KPI, har följt en tydligt nedåtgående trend sedan i början av 1990-talet (se diagram 1). Från de höga nivåerna på över 10 % i början av 1990-talet, sjönk den årliga inflationen kraftigt 1992 och har sedan 1996 legat under 2 %, samtidigt som det har förekommit perioder med en negativ inflation. Även årsgenomsnittet för HIKP-inflationen har sedan 1996 legat under 2 %, och sedan i början av 1999 har Sverige varit en av de tre medlemsstater i EU som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Dessa framsteg mot prisstabilitet avspeglar en rad viktiga policy beslut, bl.a. beslutet att ändra penningpolitikens inriktning mot huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet. Fr.o.m. 1993 har målsättningen för penningpolitiken formulerats som ett uttryckligt inflationsmål, sedan 1995 kvantifierat som en ökning på 2% i konsumentprisindex, med ett symmetriskt toleransintervall om ± 1 procentenhet. Den nya riksbankslagen, som trädde i kraft 1999, bekräftade att prisstabilitet är det övergripande målet för penningpolitiken i Sverige och garanterade Riksbankens självständighet. Denna omläggning av penningpolitiken har bl.a. befrämjats av en omfattande konsolidering av de offentliga finanserna och skärpt konkurrens på produktmarknader, som delvis hängt samman med Sveriges anslutning till EU 1995. På telekommunikations- och elmarknaderna har avreglering och ökad kon-

kurens haft en påtaglig dämpande effekt på inflationen. Vidare har de makroekonomiska förhållandena bidragit till att hålla ned pristrycket. Framförallt uppstod i samband med den allvarliga konjunkturedgången i början av 1990-talet ett betydande negativt produktionsgap och en historiskt hög arbetslöshet (se tabell 2). Dessutom har ett antal tillfälliga faktorer bidragit till den mycket låga inflationen sedan 1996. Lägre bolåneräntor, som ingår i KPI men inte i HIKP, bidrog t.ex. till lägre inflation fr.o.m. 1996, vilket avspeglade sjunkande korta och långa räntor. Under 1999 bidrog sådana faktorer till att sänka KPI-inflationen med ca 0,5 procentenhet. Ändringar av indirekta skatter och subventioner hade också en betydande dämpande effekt på inflationen under 1996, under det andra halvåret 1998 och det första halvåret 1999. Slutligen påverkade sjunkande råvaru- och importpriser, i samband med krisen i Asien 1997 och 1998, prisutvecklingen i Sverige, vilket ledde till mycket dämpade prisökningar under 1998 och i början av 1999. Kraftiga växelkursrörelser har emellanåt haft påtagliga effekter på prisutvecklingen. Detta var särskilt fallet under 1993 när kronan kraftigt deprecierade efter det att systemet med fast växelkurs övergavs i november 1992.

Mot denna bakgrund var utvecklingen när det gäller löneökningar per anställd och arbetsproduktivitet på det hela taget befrämjande för prisstabilitet från 1992 och framåt, med undantag av 1996 då löneökningarna per anställd steg till 6,8%. Arbetslösheten minskade snabbt fr.o.m. halvårsskiftet 1997 och framåt, vilket inledningsvis berodde på kraftiga insatser på utbildningsområdet, men på senare tid mer en följd av den snabbt växande inhemska efterfrågan. I februari 2000 uppgick arbetslösheten enligt Eurostats uppgifter¹ till 6,6% av arbetskraften. Det finns vissa tecken på brist på arbetskraft, särskilt när det gäller kvalificerad arbetskraft och för snabbt växande regioner. Strukturreformerna på arbetsmark-

¹ Den totala arbetslösheten, inbegripet arbetsmarknadsåtgärder, uppgick till ca 8%.

naden har på senare år främst fokuserat på utbildning och, i mindre utsträckning, på långtidsarbetslöshet. Även om det finns ett allmänt erkännande i den ekonomiska politiken av vikten av återhållsamma löneökningar och av förändringar i förmåns- och skattesystemen för att öka motivationen att arbeta, har de svenska myndigheterna ännu så länge bara vidtagit begränsade åtgärder inom dessa områden. Det finns emellertid vissa tecken på att den strukturella arbetslösheten har minskat något under senare år. En möjlig förklaring kan vara den ökade användningen av tillfälliga anställningsavtal sedan mitten av 1990-talet, vilket kan ha ökat flexibiliteten på arbetsmarknaden. I början av 1999 fick den underliggande inflationen (UNDIX)² en tydligare operativ roll sedan Riksbanken förtydligat sin penningpolitiska strategi och fastställt att avvikelser från inflationsmålet kan vara befogade om inflationen t.ex. påverkas av tillfälliga faktorer. Detta var fallet 1999. UNDIX uppgick till mindre än 2 % från slutet av 1996, men låg i allmänhet inom toleransintervallet på 1 procentenhet. De senaste årens låga inflation framgår även när inflationen mäts genom andra relevanta prisindex (se tabell 2).

Om man ser till de senaste trenderna och prognoserna visar nuvarande uppgifter att 12-månaderstakten för HIKP-inflationen ökade till 1,4 % i mars 2000 (se tabell 3a), efter att ha legat nära noll under det första halvåret 1999. Ökningen beror huvudsakligen på stigande import- och råvarupriser, samt på ett avtagande negativt bidrag från indirekta skatter. Enligt Sveriges riksbank förväntas HIKP ligga på i genomsnitt 1,5 % under 2000 och 1,6 % under 2001. De flesta andra inflationsprognoser som nämns i denna rapport visar på nivåer på ca 1,5 % 2000 och ca 2 % år 2001 (se tabell 3b). För att inte konsumentpriserna skall öka snabbare i en situation med en relativt hög tillväxt av enhetsarbetskostnaderna, på ca 2-2,5 % år 2000 och 2001 enligt Riksbankens prognoser, måste vinstmarginalerna och sysselsättningstillväxten i allmänhet utvecklas mindre gynnsamt än vad som skulle ha varit möjligt med lägre ökning av arbetskraftkostnaderna. År 2000 och

2001 förväntas reallöneökningarna fortfarande vara högre än produktivitetstillväxten. Dessutom förväntas BNP-tillväxten fortfarande vara högre än den trendmässiga under kommande år, vilket kommer att leda till att produktionsgapet sluts och eventuellt öka riskerna för större löneökningar. Andra faktorer, såsom en appreciering av kronan och ytterligare avregleringar, skulle emellertid kunna dämpa det uppåtriktade trycket på priserna. På längre sikt kan det vara berättigat med en ytterligare nedjustering av lönehöjningarna och nya arbetsmarknadsreformer – eftersom det redan finns tecken på flaskhalsar på arbetsmarknaden, trots att den totala arbetslösheten fortfarande är relativt hög – i syfte att minska pristrycket och arbetslösheten.

Om man ser längre framåt handlar upprätthållandet av ett klimat som främjar prisstabilitet i Sverige bl.a. om en balanserad penning- och finanspolitik på medellång till lång sikt. Med en struktur för en stabilitetsinriktad ekonomisk politik på plats är det dessutom viktigt att stärka den nationella inriktningen för att öka konkurrensen på produktmarknaderna och förbättra arbetsmarknadens funktion. Slutligen måste arbetsmarknadens parter se till att löneökningarna ligger i linje med prisstabilitet och produktivitetsökningar, så att det blir möjligt att upprätthålla gynnsamma villkor för ekonomisk expansion och sysselsättningstillväxt.

2.2 De offentliga finansernas utveckling

Under referensåret 1999 hade Sverige ett överskott i de offentliga finanserna på 1,9 % av BNP och uppfyllde därmed referensvärdet på 3 % för underskottskvoten. Samtidigt uppgick skuldkvoten till 65,5 %, dvs. över referensvärdet på 60 %. Jämfört med föregående år var budgetöverskottet i förhållande till BNP oförändrat och skuldkvoten minskade avsevärt med 6,9 procentenheter. Under 2000 förväntas överskottet uppgå till 2,4 % av BNP, medan skuldkvoten beräknas sjunka

² UNDIX definieras som KPI exkl. bolåneräntor och effekter av andra indirekta skatter och subventioner.

till 61,3 % (se tabell 4). Sedan 1997 har budgetunderskottet inte överstigit de offentliga investeringarnas andel av BNP. En tillbakablick på åren 1990 till 1999 visar att Sveriges kvot mellan skuld och BNP ökade med 23,4 procentenheter. Först försämrades Sveriges offentliga finanser kraftigt och skuldkvoten ökade från 42,1 % av BNP 1990 till 77,7 % 1994. Detta skedde i en situation då BNP i reala termer sjönk med nästan 5% på tre år. Dessutom, som framgår av posten underskott/skuldanpassning i den offentliga sektorns skuld, hade det finansiella stödet till banksektorn och uppskrivningen av den offentliga skulden i utländsk valuta efter kronans kraftiga depreciering i början av 1990-talet, en påtaglig inverkan. Efter den toppnivå som uppnåddes 1994 sjönk skuldkvoten till 65,5% 1999 (se diagram 2a), dvs. med 12,2 procentenheter på fem år. Sedan 1996 har primärsaldot visat ett överskott, som mer än väl har uppvägt den ofördelaktiga tillväxt/ränteskillnaden sedan 1997 (se diagram 2b). Under 1998 och 1999 registrerades stora primära överskott på 8,0 % och 7,4 % av BNP. Det mönster som kunde iakttagas i början av 1990-talet visar vilka omfattande effekter som en kraftig försämring av makroekonomiska förhållanden och exceptionella händelser kan få på skuldkvoten, särskilt om det inte finns ett tillräckligt primärt överskott för att uppväga dessa faktorer. Kraftfulla budgetjusteringar på senare år har bidragit till att upphäva en stor del av den tidigare ökningen av skuldkvoten.

Andelen skuld med kort löptid minskade från de höga nivåerna i början av 1990-talet till 19% 1999, vilket gör budgetsaldot mindre känsligt för ränteändringar. Dessutom föll andelen skuld i utländsk valuta till 23% under 1999 även om budgetsaldot i princip fortfarande är känsligt för förändringar i växelkurserna.

Under 1990-talet är det möjligt att se ett mönster när det gäller kvoten mellan underskott och BNP med först kraftigt försämrade och därefter allt bättre resultat. Från ett överskott på 4,0 % 1990 uppstod ett underskott 1991, vilket ökade kraftigt för att nå ett topp på 11,9 % av BNP 1993. Därefter minskade

underskottet varje år och övergick i ett överskott på 1,9 % av BNP 1998. Överskottets andel av BNP var oförändrad under 1999 (se diagram 3a). Som framgår närmare av diagram 3b, i vilket förändringarna av underskottet redovisas, bidrog cykliska faktorer avsevärt till ökningen av underskottet fram till 1993, liksom till dess minskning de två följande åren. Under 1998 var de cykliska faktorernas bidrag till att förbättra budgetsaldot blygsamt, med det steg till ca 1 procentenhet av BNP år 1999, enligt Europeiska kommissionens beräkningar. De årliga icke-cykliska förbättringarna på mellan 1,5 och 5,3 procentenheter under perioden från 1995 till 1998 avspeglar främst en varaktig, ”strukturell” utveckling mot en mer balanserad budgetpolitik och olika åtgärder med en tillfällig effekt. Tillgängliga uppgifter tyder på att åtgärder med en tillfällig effekt förbättrade budgetsaldot under 1998 med 0,9% av BNP, men att de inte spelade någon roll under 1999.

Om man granskar trenderna för andra budgetindikatorer framgår det av diagram 4 att den offentliga sektorns totala utgifter i förhållande till BNP steg kraftigt mellan 1990 och 1993 till 70 % av BNP, i samband med fallande real BNP. I synnerhet ökade de löpande transfereringarna kraftigt, vilket avspeglade en markant ökning av utbetalningar med anknytning till arbetslöshet och andra socialförsäkringsposter. Dessutom ökade alla andra större utgiftsposter som andelar av BNP (se tabell 7). Efter 1993 sjönk den totala utgiftskvoten snabbt till följd av en minskning i alla större utgiftskategorier utom ränteutgifter, som inte började minska i förhållande till BNP förrän efter 1996. Under 1999 minskade utgiftskvoten ytterligare till 58,5 %, vilket i stort sett motsvarade de nivåer som iakttogs 1990. Med tanke på detta mönster och det faktum att ränteutgifterna har ökat i takt med den högre skuldkvoten under första hälften av 1990-talet, samt att kapitalutgifterna var relativt låga från 1994 och framåt, förefaller en fortsättning av den nedåtgående trenden för de totala utgifterna i förhållande till BNP kräva en större tonvikt på de löpande transfereringarna. Dessa ligger emellertid något under den nivå som iakttogs 1990 och fort-

satte att sjunka i förhållande till BNP under 1999. De offentliga intäkterna tenderade att sjunka som andel av BNP fram till 1994, nådde en topp 1998 och sjönk marginellt under 1999. Trots denna minskning på senare tid är det möjligt att intäkterna för närvarande ligger på en nivå som hämmar den ekonomiska tillväxten.

Enligt Sveriges finanspolitik på medellång sikt, som redovisas i den senaste uppdateringen av konvergensprogrammet för 1999-2002 från november 1999, förväntas de offentliga finanserna fortsatt visa ett överskott 2000 och skuldkvoten beräknas uppnå en nivå under 60 % 2000, och därefter minska ytterligare. Budgetplanen för år 2000 är i linje med konvergensprogrammet. Den svenska regeringen har tillkännagivit sitt medelfristiga mål att uppnå ett överskott på 2 % av BNP över konjunkturcykeln genom en stram kontroll av de offentliga utgifternas utveckling. Detta budgetöverskottsmål tar hänsyn till de betydande skattesänkningar som planeras för perioden fram till 2002. Regeringen har även meddelat sin avsikt att låta automatiska stabilisatorer verka om tillväxten skulle avvika från budgetprognoserna i det uppdaterade svenska konvergensprogrammet. Eftersom antagandena om tillväxten för 2001 och 2002 är mycket försiktiga och grundas på ekonomins långsiktiga tillväxttakt är de nedåtriktade riskerna emellertid mycket begränsade. Den finanspolitiska indikator som beräknats av de svenska myndigheterna visar på en uppmjukning av finanspolitiken under 1999 och 2000, följt av en åtstramning 2001 och en neutral finanspolitik 2002. Dessa beräkningar bör ses mot bakgrund av att tillväxten i den svenska ekonomin överstiger den trendmässiga. Om det offentliga budgetsaldot överensstämmer med prognosen i det uppdaterade svenska konvergensprogrammet för 1999-2002 förväntas Sverige uppnå stabilitets- och tillväxtpaktens medelfristiga mål om offentliga finanser som är nära balans eller i överskott, enligt den bedömning som gjorts av Europeiska kommissionen och som bekräftats av ECO-FIN-rådet.

När det gäller den möjliga framtida utveck-

lingen av skuldkvoten redovisas beräkningar i överensstämmelse med konvergensrapporten 1998. På grundval av antagandet att Europeiska kommissionens prognoser för det offentliga budgetsaldot och skuldkvoten för 2000 förverkligas, med ett totalt budgetsaldo och primärsaldo i förhållande till BNP för 2000 på 1,9 % respektive 7,4 %, skulle kvoten mellan skuld och BNP minska till under 60 % år 2001 (se diagram 5). Den prognostiserade utvecklingen för Sverige understryker fördelarna med det budgetöverskott som uppnåddes 1998, vilket bedöms kvarstå under den närmaste framtiden, när det gäller att snabbt minska skuldkvoten. Det är emellertid lämpligt att även understryka behovet för Sverige av att upprätthålla stabila budgetsaldon. Erfarenheterna visar att oförutsedda chocker kan höja skuldkvoten påtagligt. Som framgår av tabell 8, förväntas dessutom befolkningen åldras markant från omkring 2010 och framåt. Med oförändrade förmåner kommer därför de offentliga pensionsutgifterna att stiga i förhållande till BNP. Det svenska ålderspensionssystemet är delvis fonderat, även om det i grunden bygger på "pay-as-you-go"-principen (dvs. finansieras med lönerelaterade avgifter). Det offentliga pensionssystemet håller gradvis på att kompletteras med ett mer robust system som är kopplat till den ekonomiska tillväxten och demografiska variationer, vilket kommer att minska trycket på de offentliga finanserna. Den fonderade delen av pensionssystemet placerar för närvarande en stor del av sina överskott i statspapper, vilket minskar den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Eventuella förändringar av denna placeringspolitik skulle följaktligen medföra en visst mått av osäkerhet när det gäller den framtida utvecklingen av bruttoskuldkvoten. Den demografiska trenden under de närmaste decennierna kommer att ha en negativ inverkan på de nuvarande överskotten i pensionssystemet, varför det är nödvändigt att förbättra övriga komponenter av de offentliga finanserna. Den totala belastningen av en åldrande befolkning kan lindras om de offentliga finanserna har skapat ett tillräckligt stort handlingsutrymme före den period då det demografiska läget kommer att förvärras.

2.3 Växelkursutvecklingen

Under referensperioden från april 1998 till mars 2000 deltog den svenska kronan varken i ERM eller ERM 2 (se tabell 9a). Den svenska penningpolitiken är inriktad mot det primära målet att upprätthålla prisstabilitet, med hjälp av ett uttryckligt inflationsmål på 2 % för KPI inom ramen för ett system med rörlig växelkurs. Under referensperioden var kronan inledningsvis svagare gentemot flertalet övriga EU-valutor än den genomsnittliga bilaterala växelkurs som noterades i april 1998, som används som riktmärke för presentationsändamål i avsaknad av centalkurs (se diagram 6 och tabell 8a). Under det andra halvåret 1998 deprecierade kronan avsevärt med ungefär 8 % mätt med dagliga växelkurser gentemot de flesta ERM-valutor i samband med den turbulens på den globala marknaden som orsakades av krisen i tillväxtekonomierna i augusti 1998. Efter införandet av euron i januari 1999 apprecierade kronan med 14,4 % gentemot euron under 1999 och fram till slutet av mars 2000. Denna förstärkning avspeglar en normalisering av situationen efter den globala krisen hösten 1998 och att den ekonomiska utvecklingen i Sverige blev bättre än väntat. Under större delen av 1998 låg volatiliteten i den svenska kronans växelkurs mot ERM-valutor, mätt i årliga standardavvikelse för de dagliga procentuella förändringarna, fortfarande på ca 5 % men ökade till över 12 % jämfört med föregående kvartal under sista kvartalet 1998 och förblev hög fram till slutet av första kvartalet 1999. Sedan dess har volatiliteten i kronan mot euron för det mesta fluktuerat mellan 3 % och 6 % och under första kvartalet 2000 låg den under genomsnittet för den innevarande referensperioden (se tabell 9b). Ränteskillnader för kortfristiga placeringar gentemot det vägda genomsnittet för de räntor som banker i euroområdet erbjuder på inlåning från andra banker minskade avsevärt under loppet av 1998 och första kvartalet 1999, innan de sedan steg något igen i mitten på 1999 till ca 0,5 procentenheter över genomsnittet i euroområdet, under första kvartalet 2000 (se tabell 9b).

I ett längre perspektiv och mätt i reala effektiva växelkurser ligger den svenska kronans växelkurser gentemot övriga EU-valutor något under de historiska genomsnittliga värdena och de genomsnittliga värdena under 1987 (se tabell 10). När det gäller övrig extern utveckling har Sverige sedan 1994 upprätthållit ett ansevärt överskott i bytesbalansen mot bakgrund av en ganska stor negativ nettoställning gentemot utlandet (se tabell 11). Man bör komma ihåg att Sverige är en liten öppen ekonomi. Enligt senast tillgängliga uppgifter för 1999 var exportens och importens andel av BNP 43,7 % respektive 38 %, medan andelen handel gentemot övriga EU-länder var 56 % för exporten och 67,8 % för importen 1998.

2.4 Långa räntans utveckling

Under referensperioden från april 1999 till mars 2000 låg de långa räntorna i Sverige i genomsnitt på 5,4 %, dvs. långt under det referensvärde för räntekriteriet på 7,2 % som är den genomsnittliga långa räntan i de tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet, plus 2 procentenheter. De långa räntorna i Sverige låg även långt under referensvärdet under 1998 liksom under helåret 1999 (se tabell 12).

Med undantag för 1994 har de långa räntorna visat en fallande trend från början av 1990-talet till inledningen av 1999, då obligationsräntorna i euroområdet nådde de lägsta nivåer som observerats på 50 år (se diagram 7a). Därefter börjande de svenska obligationsräntorna att stiga ungefär i linje med de långa räntorna i euroområdet. Denna höjning av de långa svenska räntorna avspeglade inflytandet från stigande internationella räntor samt en gradvis förbättring av de ekonomiska utsikterna i Sverige. Sedan början av 1990-talet och fram till omkring 1998 tenderade de svenska långa obligationsräntorna att konvergera mot nivåerna i de EU-länder som har de lägsta obligationsräntorna. Under 1998 och 1999 var differentialen relativt stabil på nära 0,5 %, medan den har krympt ytterligare under de senaste månaderna (se diagram 7b).

De viktigaste faktorerna bakom denna trend mot konvergens var den jämförelsevis låga inflationstakten och förbättringen av landets offentliga finanser. Ränteskillnaden har emellertid visat en tendens att öka något under perioder av global finansiell turbulens, t.ex. under krisen i tillväxtekonomierna under andra halvåret 1998. Dessutom har en försvagning av den svenska kronan normalt åtföljts av en växande ränteskillnad.

2.5 Avslutande sammanfattning

Under referensperioden hade Sverige en genomsnittlig HIKP-inflation över 12 månader på 0,8%, vilket är klart under det referensvärde som föreskrivs i fördraget. Sverige har under senare år gått in i en period med hög tillväxt, som främst drivs av inhemsk efterfrågan samtidigt som finanspolitiken blivit mer neutral, vilket har lett till att produktionsgapet snabbt slutits. Slutandet av produktionsgapet pekar liksom relevanta prisindex på ett ökat uppåtriktat tryck på priser och kostnader. Om man blickar framåt tyder prognoserna på att inflationen kommer att ligga på ca 1,5 % år 2000 och runt 2 % år 2001. Den långa räntan låg på 5,4 %, dvs. under motsvarande referensvärde.

Sverige deltar inte i ERM 2. Sverige är en medlemsstat med undantag och har inte någon bestämmelse som gör det möjligt för landet att ställa sig utanför etapp tre av EMU. Sverige är därmed skyldigt enligt fördraget att införa euron, vilket innebär att landet måste sträva efter att uppfylla samtliga konvergenskriterier, inklusive växelkurskriteriet. Under referensperioden var den svenska kronan inledningsvis svagare gentemot flertalet övriga EU-valutor än den genomsnittliga bilatera-

la växelkurs som noterades i april 1998, som används som riktmärke för presentationsändamål i avsaknad av centralkurs. Efter att ha deprecierat avsevärt under andra delen av 1998, efter den oro på den globala marknaden som orsakades av krisen i tillväxtekonomierna i augusti 1998, apprecierade kronan med 14,4 % gentemot euron under 1999 och fram till mars 2000. Denna förstärkning avspeglar en normalisering av situationen efter den globala krisen hösten 1998 och att Sveriges ekonomiska utveckling blev bättre än väntat.

Under 1999 hade Sverige ett överskott i de offentliga finanserna på 1,9 % av BNP och uppfyllde därmed referensvärdet på 3 procentens underskott. För 2000 förutses ett överskott på 2,4 % av BNP. Skuldkvoten ligger över referensvärdet på 60 %. Efter att ha nått en topp 1994 gick kvoten ned med 12,2 procentenheter till 65,5 % 1999. När det gäller hållbarheten i de offentliga finanserna förutses skuldkvoten sjunka till 61,3 % av BNP 2000. Mot bakgrund av trenderna i skuldkvoten på senare år förväntas Sverige, enligt Europeiska kommissionens bedömning, som bekräftats av ECOFIN-rådet, att uppnå stabilitets- och tillväxtpaktens medelfristiga mål om offentliga finanser som är nära balans eller i överskott.

När det gäller andra faktorer har underskottet inte överstigit de offentliga investeringarnas andel av BNP sedan 1997. Dessutom uppvisade Sverige överskott i bytesbalansen, men hade kvar en nettoskuld mot utlandet. När det gäller befolkningens åldrande kan Sverige dra fördel av ett delvis fonderat pensionssystem, som gradvis håller på att kompletteras med ett nytt system som kommer att minska trycket på de offentliga finanserna

Tabeller och diagram

Sverige

I Prisutveckling

Tabell 1	Sverige:	HIKP-inflation
Diagram 1	Sverige:	Prisutveckling
Tabell 2	Sverige:	Inflationsmått och relaterade indikatorer
Tabell 3	Sverige:	De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen
	(a)	De senaste trenderna i harmoniserade konsumentprisindex
	(b)	Inflationsprognoser

II De offentliga finansernas utveckling

Tabell 4	Sverige:	Offentliga sektorns finansiella ställning
Diagram 2	Sverige:	Offentliga sektorns bruttoskuld
	(a)	Nivåer
	(b)	Årliga förändringar och underliggande faktorer
Tabell 5	Sverige:	Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken
Diagram 3	Sverige:	Offentliga sektorns överskott (+) / underskott (-)
	(a)	Nivåer
	(b)	Årliga förändringar och underliggande faktorer
Tabell 6	Sverige:	Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning
Diagram 4	Sverige:	Offentliga sektorns utgifter och intäkter
Tabell 7	Sverige:	Offentliga sektorns budgetsaldo
Diagram 5	Sverige:	Potentiella framtida skuldkvoter under alternativa budgetantaganden
Tabell 8	Sverige:	Prognoser för äldrekvoten

III Växelkursutveckling

Tabell 9	(a)	Sverige: Växelkursstabilitet
	(b)	Nyckelindikatorer på växelkurstryck för svenska kronan
Diagram 6	(a)	Svenska kronan: Bilateral växelkurser 1998
	(b)	Svenska kronan: Växelkurs gentemot euron från januari 1999 till mars 2000
	(c)	Svenska kronan: Växelkurs gentemot ecun/euron från april 1998 till mars 2000
Tabell 10	Sverige:	Mått på real effektiv växelkurs gentemot EU:s medlemsstater
Tabell 11	Sverige:	Extern utveckling

IV Den långa räntans utveckling

Tabell 12	Sverige:	Långa räntor
Diagram 7	(a)	Sverige: Lång ränta
	(b)	Sverige: Lång ränta och KPI-inflation – skillnader i förhållande till de EU-medlemsstater som har de lägsta långa räntorna

Tabell I

Sverige HIKP-inflation

(årliga procentuella förändringar)

	1996	1997	1998	1999	2000 jan	2000 feb	2000 mar	apr 1999- mar 2000
HIKP-inflation ¹⁾	0,8	1,8	1,0	0,6	1,0	1,4	1,4	0,8
Referensvärde ²⁾	2,5	2,7	2,2	2,1	.	.	.	2,4
Genomsnitt för euroområdet ³⁾	2,2	1,6	1,1	1,1	1,9	2,0	2,1	1,4

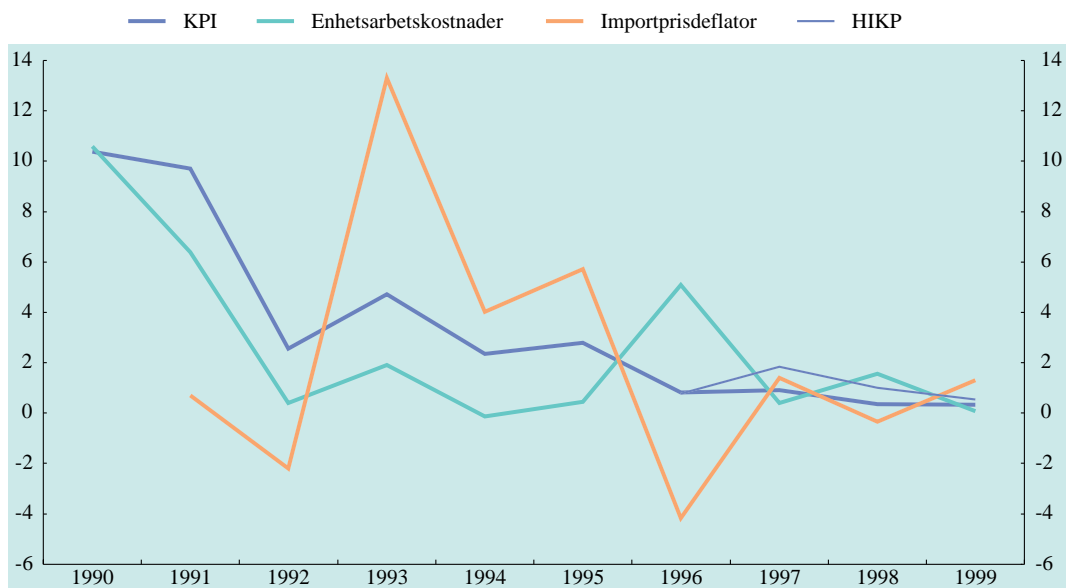
Källa: Eurostat.

- 1) Observera att fr.o.m. januari 2000 har HIKP:s täckning utvidgats och ytterligare harmoniserats. För närmare uppgifter, se bilagan om statistik.
- 2) Beräkningen för perioden april 1999 till mars 2000 baseras på ett ovägt aritmetiskt genomsnitt av de årliga procentuella förändringarna i Sverige, Österrike och Frankrike, plus 1,5 procentenheter.
- 3) Genomsnittet för euroområdet har tagits med endast i informationssyfte.

Diagram I

Sverige: Prisutveckling

(årliga procentuella förändringar)

Källor: Nationella uppgifter och Eurostat.

Tabell 2**Sverige: Inflationsmått och relaterade indikatorer***(årliga procentuella förändringar, om inte annat anges)*

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Inflationsmått										
Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)	-	-	-	-	-	-	0,8	1,8	1,0	0,6
Konsumentprisindex (KPI)	10,4	9,7	2,6	4,7	2,3	2,8	0,8	0,9	0,4	0,3
KPI exkl. nettoförändringar i indirekta skatter ¹⁾	7,5	5,7	3,4	4,0	2,4	1,9	0,5	-	-	-
Privatkonsumtionsdeflator ²⁾	9,9	10,3	2,2	5,7	2,8	2,9	1,4	2,2	1,0	0,7
BNP-deflator ²⁾	8,9	7,6	1,0	2,6	2,4	3,5	1,4	1,2	1,3	0,5
Producentpriser ³⁾	4,2	2,4	-0,2	2,0	4,2	8,0	0,7	1,1	-0,4	0,1
Relaterade indikatorer										
Real BNP-tillväxt ²⁾	1,4	-1,1	-1,4	-2,2	4,1	3,7	1,1	2,0	3,0	3,8
Produktionsgap, procentenheter	3,6	1,3	-1,4	-4,8	-2,5	-0,6	-1,2	-1,5	-1,2	0,0
Arbetslöshet (%) ⁴⁾	1,7	3,1	5,6	9,1	9,4	8,8	9,6	9,9	8,3	7,2
Enhetsarbetskostnader, hela ekonomin ²⁾	10,6	6,4	0,4	1,9	-0,1	0,5	5,1	0,4	1,6	0,1
Ersättning per anställd, hela ekonomin ²⁾	11,3	6,8	4,0	4,4	4,8	2,8	6,8	3,0	3,3	1,5
Arbetsproduktiviteten, hela ekonomin ²⁾	0,6	0,4	3,5	2,5	4,9	2,3	1,7	2,6	1,7	1,4
Importprisdeflator	-	0,7	-2,2	13,3	4,0	5,7	-4,2	1,4	-0,3	1,3
Växelkurs ⁵⁾	-1,3	-0,5	1,4	-19,2	-1,4	-0,5	9,8	-3,7	-1,2	-2,2
Penningsmängd, brett mått	9,1	9,9	1,3	7,0	4,5	-1,3	10,0	4,2	3,5	6,8
Aktiekurser ⁶⁾	-31,1	5,4	-0,5	53,7	4,8	18,0	38,4	24,8	10,5	65,9
Huspriser ⁷⁾	11,8	6,9	-9,4	-11,1	4,9	0,0	0,8	6,6	9,5	9,4

Källor: Nationella uppgifter, utom HIKP, producentpriser, real BNP-tillväxt och arbetslöshet (Eurostat), produktionsgap (Europeiska kommissionen), växelkurs (BIS) och huspriser (European Mortgage Federation).

1) Nationella uppskattningar.

2) Före 1994 nationell definition, därefter ENS 95-uppgifter.

3) Tillverkningsindustrin, inhemsk försäljning.

4) Definition enligt Eurostat.

5) Nominell effektiv växelkurs gentemot 26 industriländer. Anm: plustecken (minustecken) indikerar en appreciering (depreciering).

6) Slutet av perioden.

7) Bostadsfastighetspriser, bostadsrätter.

Tabell 3**Sverige: De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen***(årliga procentuella förändringar, om inte annat uppges)***(a) De senaste trenderna i harmoniserade konsumentprisindex**

	1999 nov	1999 dec	2000 jan	2000 feb	2000 mar
Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)					
Årlig procentuell förändring	0,8	1,2	1,0	1,4	1,4
Ändring i genomsnittet för de senaste 3 månaderna jämfört med föregående 3 månader, årstakt, säsongsjusterat	1,2	1,4	1,1	1,7	1,7
Ändring i genomsnittet för de senaste 6 månaderna jämfört med föregående 6 månader, årstakt, säsongsjusterat	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4

*Källor: Eurostat och ECB:s beräkningar.***(b) Inflationsprognoser**

	2000	2001
Europeiska kommissionen (våren 2000), HIKP	1,6	2,0
OECD (december 1999), privatkonsumtionsdeflator	1,4	1,8
IMF (maj 1999), KPI	1,4	1,8

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000), OECD och IMF.

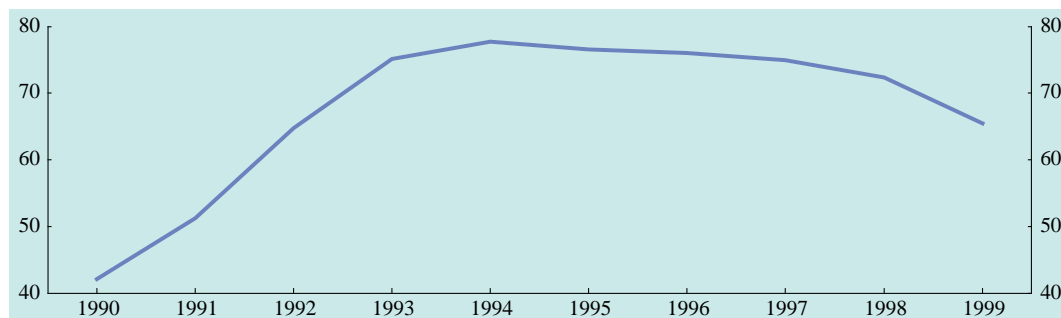
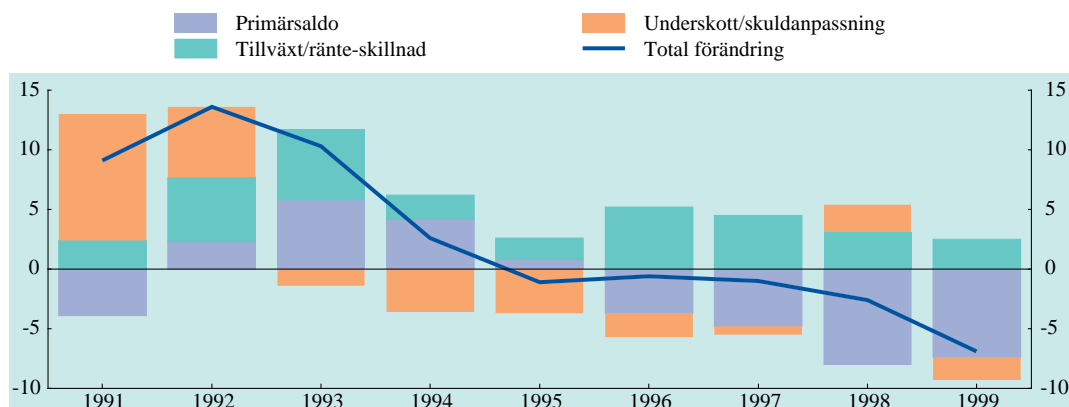
Tabell 4**Sverige: Offentliga sektorns finansiella ställning***(i procent av BNP)*

	1998	1999	2000 ¹⁾
Offentliga sektorns överskott (+) underskott (-)	1,9	1,9	2,4
Referensvärde	-3	-3	-3
Överskott (+) underskott (-), exkl. offentliga investeringsutgifter ²⁾	4,6	4,6	4,9
Offentliga sektorns bruttoskuld	72,4	65,5	61,3
Referensvärde	60	60	60

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

1) Prognos: Europeiska kommissionen.

2) Minustecken anger att det offentliga underskottet är högre än investeringsutgifterna.

Diagram 2**Sverige: Offentliga sektorns bruttoskuld***(i procent av BNP)***(a) Nivåer****(b) Årliga förändringar och underliggande faktorer**

Källor: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

Anm: I diagram 2 (b) anger negativa värden bidrag från respektive faktor till en minskning av skuldkvoten, medan positiva värden anger bidrag till en ökning.

Tabell 5**Sverige: Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken**

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Total skuld (i procent av BNP)	42,1	51,2	64,8	75,1	77,7	76,6	76,0	75,0	72,4	65,5
Valutasammansättning (% av totala)										
Inhemsk valuta	.	.	.	.	68,6	70,0	69,9	71,3	73,3	77,3
Utländska valutor	.	.	.	.	31,4	30,0	30,1	28,7	26,7	22,7
Deltagande utländska valutor	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Icke deltagande utländska valutor	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Inhemskt ägarskap (% av totala)	.	.	.	.	54,5	56,2	54,0	53,0	52,3	.
Genomsnittlig löptid	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Löptidsfördelning¹⁾ (% av totala)										
Kortfristig (<1 år)	.	.	.	.	32,4	24,4	23,2	19,4	20,4	18,5
Medel- och långfristig (>1 år)	.	.	.	.	67,6	75,6	76,8	80,6	79,6	81,5

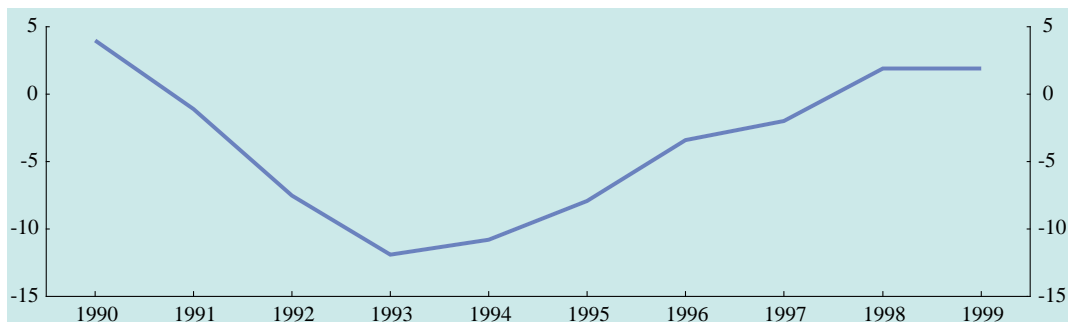
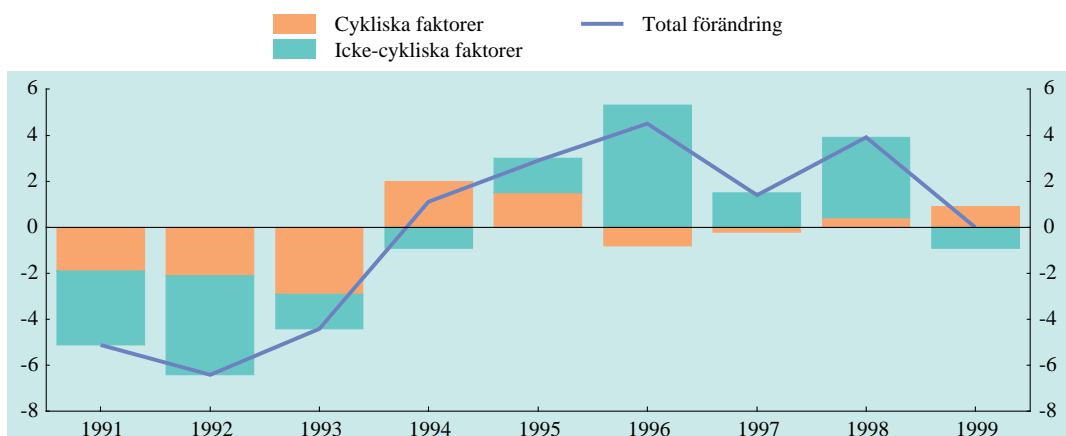
Källor: ECBS, 1999, utom för den totala skulden (Europeiska kommissionens vårprognoser 2000). Årsultimo.

Anm: Skillnader i summeringarna beror på avrundning.

1) Ursprunglig löptid.

Diagram 3**Sverige: Offentliga sektorns överskott (+)/underskott (-)**

(i procent av BNP)

(a) Nivåer**(b) Årliga förändringar och underliggande faktorer**

Källa: Europeiska kommissionen (vårprognoser 2000).

Anm: I diagram 3 (b) anger negativa värden bidrag till en ökning av underskottet, medan positiva värden anger bidrag till en minskning.

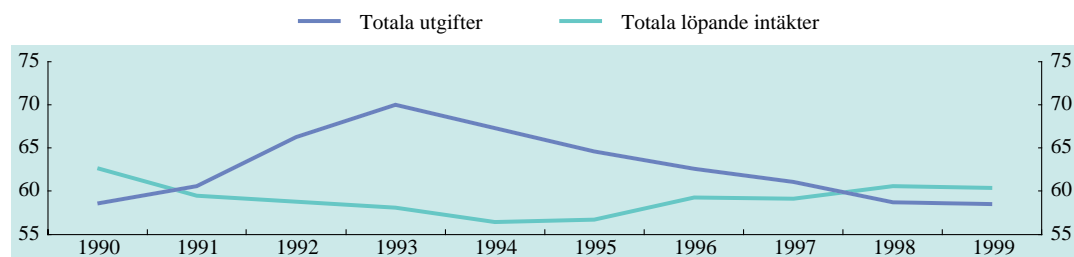
Tabell 6**Sverige: Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning***(i procent av BNP)*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Förändring av den offentliga sektorns skuld	4,2	1,4	1,3	0,5	-3,8	-0,6
Offentliga sektorns överskott (+) / underskott (-)	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9	2,4
Underskott/skuldanpassning	-3,7	-2,0	-0,7	2,3	-1,9	1,8
Förvärv (+) / försäljning (-) av finansiella tillgångar	-0,5	-2,0	0,2	2,8	-0,8	.
Sedlar, mynt och inlåning	1,1	-1,6	-0,3	0,0	0,0	.
Lån och andra värdepapper än aktier	-1,8	0,7	1,2	1,6	-0,9	.
Aktier och andelar	-0,3	-0,2	-0,9	1,0	0,3	.
Privatiseringar	-0,4	0,0	-0,8	-0,7	0,0	.
Kapitaltillskott	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0	.
Övrigt	0,2	0,1	-0,2	1,7	0,3	.
Övriga finansiella tillgångar	0,5	-0,9	0,3	0,2	-0,2	.
Värdetförändringar av offentliga sektorns skuld	-2,1	1,2	0,0	0,6	0,0	.
Innehav av utländsk valuta, vinster (-) / förluster (+)	.	.	.	0,1	-0,4	.
Andra värderingseffekter ¹⁾	.	.	.	0,5	0,4	.
Andra förändringar av den offentliga sektorns skuld ²⁾	-1,1	-1,1	-0,9	-1,1	-1,3	.

Källor: ECBS, utom den offentliga sektorns överskott/underskott och underskott/skuldanpassning (Europeiska kommissionens vårprognoser 2000).

1) Inbegriper skillnaden mellan nominell värdering och marknadsvärdering av den offentliga sektorns skuld vid utgivningen.

2) Transaktioner i andra kortfristiga skulder (offentliga sektorns skulder) och omklassificeringar av sektorer. Denna post kan även omfatta vissa fall av övertagande av skulder.

Diagram 4**Sverige: Offentliga sektorns utgifter och intäkter***(i procent av BNP)*

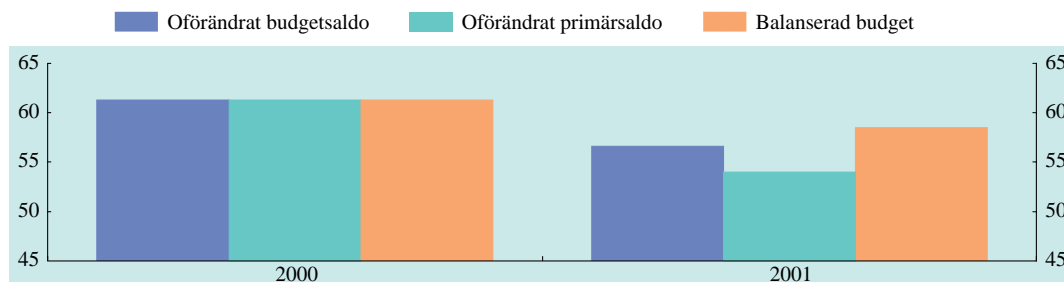
Källa: Europeiska Kommissionen (vårprognoser 2000).

Tabell 7**Sverige: Offentliga sektorns budgetsaldo***(i procent av BNP)*

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Totala löpande intäkter	62,7	59,5	58,8	58,1	56,4	56,7	59,3	59,1	60,6	60,4
Skatter	22,6	19,2	19,8	19,9	19,7	20,2	21,6	21,8	22,6	22,4
Indirekta skatter	16,6	17,1	15,7	15,1	14,4	13,7	14,3	14,8	15,5	17,0
Socialförsäkringsavgifter	15,0	14,9	14,3	15,0	15,0	15,3	16,3	16,1	16,1	15,1
Andra löpande intäkter	8,4	8,2	9,0	7,9	7,2	7,3	6,9	6,2	6,2	5,7
Totala utgifter	58,6	60,6	66,3	70,0	67,3	64,6	62,6	61,1	58,7	58,5
Löpande transfereringar	25,1	26,8	29,9	30,0	29,2	27,3	25,6	24,5	24,0	23,2
Faktiska räntebetalningar	4,8	5,0	5,2	6,1	6,6	7,1	7,1	6,9	6,2	5,5
Offentlig konsumtion	26,4	26,3	27,0	28,4	27,4	26,3	27,1	26,7	26,7	27,0
Kapitalutgifter, netto	2,3	2,5	4,2	5,6	4,0	3,8	2,9	3,0	1,8	2,8
Överskott (+) eller underskott (-)	4,0	-1,1	-7,5	-11,9	-10,8	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9
Primärsaldo	8,9	3,9	-2,3	-5,8	-4,2	-0,8	3,7	4,8	8,0	7,4
Överskott (+) eller underskott (-), exkl. offentliga investeringsutgifter ¹⁾	6,4	1,1	-4,9	-8,7	-7,3	-4,5	-0,3	0,6	4,6	4,6

Källa: Europeiska Kommissionen (vårprognoser 2000). Skillnader i summeringarna beror på avrundning.

1) Minustecken anger att det offentliga underskottet är högre än investeringsutgifterna.

Diagram 5**Sverige: Potentiella framtida skuldkvoter under alternativa budgetantaganden***(i procent av BNP)*

Källor: Europeiska Kommissionen (vårprognoser 2000) och ECB:s beräkningar.

Anm: I de tre scenarierna antas en skuldkvot på 61,3% av BNP för 2000, enligt prognos, och att det totala budgetsaldot för 2000 på 2,4% av BNP eller primärsaldot på 7,1% av BNP hålls konstant under den studerade perioden (som andel av BNP), eller alternativt, att en balanserad budget upprätthålls från 1999 och framåt. De underliggande antagandena är en real trendtillväxt i BNP 2000 på 2,8% enligt Europeiska kommissionens beräkningar; en inflationstakt på 2%; och i scenariet med konstant primärsaldo, en nominell ränta på 6%. Underskott/skuldanpassningar antas vara noll.

Tabell 8**Sverige: Prognoser för äldrekvoten**

	1990	2000	2010	2020	2030
Äldrekvoten (befolkning som är 65 år och äldre i förhållande till befolkningen mellan 15 och 64 år)	27,6	26,9	29,1	35,6	39,4

Källa: Bos, E. et al. (1994), World population projections 1994-95, World Bank, Washington, D.C.

Tabell 9**(a) Sverige: Växelkursstabilitet**

Medlemskap i växelkursmekanismen (ERM) Devalvering av bilaterala centralkursen på landets eget initiativ	Nej Nej	
Maximal och minimal avvikelse ¹⁾	Maximal avvikelse uppåt	Minimal avvikelse uppåt
<i>1 april 1998 till 31 december 1998 (ERM-valutor) ²⁾:</i>		
Belgisk franc	0,4	-12,6
Dansk krona	0,4	-12,9
Tyska mark	0,4	-12,6
Spansk peseta	0,5	-12,5
Fransk franc	0,4	-12,6
Irländskt pund	0,4	-11,5
Italiensk lire	0,5	-12,4
Nederländsk gulden	0,4	-12,4
Österrikisk schilling	0,4	-12,6
Portugisisk escudo	0,4	-12,5
Finsk mark	0,4	-12,3
<i>Valutor som inte deltar i ERM:</i>		
Grekisk drakma	0,5	-16,8
Brittiskt pund	4,2	-3,2
<i>4 januari 1999 till 31 mars 2000 (ERM II valutor) ³⁾:</i>		
euro	8,3	-1,5
<i>Endast för information:</i>		
Dansk krona	8,3	-1,4
Grekisk drakma	11,2	-1,1
Brittiskt pund	0,9	-9,0

Källor: BIS och ECB:s beräkningar.

Anm: ERM II ersatte ERM fr.o.m. 1999.

1) Dagliga bankdagsuppgifter, 10-dagars glidande genomsnitt.

2) Maximala avvikelser uppåt (+) och nedåt (-) från april 1998 i de bilaterala växelkurserna gentemot de valutor som visas (i %).

3) Maximala avvikelser uppåt (+) och nedåt (-) från januari 1999 i de bilaterala växelkurserna gentemot de valutor som visas (i %).

(b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för den svenska kronan

Genomsnitt för tre månader fram till	1998 juni	1998 sep	1998 dec	1999 mar	1999 juni	1999 sep	1999 dec	2000 mar
Växelkursinstabilitet ¹⁾	5,2	8,1	12,4	7,2	5,1	4,5	5,5	5,7
Differenser i kort ränta ²⁾	0,5	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,5

Källor: Nationella uppgifter och ECB:s beräkningar.

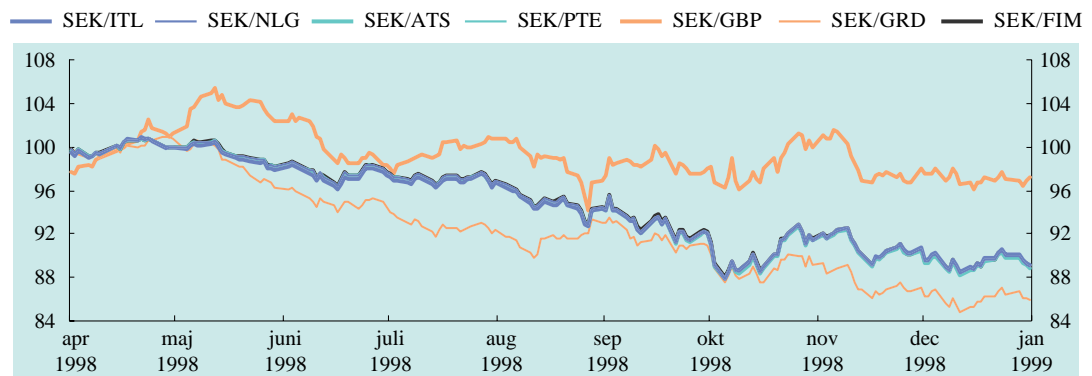
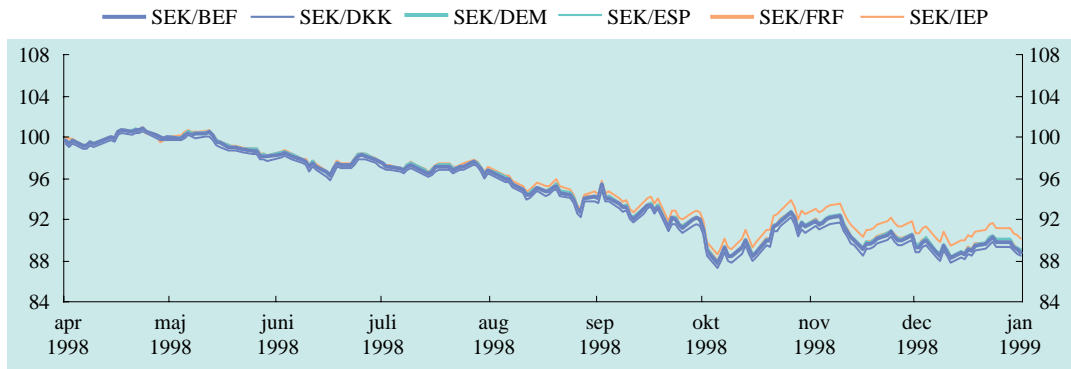
1) Månatlig standardavvikelse i årstakt för daglig procentuell växelkursförändring mot den tyska marken för 1998 and gentemot euron från den 4 januari 1999, i procent.

2) Tre-månaders interbankräntas avvikelse från ett vägt genomsnitt av euroområdet interbanks inlåningsränta, i procentenheter.

Diagram 6a

Svenska kronan: Bilaterala växelkurser 1998

(dagliga uppgifter; genomsnitt april 1998=100; 1 april 1998 till 31 december 1998)

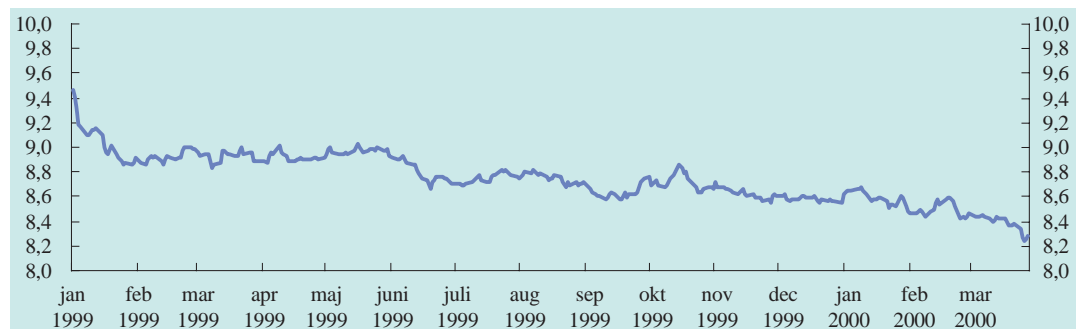

Källa: BIS.

Diagram 6b

Svenska kronan: Växelkurs gentemot euron från januari 1999 till mars 2000

(dagliga uppgifter; 4 januari 1999 till 31 mars 2000)

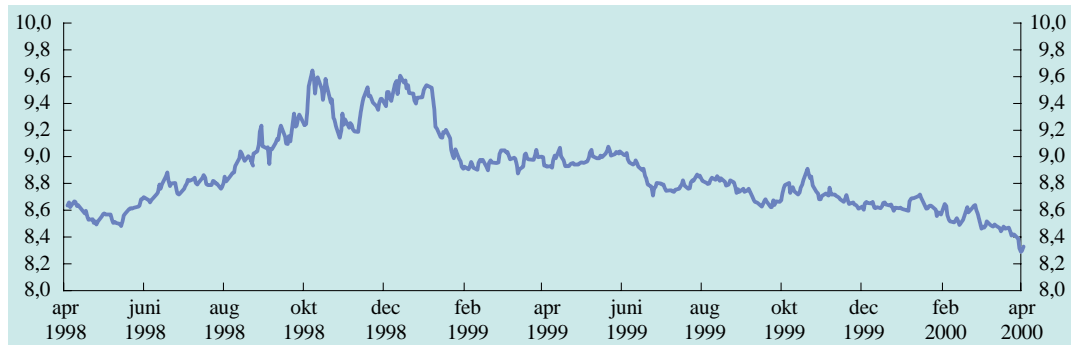

Källa: ECB.

Diagram 6c

Svenska kronan: Växelkurs gentemot ecn/euron från april 1998 till mars 2000

(dagliga uppgifter; 1 april 1998 till 31 mars 2000)

Källor: BIS och ECB.

Tabell 10

Svenska kronan: Mått på real effektiv växelkurs gentemot EU:s medlemsstater

(kvartalsuppgifter; avvikelser i procent; 4 kv 1999 jämfört med olika valda perioder)

	Genomsnitt 1974-99	Genomsnitt 1989-99	Genomsnitt 1987
Real effektiv växelkurs:			
Baserat på enhetsarbetskraftskostnader (hela ekonomin)	-6,6	-2,0	0,9
Med privat konsumtion som deflator	-6,7	-5,1	-3,4
Med BNP som deflator	-12,8	-6,8	-9,0
Med export av varor och tjänster som deflator	-12,2	-5,8	-10,4
Memopost:			
Nominell effektiv växelkurs	-20,5	-5,4	-15,7

Källor: Europeiska kommissionen och ECB:s beräkningar.

Anm: Plustecken (minustecken) anger en appreciering (depreciering).

Tabell 11**Sverige: Extern utveckling***(i procent av BNP)*

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Bytesbalans plus kapitalbalans	-2,8	-1,9	-3,4	-2,1	0,4	2,0	2,7	2,9	3,4	1,9
Utländska nettotillgångar (+) eller nettoskulder (-)	n.a.	n.a.	-36,8	-43,8	-42,1	-33,5	-39,3	-42,6	-39,2	-34,0
Export av varor och tjänster	29,6	27,9	27,9	32,2	35,8	39,6	39,1	42,5	43,9	43,7
Import av varor och tjänster	29,6	26,4	26,3	28,6	31,6	33,7	32,3	35,8	37,5	38,0
Varuexport inom EU ¹⁾	62,0	62,0	68,4	64,6	58,6	59,6	57,1	55,6	56,0	-
Varuimport inom EU ¹⁾	62,9	63,1	69,4	68,6	64,8	68,6	68,5	67,7	67,8	-

Källor: Eurostat (bytesbalans plus kapitalbalans, export och import av varor och tjänster, 1990-97, export och import inom EU), nationella uppgifter (bytesbalans plus kapitalbalans, export och import av varor och tjänster, 1998-99, och utländska tillgångar och skulder) och ECB:s beräkningar. Uppgifter för fjärde kvartalet 1999 är uppskattningar.

1) I procent av total export och import.

Tabell 12**Sverige: Långa räntor***(procent)*

	1998	1999	2000 jan	2000 feb	2000 mar	apr 1999- mar 2000
Lång ränta	5,0	5,0	6,0	5,9	5,5	5,4
Referensvärde	6,6	6,8	-	-	-	7,2
Genomsnitt för euroområdet	4,7	4,6	5,7	5,7	5,5	5,0

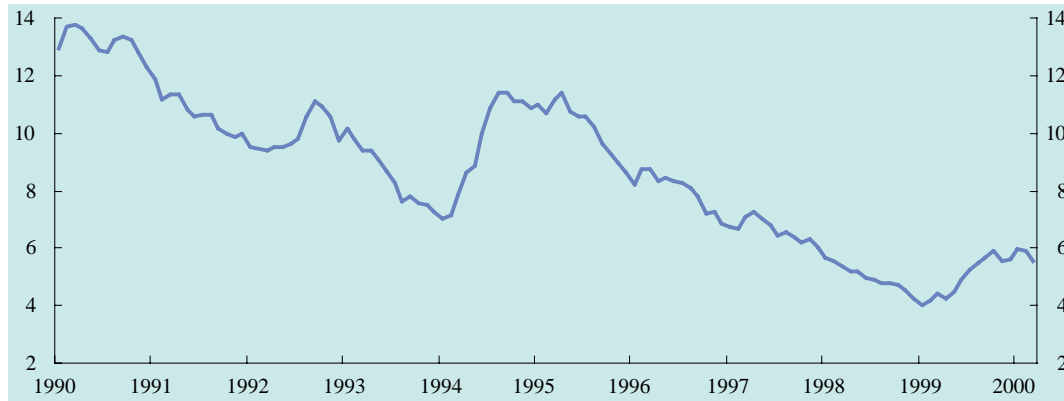
Källa: Europeiska kommissionen.

Anm: Referensvärdet är baserat på de tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet (Österrike, Frankrike och Sverige under perioden april 1999 - mars 2000), plus 2 procentenheter. Genomsnittet för euroområdet har tagits med endast i informationssyfte.

Diagram 7

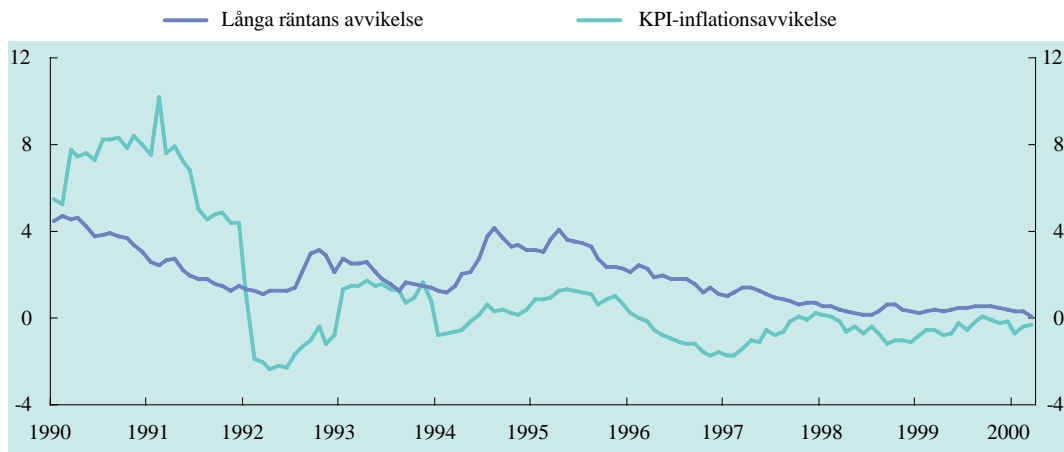
(a) Sverige: Lång ränta

(månadsgenomsnitt i procent)

(b) Sverige: Lång ränta och KPI-inflation – skillnader i förhållande till de EU-medlemsstater som har de lägsta långa räntorna ¹⁾

(månadsgenomsnitt i procent)

Källor: Nationella uppgifter och ECB:s beräkningar.

1) Omfattar Österrike, Frankrike, Tyskland, Luxemburg och Nederländerna.

Bilaga: Statistisk metod för konvergensindikatorer

I denna bilaga ges information om den statistiska metoden för konvergensindikatorerna och närmare uppgifter om den harmonisering som har uppnåtts i fråga om denna statistik.

Konsumentpriserna

Enligt protokoll nr 21 om konvergenskriterierna, som nämns i artikel 121 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ("fördraget"), skall priskonvergens mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund med beaktande av skillnader i nationella definitioner. Även om medlemsstaternas nuvarande konsumentprisstatistik i stort sett bygger på likartade principer finns det betydande detaljskillnader som påverkar de nationella resultatens jämförbarhet.

Det begreppsmässiga arbetet med harmoniseringen av konsumentprisindexen utförs av Europeiska kommissionen (Eurostat) i nära samarbete med de nationella statistikinstitutionen. Som en viktig användare har ECB varit mycket involverad i detta arbete, i likhet med sin föregångare, EMI. I oktober 1995 antog EU-rådet en förordning om harmoniserade konsumentprisindex (HIKP), som fungerar som en ram för vidare mer ingående harmoniseringsåtgärder.

De första harmoniserade konsumentprisindexen offentliggjordes av Eurostat 1997. De harmoniseringsåtgärder som vidtagits beträffande HIKP har grundats på flera förordningar som antagits av Europeiska kommissionen och EU-rådet. De harmoniserade konsumentprisindexen har samma täckning i fråga om poster, territorium och befolkning (alla dessa tre faktorer är viktiga skäl till skillnaderna mellan de nationella konsumentprisindexen). Ytterligare gemensamma standarder har fastställts inom flera områden (t.ex. behandlingen av nya varor och tjänster). En del av dessa gemensamma bestämmelser är minimistandarder och förväntas vidareutvecklas under de kommande åren.

I enlighet med två förordningar som antogs av EU-rådet i juli 1998 utvidgades och harmoniserades de harmoniserade konsumentprisindexens täckning ytterligare i samtliga medlemsstater med verkan fr.o.m. januari 2000. De årliga inflationstalen från januari till mars 2000 avspeglar endast delvis denna förändring, eftersom ändringen i fråga om täckning införlivades i januari 2000 och det i allmänhet inte har gjorts någon revidering av uppgifterna för 1999 eller tidigare perioder.

Greklands HIKP reviderades också för 1999 för att avspegla mer uppdaterade vägningstal för utgifter avseende 1998 och hela den inhemska konsumtionen. Revideringen av indexets viktningsmönster från 1999 hade en nedåtriktad effekt på ca 0,2 procentenhet på den årliga inflationstakten 1999 jämfört med 1998.

De harmoniserade konsumentprisindexen används i denna rapport för att mäta konsumentpriskonvergens. Det harmoniserade konsumentprisindexet för euroområdet som helhet är dessutom det viktigaste måttet på konsumentpriserna för ECB:s gemensamma penningpolitik fr.o.m. januari 1999.

Offentliga finanser

I protokoll nr 20 om förfarandet vid alltför stora underskott, som är bifogad fördraget, samt i EU-rådets förordning från november 1993, senast ändrad i februari 2000, definieras "offentlig", "överskott/underskott", "ränteutgifter", "investering", "skuld" och "bruttonationalprodukt (BNP)" genom hänvisning till det europeiska nationalräkenskapsystemet (ENS). Medan ENS, 2:a upplagan, var den statistiska standarden för den första konvergensrapporten, skall förfarandet vid alltför stora underskott fr.o.m. 2000 baseras på det nya Europeiska nationalräkenskapsystemet 1995 (ENS 95), som fastställts i en rådsförordning. ENS 95 är förenligt med andra internationella standarder, t.ex. FN:s system för nationalräkenskaper 1993 (SNA 93).

I "offentlig" ingår staten, delstater (i medlemsstater med en federal struktur), regionala och lokala myndigheter och socialförsäkring. Offentliga företag ingår inte, varför begreppet skiljer sig från en bredare definition av den offentliga sektorn.

"Underskottet/överskottet i den offentliga sektorns finanser" avser det finansiella sparandet/nettoupplåningen. Det är skillnaden mellan den offentliga sektorns inkomster och utgifter. "Den offentliga sektorns skuldsättning" avser den samlade utestående bruttoskulden i nominellt värde, uppdelad i ENS 95-kategorierna sedlar, mynt och inlåning, värdepapper andra än aktier, exklusive finansiella derivat (t.ex. statliga skuldväxlar, skuld-sedlar och obligationer), och lån. Den offentliga sektorns skuldsättning omfattar inte finansiella derivat som swappar, handelskrediter eller andra skulder som inte har form av ett finansiellt dokument, t.ex. överskjutande preliminär skatt, och inte heller latent skulder, t.ex. statliga garantier och pensionsåtaganden. Även om den offentliga sektorns skuldsättning är ett bruttobegrepp i den meningen att tillgångarna inte dras ifrån skulderna, är den konsoliderad inom den offentliga sektorn och innefattar därför inte skulder som finansieras av andra offentliga enheter.

Definitionerna av den offentliga sektorns underskott och den offentliga sektorns skuldsättning innebär att förändringen av den offentliga sektorns utestående skuld efter två på varandra följande år kan skilja sig avsevärt från storleken på den offentliga sektorns underskott för det granskade året. Den offentliga sektorns skuldsättning kan t.ex. minskas med hjälp av intäkter från privatisering av offentliga företag eller försäljning av andra finansiella tillgångar, utan att detta har någon omedelbar inverkan på den offentliga sektorns underskott. Omvänt kan den offentliga sektorns underskott minskas genom att transfereringar ersätts med offentliga lån eller ett offentligt deltagande i offentliga företag, utan att detta har någon omedelbar inverkan på den offentliga sektorns skuldsättning. Förklaringen av skillnaden mellan underskottet och förändringen av den offentliga sektorns skuld-

sättning, "underskott/skuldanpassningen", är också viktig för att bedöma den statistiska kvaliteten på de inrapporterade uppgifterna.

Den "bruttonationalprodukt (BNP)" som används vid sammanställningen av underskotts- och skuldkvoter är BNP enligt ENS 95.

Sedan början av 1994 har EU:s medlemsstater rapporterat in uppgifter om den offentliga sektorns underskott och skuldsättning till Europeiska kommissionen minst två gånger om året. Enligt fördraget är det Europeiska kommissionen som ansvarar för att tillhandahålla de statistiska uppgifter som används i samband med förfarandet vid alltför stora underskott. Det är därför Europeiska gemenskapernas statistikkontor (Eurostat) som övervakar att de statistiska uppgifter som inrapporteras överensstämmer med ENS 95. En närmare förklaring av tillämpningen av ENS 95 ges i Handledningen för den offentliga sektorns underskott och skuldsättning som utgavs i början av 2000 efter godkännande av Kommittén för valuta-, finans- och betalningsbalansstatistik (CMFB), i vilken företrädare för medlemsstaternas centralbanker och statistikinstitut ingår.

Växelkurser

De växelkurser för medlemsstaternas valutor gentemot euron som granskas är de dagliga referenskurser som noteras av ECB kl. 14.15 (efter den dagliga konvertationsförfarandet mellan centralbankerna). ECB offentliggör dessa referenskurser på sin webbplats och de finns också tillgängliga via förmedlare av elektronisk marknadsinformation. Växelkurserna gentemot euron är de dagliga officiella kurser som offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. De europeiska crosskurser som används i denna rapport utgår från dessa växelkurser gentemot euro/ecu. De nominella och reala effektiva växelkurserna som det hänvisas till i rapporten bygger på serier beräknade av Europeiska kommissionen.

Långa räntor

Enligt protokoll nr 21 om konvergenskriterierna, som nämns i artikel 121 i fördraget, skall räntekonvergens bedömas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper, som observerats under ett år före bedömningen, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.

Även om det enligt artikel 5 i protokoll nr 21 är Europeiska kommissionen som skall tillhandahålla det statistiska underlag som skall användas för tillämpningen av protokollet hjälpte EMI, med sin expertis inom området, till med att definiera representativ statistik för de långa räntorna och med att samla in uppgifterna från centralbankerna för vidare befordran till Europeiska kommissionen. Denna hjälp tillhandahålls numera av ECB.

Även om metoden för att beräkna obligationsräntorna är likartad i medlemsstaterna fanns det betydande skillnader i fråga om statistiken över de långa räntorna när det gällde valet av värdepapper, den ränteformel som användes, valda löptider, behandling av skatt och justeringar för kupongeffekter. Syftet med den harmonisering som har genomförts av EMI var att göra rekommendationer, särskilt när det gäller dessa val, som skulle vara tillräckligt generella för att ta hänsyn till skillnader på de nationella marknaderna och samtidigt tillräckligt flexibla för att tillåta att dessa marknader utvecklas, utan att detta inverkar på uppgifternas jämförbarhet.

Principerna för harmoniseringen var att emitenten av obligationer skulle vara staten, att det skulle vara fast kupong och nästan tio år kvar till löptidens utgång, och att räntorna skulle mätas före skatt. För att säkerställa att hänsyn tas till marknadens djup och att ingen likviditetspremie ingår i räntan skulle de representativa statspapperen väljas på grundval av sin höga likviditet. Ansvaret för detta val vilar på medlemsstaterna. Sedan slutet av december 1997 har elva länder använt en benchmarkobligation och fyra ett urval obligationer, med marknadens likviditet vid tioårsdagen som avgörande faktor. Obligationer

med särskilda egenskaper (t.ex. med inbyggt optionselement och nollkupongare) ingår inte i bedömningen. Urvalet av högljudda obligationer ses också som ett effektivt indirekt sätt att minimera effekterna av olika kupongvärden. Slutligen valdes en enhetlig formel från befintliga internationella standarder, nämligen formel 6.3 i "formulae for yield and other calculations" från International Securities Market Association. Om urvalet består av mer än en obligation rättfärdigar likviditeten hos de utvalda obligationerna användning av ett enkelt genomsnitt av räntorna för att få fram den representativa räntan. Syftet med dessa förändringar var att fokusera på det statistiska måttet av konvergensens förmodade varaktighet. Som nämns ovan har de harmoniserade representativa långa räntorna tagits fram av centralbankerna och i denna rapport används fullständigt harmoniserade uppgifter.

Andra faktorer

I det sista stycket i artikel 121.1 i fördraget sägs att Europeiska kommissionens och ECB:s rapporter, förutom de fyra huvudkriterierna, även skall ta hänsyn till ecuns utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, situationen och utvecklingen beträffande bytesbalansen och en granskning av utvecklingen av enhetsarbetskraftskostnaderna och andra prisindex.

Medan det i protokoll nr 21 i fråga om de fyra huvudkriterierna beskrivs mer ingående vilka uppgifter som skall användas och fastställs att Europeiska kommissionen skall tillhandahålla de uppgifter som skall användas vid bedömningen av om dessa kriterier uppfylls, står det ingenting i protokollet om dessa "andra faktorer".

När det gäller betalningsbalansen och nettot av utländska tillgångar och skulder har de uppgifter som används sammanställts av respektive nationell centralbank i enlighet med IMF:s betalningsbalansmanual, 5:e utgåvan, för de senaste åren (1997-1999 för Grekland, och 1998-1999 för Sverige). Tidigare år har sammanställts av Europeiska kommissionen

(Eurostat) enligt tidigare standarder (IMF:s betalningsbalansmanual, 4:e utgåvan) och substitut.

Uppgifter om enhetsarbetskraftskostnader liksom nationalräkenskapernas deflatorer utgår från uppgifter som tillhandahållits enligt ENS 95. Producentprisindexen baseras på definitioner som ger i stort sett jämförbara resultat mellan medlemsstaterna och avser tillverkningssektorns inhemska försäljning.

Stoppdatum

Stoppdatum för den statistik som ingår i denna konvergensrapport var den 14 april 2000, med undantag för de harmoniserade konsumentprisindexen som offentliggjordes av Europeiska kommissionen (Eurostat) den 18 april 2000.

Kapitel III

Förenligheten mellan nationell lagstiftning och fördraget

I Inledning

I.1 Allmänna kommentarer

Artikel 122.2 i fördraget¹ kräver, gemensamt med artikel 121.1, att ECB (liksom Europeiska kommissionen) rapporterar åtminstone en gång vartannat år om bl.a. överensstämmelsen mellan, å ena sidan, den nationella lagstiftningen i varje medlemsland med undantag, inklusive dess nationella centralbanksstadga, och, å andra sidan, artikel 108 och 109 i fördraget och ECBS-stadgan² (i denna rapport också kallad "rättslig konvergens"). I ljuset av dessa bestämmelser i fördraget har ECB granskat rättsläget i Grekland och Sverige och de lagstiftningsåtgärder som vidtagits och/eller som behöver vidtas i dessa medlemsländer för att göra deras nationella lagstiftning förenlig med fördraget och ECBS-stadgan. Resultaten av denna granskning redovisas nedan.

Denna rapport bygger på EMI:s tidigare rapporter om rättslig konvergens, i synnerhet på EMI:s konvergensrapport från mars 1998, men även 1995 och 1996 års rapporter om utvecklingen mot konvergens och den rättsliga uppdateringen därav i oktober 1997. För att hålla framställningen kort har detta kapitel koncentrerats. Sålunda utgår granskningen av den nationella lagstiftningens förenlighet från de iakttagelser som gjordes i EMI:s konvergensrapport 1998. Den fortsätter med att studera de ändringar i Greklands och Sveriges lagstiftning som beslutats, eller närmar sig beslut. Detta innebär att nedanstående text bör läsas tillsammans med de berörda delarna av EMI:s föregående rapporter om rättslig konvergens i EU:s medlemsländer och i synnerhet EMI:s konvergensrapport 1998 för ytterligare klagöranden.

I.2 Danmark och Storbritannien

Denna rapport behandlar endast Grekland och Sverige, eftersom Danmark och Storbritannien är medlemsländer med särskild ställning.

Fördragets protokoll om vissa bestämmelser an-

gående Danmark anger att den danska regeringen skall till rådet anmäla sin ståndpunkt till ett deltagande i den tredje etappen av EMU innan rådet gör sin bedömning enligt artikel 121.2 i fördraget. Danmark har redan anmält att det inte kommer att delta i etapp tre av EMU. I överensstämmelse med artikel 2 i detta protokoll betyder detta att Danmark behandlas som ett land med undantag. Innebörden av detta för Danmark utvecklades i ett beslut av stats- eller regeringscheferna vid deras toppmöte i Edinburgh den 11 och 12 december 1992. Detta beslut anger att Danmark behåller sina befintliga befogenheter när det gäller penningpolitiken enligt sina nationella lagar och förordningar, inklusive Danmarks Nationalbanks befogenheter på det penningpolitiska området. Eftersom artikel 108 i fördraget är tillämplig på Danmark, i överensstämmelse med fördragets artikel 122.3, måste Danmarks Nationalbank uppfylla kraven på centralbanksberoende. I EMI:s konvergensrapport 1998 drogs slutsatsen att detta krav uppfyllts och situationen härvidlag har inte förändrats. Danmarks Nationalbank behöver inte införlivas rättsligt och annan lagstiftning behöver inte anpassas så länge Danmark inte anmäler att det avser att införa den gemensamma valutan.

Enligt fördragets protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland är Storbritannien inte skyldigt att gå över till den tredje etappen av EMU om det inte till rådet anmäler sin avsikt att göra detta. Till följd av Storbritanniens anmälan till rådet den 30 oktober 1997 att det inte avsåg införa den gemensamma valutan den 1 januari 1999 (ett läge som inte förändrats) är vissa bestämmelser i fördraget (inklusive artikel 108 och 109) inte tillämpliga på Storbritannien. Följaktligen finns det för närvarande inga rättsliga krav på säkerställande av att den nationella lagstiftningen (inklusive stadgan för Bank of England) är förenlig med fördraget och ECBS-stadgan.

¹ Hänvisningar till fördraget och ECBS-stadgan avser Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (ändrat genom Amsterdamfördraget) respektive Europeiska centralbanks-systemets och Europeiska centralbankens stadga, om inget annat anges.

² Se fotnot 1.

2 Anpassningens omfattning

2.1 Områden för anpassning

För att identifiera de områden på vilka anpassning av den nationella lagstiftningen behövs görs en åtskillnad mellan:

- de nationella centralbankernas oberoende (se särskilt artikel 108 i fördraget och artikel 7 och 14.2 i ECBS- stadgan;
- de nationella centralbankernas rättsliga införlivande i ECBS (se särskilt artikel 12.1 och 14.3 i ECBS- stadgan och
- annan lagstiftning än de nationella centralbankernas stadgor.

2.2 Centralbanksberoendet

EMI:s konvergensrapport 1998 behandlade centralbanksberoendet utförligt. Rapporten angav bl.a. att oförenligheter på detta område måste vara effektivt undanröjda senast då ECBS upprättas (dvs. den 1 juni 1998). Detta innebar att respektive ändringar inte bara skulle ha beslutats utan även trätt i kraft den dagen. Beträffande Grekland drog EMI slutsatsen att detta krav hade uppfyllts och att det inte återstod någon oförenlighet när det gäller centralbanksberoendet. En granskning av det aktuella läget (se avsnitt 5.1 nedan) visar att detta inte ändrats. Beträffande Sverige noterade EMI att ovannämnda krav inte uppfyllts, eftersom ändringarna i stadgan för Sveriges riksbank i syfte att säkerställa dess oberoende fortfarande behandlades av riksdagen och skulle träda i kraft först den 1 januari 1999. EMI fann också att om ändringarna trädde i kraft såsom de redovisats under ett konsultationsförfarande under artikel 117 i fördraget skulle ingen oförenlighet kvarstå i fråga om centralbanksberoendet. En granskning av det aktuella läget (se avsnitt 5.2 nedan) visar att ändringarna, även om smärre modifieringar av presentationsmässig natur gjorts, verkligen trädde i kraft den 1 januari 1999 och att sålunda ingen oförenlighet återstår vad gäller centralbanksbero-

endet. De egenskaper i centralbanksberoendet som beskrevs så utförligt i EMI:s konvergensrapport 1998 återges därför inte i denna rapport, utan det hänvisas i stället till den förstnämnda.

2.3 "Förenlighet" kontra "harmonisering"

Artikel 109 i fördraget kräver att den nationella lagstiftningen skall vara "förenlig" med fördraget och ECBS- stadgan. Begreppet "förenlig" ger en fingervisning om att fördraget inte kräver "harmonisering" av de nationella centralbankernas stadgor, vare sig sinsemellan eller med ECB:s. Nationella särdrag får finnas kvar. Artikel 14.4 i ECBS- stadgan tillåter de nationella centralbankerna att utföra andra uppgifter än dem som anges i stadgan i den mån dessa uppgifter inte strider mot ECB:s mål och uppgifter. Bestämmelser som möjliggör sådana ytterligare uppgifter skulle vara ett klart exempel på förhållanden där skillnader mellan de nationella centralbankernas stadgor kan finnas kvar. Snarare innebär begreppet "förenlig" att den nationella lagstiftningen och de nationella centralbankernas stadgor behöver anpassas för att eliminera oförenligheter med fördraget och ECBS- stadgan och för att säkerställa att de nationella centralbankerna integreras i ECBS i tillräcklig omfattning. Även om nationella traditioner kan upprätthållas gäller i synnerhet att alla bestämmelser måste anpassas som inkräktar på en nationell centralbanks oberoende, såsom detta definieras i fördraget, och på centralbankens roll som en integrerad del av ECBS. Varken fördragets eller stadgans företräde framför den nationella lagstiftningen eller oförenlighetens natur påverkar denna förpliktelse.

Förpliktelsen i fördragets artikel 109 gäller bara oförenligheter med bestämmelserna i fördraget och ECBS- stadgan. Därför behandlar denna rapport t.ex. inte de nödvändiga anpassningar av den nationella lagstiftningen som aktualiseras av EU-rådets förordningar

rörande införandet av euron, såsom de nationella sedlarnas och myntens ersättning av eurosedlar och euromynt och de rättsliga aspekterna på detta.³ Naturligtvis gäller emellertid att också nationell lagstiftning som är oförenlig med sådan sekundär EG och ECB-lagstiftning måste bringas i överensstämmelse med denna. Detta generella krav kan härledas från rättspraxis i Europadomstolen.

3 De nationella centralbankernas rättsliga införlivande i ECBS

Artikel 14.3 i ECBS-stadgan anger bl.a. att de nationella centralbanker som deltar fullt ut skall vara en integrerad del av ECBS och att de skall handla i överensstämmelse med ECB:s riktlinjer och instruktioner. Bestämmelser i nationell lagstiftning (i synnerhet centralbankernas stadgor) som skulle förhindra att ECBS-anknutna uppgifter utförs eller att ECB:s instruktioner efterlevs skulle vara oförenliga med ett effektivt fungerande ECBS. Följaktligen är det nödvändigt att den nationella lagstiftningen och de nationella centralbankernas stadgor anpassas för att säkerställa förenlighet med fördraget och ECBS-stadgan. För att uppfylla kravet i artikel 109 i fördraget är det nödvändigt att ländernas lagstiftningsförfaranden utförs på ett sådant sätt att det säkerställs att förenlighet råder mellan den nationella lagstiftningen och fördraget/ECBS-stadgan dagen för ECBS upprättande. Sådana lagfästa krav på fullständigt rättsligt införlivande av de nationella centralbankerna i ECBS får emellertid inte rättsverkan förrän vid den tidpunkt då dessa verkligen helt uppgår i ECBS. I fallet med ett medlemsland med undantag är detta den dag då det inför den gemensamma valutan. Vad som främst behöver uppmärksammas är de områden där det kan finnas lagfästa bestämmelser vilka kunde hindra en nationell centralbank från att rätta sig efter ECBS krav eller en nationell centralbankschef från att fullgöra sina skyldigheter som medlem av ECB-rådet eller där rättsliga bestämmelser inte respekterar ECB:s befogenheter. Nedan görs en åtskillnad mellan de olika sakområden som centralbankernas stadgor normalt behandlar, nämligen lagstadgade

Slutligen ger fördraget och ECBS-stadgan inga föreskrifter om på vilket sätt som den nationella lagstiftningen behöver anpassas. Anpassningen kan åstadkommas genom hänvisningar till fördraget och stadgan, genom att bestämmelserna däri inkorporeras, genom en enkel strykning av oförenligheter eller genom en kombination av dessa metoder.

mål, uppgifter, instrument, organisation och finansiella bestämmelser.

3.1 Lagstadgade mål

De nationella centralbankernas fullständiga införlivande i ECBS kräver att deras (primära och sekundära) lagstadgade mål är förenliga med ECBS:s mål sådana de anges i ECBS-stadgans artikel 2. Detta betyder bl.a. att lagstadgade mål med en "nationell framtoning" – t.ex. sådana som hänvisar till en förpliktelse att föra penningpolitiken inom ramen för det berörda medlemslandets allmänna ekonomiska politik – måste anpassas.

3.2 Uppgifter

Uppgifterna för den nationella centralbanken i ett medlemsland som deltar fullt ut bestäms framför allt av dess ställning som integrerad del av ECBS och därmed av fördraget och ECBS-stadgan. För att stå i överensstämmelse med artikel 109 i fördraget måste sålunda bestämmelserna om uppgifter i de nationella centralbankernas stadgor jämföras med motsvarande bestämmelser i fördraget och ECBS-stadgan⁴ och oförenligheter undanröjas. Detta gäller varje bestämmelse som efter införandet av euron och införlivandet i ECBS ut-

³ Se rådsförordning (EG) 1103/97 den 17 juni om vissa bestämmelser rörande införandet av euron och rådsförordning 974/98 (EG) den 3 maj 1998 om införandet av euron

⁴ Särskilt artikel 105 och 106 a i fördraget och artikel 3-6 i ECBS stadga

gör ett hinder mot utförandet av ECBS-anknutna uppgifter och i synnerhet bestämmelser som inte respekterar ECB:s befogenheter under kapitel IV i ECBS -stadgan.

3.3 Instrument

En nationell centralbanks stadga innehåller naturligtvis bestämmelser om penningpolitiska instrument. Återigen gäller att nationella bestämmelser om sådana instrument måste jämföras med dem som ingår i fördraget och ECBS-stadgan. Oförenligheter måste undanröjas för att nå förenlighet med artikel 109 i fördraget.

3.4 Organisation

Utöver förbudet att ge, ta emot eller begära instruktioner som anges i artikel 108 i fördraget gäller att det inte får finnas några mekanismer i de nationella centralbankernas stadgor vilka kunde antingen binda en centralbankschef vid omröstningar i ECB-rådet där han eller hon agerar i sin särskilda egenkap som medlem i detta råd eller hindra en nationell centralbanks beslutande organ från att följa de regler som antagits på ECB-nivån.

3.5 Finansiella bestämmelser

De finansiella bestämmelser i ECBS-stadgan som kan ha särskild betydelse när det gäller att identifiera oförenligheter i de nationella centralbankernas stadgor kan indelas i regler om räkenskaper⁵, revision⁶, teckning av kapital⁷, överföring av valutareservtillgångar⁸ och monetära inkomster⁹. Dessa regler innebär att de nationella centralbankerna måste kunna uppfylla sina förpliktelser under de berörda artiklarna i fördraget och ECBS-stadgan.

3.6 Övrigt

Utöver de ovannämnda frågorna kan det finnas andra områden som påkallar anpassning av de nationella centralbankernas stadgor. Exempelvis kan skyldigheten för ECB:s och NCB:s personal att iaktta tystnadsplikt om uppgifter som erhålls i tjänsteutövningen, vilket anges i ECBS-stadgans artikel 38, också få konsekvenser för liknande bestämmelser i de nationella centralbankernas stadgor.

5 Artikel 26 i ECBS stadga

6 Artikel 27 i ECBS stadga

7 Artikel 28 i ECBS stadga

8 Artikel 30 i ECBS stadga

9 Artikel 32 i ECBS stadga

4 Annan lagstiftning än nationella centralbanksstadgor

Förpliktelsen till rättslig konvergens under artikel 109 i fördraget, som ingår i kapitlet "Monetär politik", är tillämplig på de delar av lagstiftningen som påverkas av ett medlemslands fulla deltagande i etapp tre av EMU och som skulle vara oförenliga med fördraget och ECBS-stadgan om de lämnades oförändrade. ECB fokuserar i sin bedömning härav framför allt på lagar som påverkar hur en nationell centralbank utför ECBS-relaterade uppgifter och tillämpar ECBS-relaterad lag på det penningpolitiska området. För att överensstämma med artikel 109 måste återigen den nationella lagstiftningsproceduren utföras så att det säkerställs att den nationella lagstiftningen är förenlig den dag ECBS upprättas. Varje oförenlighet måste emellertid vara effektivt undanröjd den dag då ett medlemsland inför euron. Den lagstiftning som berörs av anpassningskravet kan främst återfinnas på följande områden.

4.1 Sedlar

Valutalagar och andra rättsliga bestämmelser i ett medlemsland som ger dess centralbank ensamrätt att ge ut sedlar måste beakta ECB-rådets ensamrätt att ge tillåtelse till sedelutgivning enligt artikel 106.1 i fördraget; denna rätt återges även i ECBS-stadgans artikel 16. Dessutom måste bestämmelser som gör det möjligt för regeringar att påverka sådant som sedlarnas valörer, framställning, volymer och indragning av sedlar beakta ECB:s befogenheter i fråga om eurosedlarna såsom dessa anges i ovannämnda artiklar i fördraget och ECBS-stadgan.

4.2 Mynt

Ett medlemsland kan ha lagar om utgivning, produktion och distribution av mynt. Regeringen, eller närmare bestämt finansministern, kan ha ensamrätt att prägla mynt, medan den nationella centralbanken kan medverka till deras distribution. Alternativt kan rätten att trycka sedlar och prägla mynt ha samman-

förts till en nationell centralbank. Oavsett vilken ansvarsfördelningen är på detta område mellan regeringarna och de nationella centralbankerna måste de berörda bestämmelserna beakta ECB:s befogenhet som tillståndsgivare när det gäller myntutgivningens volym.

4.3 Valutareservförvaltning

En av ECBS:s huvuduppgifter är att inneha och förvalta medlemsländernas officiella valutareserver (artikel 105.2, tredje strecksatsen, i fördraget). Medlemsländer som inte överför sina officiella valutareserver till sina nationella centralbanker har brutit mot detta krav i fördraget (med undantag för de rörelsemedel i utländsk valuta som medlemsländerna får inneha enligt artikel 105.3 i fördraget). Dessutom skulle en tredje parts – t.ex. regering eller parlament – rätt att påverka en nationell centralbanks beslut om förvaltningen av de officiella valutareserverna vara oförenlig med fördraget (artikel 105.2, tredje strecksatsen). Vidare måste de nationella centralbankerna tillföra ECB valutareservtillgångar i proportion till sina andelar av ECB:s tecknade kapital. Detta innebär att det inte får finnas några rättsliga hinder mot att de nationella centralbankerna överför valutareservtillgångar till ECB.

4.4 Växelkurspolitik

Den nationella lagstiftningen i ett medlemsland med undantag kan ange att regeringen ansvarar för landets växelkurspolitik varvid en rådgivande eller verkställande roll ges till respektive nationella centralbank. De rättsliga bestämmelserna måste emellertid återspegla att ansvaret för euroområdet växelkurspolitik har överfört till gemenskapsnivån i överensstämmelse med artikel 111 i fördraget, som ger EU-rådet i nära samarbete med ECB ansvaret för denna politik.

4.5 Övrigt

Det finns många andra områden där lagstiftningen kan inverka på en nationell centralbanks fullgörande av sina ECBS-anknutna uppgifter. Medlemsländerna väljer t.ex. fritt om deras respektive nationella centralbank skall organiseras under den offentliga rätten eller privaträtten. Dock får bestämmelserna som styr en nationell centralbanks rättsliga ställ-

ning – i sistnämnda fall t.ex. aktiebolagslagen – inte strida mot de krav som fördraget och ECBS-stadgan uppställt för fullvärdigt deltagande i etapp tre av EMU. Vidare bestäms ECBS:s sekretessordning av artikel 38 i ECBS-stadgan. Företrädet för gemenskapsrätten och regler som antagits med stöd av dessa innebär att de nationella lagarna om tredje parts tillgång till allmänna handlingar inte får leda till överträdelse av ECBS:s sekretessbestämmelser.

5 Landvisa bedömningar

Ovannämnda lista på områden av särskild betydelse när det gäller att anpassa de nationella centralbankernas stadgar och annan lagstiftning till fördragets och ECBS-stadgans krav för att ett medlemsland skall kunna delta fullt ut i EMU:s tredje etapp kan läggas till grund för en bedömning av hur läget i detta hänseende är i Grekland och Sverige.

5.1 Grekland

5.1.1 Inledning

Stadgan för Bank of Greece har ändrats för att uppfylla de krav som fördraget och ECBS-stadgan ställer för etapp tre av EMU som infördes med lag 2548 den 12 december 1997, publicerad i den officiella tidningen den 19 december 1997. Lagen 2548/1997 införlivades i bankens stadga genom ett beslut av bankens extra bolagsstämma som hölls den 22 december 1997. I enlighet med artikel 7 i bankens stadga fastställdes detta beslut senare av parlamentet genom lag 2609/1998, som publicerades i den officiella tidningen den 11 maj 1998. EMI konkluderade i sin konvergensrapport i mars 1998 att det med antagandet och ikraftträdandet av lagen 2548/1997 inte återstod några oförenligheter med fördragets och ECBS-stadgans krav på centralbanksberoende i stadgan för Bank of Greece. Den nya lagen behandlade både den period då Grekland inte är en integrerad del av ECBS och det läge då Grekland antagit den gemensamma valutan. EMI fann emellertid också att

det återstod två ofullkomligheter i stadgan för Bank of Greece som under mellantiden innefattades i lagen 2609/1998 (se ovan), som krävde anpassning innan Grekland antar den gemensamma valutan. Vissa av den nya lagens bestämmelser blir föråldrade när Grekland antagit den gemensamma valutan. Detta gäller följande bestämmelser:

- Artikel 2.4 om bankens deltagande i internationella monetära och ekonomiska organisationer hänvisar inte till ECB:s rätt att godkänna sådant.
- Artikel 7.4 om åläggande av kassakrav och straffavgifter i händelse av överträdelse beaktar inte ECB:s befogenheter på detta område.

5.1.2 Rättsligt införlivande med ECBS

I enlighet med innehållet med EMI:s konvergensrapport 1998 ändrades stadgan för Bank of Greece för att uppfylla kraven i fördraget och ECBS-stadgan när det gäller att banken helt skall kunna införlivas i ECBS i rättsligt hänseende. Den 24 mars 2000 överlämnade Bank of Greece till ECB utkast till en framställning om konsultation enligt fördragets artikel 105.4 andra strecksatsen som återges i ECBS-stadgans artikel 4a) andra strecksatsen. Den 12 april 2000 överlämnade Bank of Greece till ECB ovannämnda utkast till lagförslag för att tas med i konsultationsförfarandet. Utkastet till lagförslag syftade till att

ändra stadgan för Bank of Greece. Den 26 april 2000 bekräftade banken att bolagsstämman godkänt ändringarna i stadgan vid dess sammanträde den 25 april 2000. Den nya stadgan för Bank of Greece måste åter (såsom i fråga om lagen 2548/1997; se avsnitt 5.1.1. ovan) fastställas av parlamentet genom lag. Det grekiska parlamentet väntas fastställa den nya stadgan för Bank of Greece inom kort efter den 25 april och dessa avses publiceras i god tid före den 31 december 2000 i den officiella tidningen. Ikraftträdandet förutses bli den 1 januari 2001.

Ändringarna i stadgan för Bank of Greece syftar till att avlägsna de två ovannämnda ofullkomligheterna och till att ytterligare finjustera bankens rättsliga införlivande i Eurosystemet. Ofullkomligheten i artikel 2.4 åtgärdas i artikel 2, sista strecksatsen, i stadgan genom uttryckligt beaktande av att deltagande i internationella monetära institutioner kräver godkännande av ECB enligt artikel 6.2 i ECBS-stadgan. Ofullkomligheten i artikel 7.4 åtgärdas med artikel 55, nr 21.2, i stadgan som uttryckligen uttalar att sedan Grekland infört euron är det utslutande ECBS:s regelverk som styr befogenheterna att ålägga kassakrav och härmed relaterade angelägenheter.

Stadgeändringarna tar även upp andra frågor av betydelse för Bank of Greece och den uppdaterar centrala bestämmelser i stadgan med sikte på bankens fullvärdiga deltagande i ECBS. För det första betonar stadgeändringarna Bank of Greces framtida ställning som integrerad del av ECBS genom att fastslå att alla ECBS-relaterade uppgifter utförs i enlighet med bestämmelserna i ECBS-stadgan. För det andra har förändringarna förbättrat rättsläget för säkerheter som Bank of Greece mottagit för centralbanksändamål för egen räkning eller på andra nationella centralbankers eller ECB:s vägnar. Detta följer av att förändringarna kodifierar bestämmelser som anger företrädesrätten vid upplåtande och avyttring av säkerhet som tagits av Bank of Greece.

ECB noterar att lagen 2548/1997 blev obsolet sedan lagen 2609/1998 antagits i fråga om bestämmelser som är oförenliga med den änd-

rade stadgan som för närvarande innefattas i lagen 2609/1998. Visserligen skulle lagen få företräde framför lag 2548/1997 i överensstämmelse med principen "lex posterior derogat priori" och enligt artikel 28 i den grekiska författningen. ECB noterar likväl att artikel 109 i fördraget kräver, av omsorg om rättslig klarhet och säkerhet, att obsoleta bestämmelser upphävs. Bank of Greece har informerat ECB om att de grekiska lagstiftarna avser att göra detta i den lag varmed den nya stadgan för Bank of Greece fastställs. ECB måste även konsulteras om denna lag enligt fördragets artikel 105.4, andra strecksatsen, som även återges i ECBS-stadgans artikel 4a), andra strecksatsen. I samband härmed noterar ECB att, enligt dess uppfattning, behöver lagstiftningsproceduren att upphäva relevanta regler i lagen 2548/1997 utföras som ett brådskande ärende.

Under förutsättning att den nya stadgan för Bank of Greece fastställs av parlamentet och att den träder i kraft i tid i den form ECB konsulterades om den samt under förutsättning att lagen 2548/1997 anpassas i enlighet härmed (vilket enligt ECB:s mening behöver genomföras skyndsamt), återstår det inte några ofullkomligheter i stadgan för Bank of Greece när det gäller fördragets och ECBS-stadgans krav för att rättsligt fullt ut integrera Bank of Greece i ECBS.

5.1.3 Anpassning av övrig lagstiftning

Vad beträffar annan lagstiftning än stadgan för Bank of Greece lät Bank of Greece den 24 mars 2000 informera ECB om att anpassning förutses av valutalagen, myntlagen, lagstiftningen om utgivande av obligationer, aktiebolagslagen, skattelagstiftningen och jordbrukslagstiftningen. En samordnande redaktionskommitté under ekonomiministeriets överinseende kommer att finalisera en paraplylag om införandet av euron i överensstämmelse med listor på nödvändiga ändringar och förslag som framlagts av ministerierna och andra berörda institutioner. En sådan lag kommer att föreläggas det nya parlamentet efter valen i april 2000.

5.1.4 Bedömning av förenlighet

Under förutsättning att den nya stadgan för Bank of Greece fastställs av parlamentet och att den träder i kraft i tid i den form ECB konsulterades om den samt under förutsättning att lagen 2548/1997 anpassas i enlighet härmed (vilket enligt ECB:s mening behöver genomföras skyndsamt), återstår det inte några ofullkomligheter i stadgan för Bank of Greece när det gäller fördragets och ECBS-stadgans krav för att rättsligt fullt ut integrera Bank of Greece i ECBS.

När det gäller annan lagstiftning än stadgan för Bank of Greece noterar ECB att denna kommer att anpassas i en lag om införandet av euron och att ECB kommer att konsulteras om dessa anpassningar i enlighet med artikel 105.4, andra strecksatsen, vilket upprepas i artikel 4.a, andra strecksatsen, i ECBS-stadgan.

5.2 Sverige

5.2.1 Inledning

Följande lagar befanns i EMI:s konvergensrapport 1998 behöva anpassas under artikel 109 i fördraget:

- Regeringsformen
- Riksdagsordningen
- Lagen om Sveriges riksbank (1988:1385) med ändringar

Regeringsformen, riksdagsordningen och riksbankslagen har anpassats för att uppfylla fördragets och stadgans krav på oberoende för Sveriges riksbank. Dessa anpassningar trädde i kraft den 1 januari 1999. När EMI utarbetade sin konvergensrapport i mars 1998 grundade det sin bedömning av den rättsliga konvergensen i Sverige på ett antagande om att lagförslagen skulle antas i det skick de då befann sig i. ECB har nu granskat den aktuella svenska lagstiftningen och bedömningen av

Sverige kan därför inskränkas till att påtala skillnader mellan, å ena sidan, nuvarande svensk lagstiftning och, å andra sidan, EMI:s antagande och de fall av oförenlighet som EMI hänvisade till 1998 och som ännu inte åtgärdats i svensk lag. Vissa ytterligare kommentarer görs i syfte att klargöra ECB:s bedömning.

EMI:s konvergensrapport 1998 angav att tidtabellen för anpassning var oförenlig med fördragets krav eftersom anpassningarna i fråga om centralbanksoberoendet måste träda i kraft senast den dag ECBS upprättas (dvs. den 1 juni 1998). Detta uttalande är nu passerat eftersom de nödvändiga ändringarna avseende centralbanksoberoende trädde i kraft den 1 januari 1999. Ytterligare ändringar krävs emellertid för att införliva Sveriges riksbank i ECBS (se nedan). Det bör noteras att viss tid kommer att erfordras för ytterligare nödvändiga förändringar i lagstiftningen som behövs för införandet av euron, för att genomföras sådana ändringar i svensk lagstiftning med beaktande av de berörda inhemska förfarandena, för att genomföra sådana ändringar i svensk lagstiftning.

Anpassningarna när det gäller Sveriges riksbanks oberoende införde ett nytt rättsligt arrangemang som uppfyller de krav på centralbanksberoende enligt fördraget och ECBS-stadgan som identifierades i EMI:s konvergensrapport 1998. Endast en avvikelse kan noteras från EMI:s antagande i mars 1998 angående Sveriges riksbanks oberoende. Redovisningen av ärenden som skall beslutas av riksbanksfullmäktige har förändrats litet, jämfört med det ursprungliga förslaget från den svenska regeringen såsom detta såg ut i mars 1998. Denna förändring är emellertid inte oförenlig med fördragets och ECBS-stadgans krav eftersom det står klart att riksbanksfullmäktige, (vars medlemmar inte uppfyller fördragets och ECBS-stadgans krav på centralbanksberoende) inte kan befatta sig med utförandet av ECBS-anknutna uppgifter.

5.2.2 Införlivande i ECBS

Såsom påvisades i EMI:s konvergensrapport 1998 är det fullständiga införlivandet av Sveriges riksbank i ECBS ett område där svensk lag, inbegripet riksbankslagen, allt jämt är oförenlig med fördragets och ECBS-stadgans krav för etapp tre av EMU och för införandet av euron. För närvarande är inget datum påtänkt för införandet av euron och för de nödvändiga rättsliga anpassningarna, trots att Sverige inte är ett medlemsland med särskild ställning och därför måste uppfylla alla krav på anpassning under artikel 109 i fördraget. Att svensk lag ännu inte förutser Sveriges riksbanks fullständiga införlivande i ECBS innebär att Sveriges lagstiftning fortfarande är oförenlig med fördragets krav. Förhållandet påverkar ett antal bestämmelser i riksbankslagen och kräver att det i Sverige görs ytterligare en grundlig genomgång av rättsläget före införandet av euron.

I detta sammanhang noterar och välkomnar ECB framför allt nya 1 kap. 2 §, tredje stycket i den nuvarande riksbankslagen. Däri anges bankens lagstadgade mål och stadgandet speglar på ett otvetydigt sätt att upprätthållande av prisstabilitet har företräde.

Vidare kan noteras att den gamla 42 § i riksbankslagen nu har ersatts av en ny bestämmelse i 6 kap. 3 § riksbankslagen. Denna anger att innan Sveriges riksbank fattar penningpolitiska beslut av större betydelse skall det statsråd som regeringen utser informeras. När Sverige infört euron skulle ett sådant arrangemang inte vara lämpligt eftersom viktiga penningpolitiska beslut inte kommer att fattas av Sveriges riksbank utan snarare av ECB-rådet, vilket kommer att inkludera riksbankschefen.

Som redan uttalades i EMI:s konvergensrapport 1998 är den svenska lagstiftningen dessutom oförenlig med fördraget och ECBS-stadgan på följande områden, som fortfarande behöver åtgärdas.

(a) Uppgifter

Penningpolitik

9 kap. 12 § regeringsformen och 1 kap. 2 § i den nuvarande riksbankslagen, som fastställer Riksbankens befogenheter på det penningpolitiska området, beaktar inte ECB:s motsvarande befogenheter.

Sedelutgivning

9 kap. 13 § regeringsformen och 5 kap. 1 § i den nuvarande riksbankslagen, som fastställer bankens ensamrätt att utge sedlar och mynt, beaktar inte ECB:s befogenheter på detta område.

(b) Instrument

6 kap. 6 § och 11 kap. 1 § i den nuvarande riksbankslagen om åläggande av kassakrav på finansinstitut och uttagande av en särskild avgift till staten i händelse av överträdelse av detta krav beaktar inte ECB:s befogenhet på detta område.

(c) Växelkurspolitik

9 kap. 11 § regeringsformen och 7 kap. 1 § i den nuvarande riksbankslagen inför, jämte den nya lagen om valutapolitik, en ny ordning i fråga om regeringens och Riksbankens respektive befogenheter när det gäller växelkurspolitiken. Dessa bestämmelser beaktar emellertid inte EU-rådets och ECB:s befogenhet på detta område enligt artikel 111 i fördraget.

5.2.3 Anpassning av övrig lagstiftning

Som angetts ovan är Sverige inte en medlemsstat med särskild ställning. Följaktligen är artikel 109 i fördraget tillämplig på Sverige. Även annan svensk lagstiftning omfattas sedan den 1 juni 1998 av kravet på anpassning, vilken borde träda i kraft den dag Sverige inför euron. Detta gäller särskilt lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet och sekretesslagen, vilka behöver ses över i ljuset

av sekretessbestämmelserna i artikel 38 i ECBS-stadgan.

5.2.4 Bedömning av förenlighet

Svensk lagstiftning, i synnerhet riksbankslagen, förutser inte bankens rättsliga införlivande i ECBS, fastän Sverige inte är ett medlemsland med särskild ställning och därför måste uppfylla alla krav på anpassning enligt

artikel 109 i fördraget. Detta påverkar ett antal bestämmelser i riksbankslagen.

Vad gäller annan lagstiftning än riksbankslagen noterar ECB att lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet och sekretessbestämmelserna i artikel 38 i ECBS-stadgan. ECB känner inte till några andra rättsliga bestämmelser som skulle erfordra anpassning under artikel 109 i fördraget.

Dokument utgivna av Europeiska centralbanken (ECB)

Denna förteckning avser att ge läsarna information om valda dokument som utgivits av Europeiska centralbanken. Publikationerna finns tillgängliga gratis för intresserade hos pressavdelningen. Beställningar emottas tacksamt skriftligen till den postadress som anges på omslagets insida.

För en fullständig förteckning över dokument som utgivits av Europeiska monetära institutet (EMI) hänvisas till vår webbplats (<http://www.ecb.int>).

Årsrapport

”Årsrapport 1998”, april 1999.

”Årsrapport 1999”, april 2000.

Konvergensrapport

”Konvergensrapport 2000”, maj 2000.

Månadsrapporten

Artiklar publicerade fr.o.m. januari 1999:

”Euroområdet vid starten av etapp tre”, januari 1999.

”Eurosysteemets stabilitetsinriktade penningpolitiska strategi”, januari 1999.

”Penningmängdsmått och deras roll i Eurosysteemets penningpolitiska strategi”, februari 1999.

”Kortsiktiga indikatorer och deras roll i analysen av prisutvecklingen i euroområdet”, april 1999.

”Banksektorn i euroområdet, strukturella drag och trender”, april 1999.

”Eurosysteemets styrsystem – en beskrivning och första analys”, maj 1999.

”Tillämpningen av stabilitets- och tillväxtpakten”, maj 1999.

”Den långsiktiga utvecklingen och konjunkturvariationerna i ekonomiska indikatorer i länderna i euroområdet”, juli 1999.

”Europeiska centralbankssystemets institutionella struktur”, juli 1999.

”Eurons internationella roll”, augusti 1999. ”Balansräkningarna för euroområdets monetära finansinstitut i början av 1999”, augusti 1999.

”Inflationsavvikelser i en valutaunion”, oktober 1999. ”ECBs förberedelser inför år 2000” oktober 1999.

”Den stabilitetsinriktade politiken och den långa realräntan under 1990-talet”, november 1999.

”Target och betalningar i euro”, november 1999.

”Europeiska centralbankens rättsliga instrument”, november 1999.

”Euroområdet ett år efter införandet av euron: Viktiga kännetecken och förändringar av den finansiella strukturen”, januari 2000.

”Eurosystemets valutareserver och valutatransaktioner”, januari 2000.

”Eurosystemet och EU:s utvidgningsprocess”, februari 2000.

”Konsolidering i värdepappersavvecklingssektorn”, februari 2000.

”Eurons nominella och reala effektiva växelkursutveckling”, april 2000.

”EMU och tillsynen av banker”, april 2000.

”Räntorna och räntederivatens informationsvärde”, maj 2000.

”Utveckling och struktur för euroområdets arbetsmarknad”, maj 2000.

Arbetsrapporter

- 1 ”A global hazard index for the world foreign exchange markets” av V. Brousseau och F. Scacciavillani, maj 1999.
- 2 ”What does the single monetary policy do? A SVAR benchmark for the European Central Bank” av C. Monticelli och O. Tristani, maj 1999.
- 3 ”Fiscal policy effectiveness and neutrality results in a non-Ricardian world” av C. Detken, maj 1999.
- 4 ”From the ERM to the euro: new evidence on economic and policy convergence among EU countries” av I. Angeloni och L. Dedola, maj 1999.
- 5 ”Core inflation: a review of some conceptual issues” av M. Wynne, maj 1999.
- 6 ”The demand for M3 in the euroarea” av G. Coenen och J.-L. Vega, september 1999.
- 7 ”A cross-country comparison of market structures in European banking” av O. de Banart and E. P. David, september 1999.
- 8 ”Inflation zone targeting” by A. Orphanides and V. Wieland, oktober 1999.
- 9 ”Asymptotic confidence bands for the estimated autocovariance and autocorrelation functions of vector autoregressive models” av G. Coenen, januari 2000.

- 10 "On the effectiveness of sterilized foreign exchange intervention" av R. Fatum, februari 2000.
- 11 "Is the yield curve a useful information variable for the Eurosystem?" av J. M. Berk and P. van Bergeijk, februari 2000.
- 12 "Indicator variables for optimal piloy" av L. E. O. Svensson and M. Woodford, februari 2000.
- 13 "Monetary policy with uncertain parameters" av U. Söderström, februari 2000.
- 14 "Assessing nominal income rules for monetary policy with model and data uncertainty" av G. D. Rudebusch, februari 2000.
- 15 "The quest for prosperity without inflation", av A. Orphanides, mars 2000.
- 16 "Estimating the implied distribution of the future short-term interest rate using the Longstaff-Schwarz model", av P. Hördahl, mars 2000.
- 17 "Alternative measures of the NAIRU in the euro area: estimates and assessment", av S. Fabiani och R. Mestre, mars 2000.
- 18 "House prices and the macroeconomy in Europe: results from structural VAR analysis" av M. Iacoviello, april 2000.
- 19 "The euro and international capital markets", av C. Detken och P. Hartmann, april 2000.
- 20 "Convergence of Fiscal Policies in the euro area", av O. De Bandt och S. P. Mongelli, maj 2000.
-

Övriga publikationer

"The TARGET service level", juli 1998. "Report on electronic money", augusti 1998.

"Assessment of EU securities settlement systems against the standards for their use in ESCB credit operations", september 1998.

"Money and banking statistics compilation guide", september 1998.

"Den gemensamma penningpolitiken i etapp tre: Allmän dokumentation om ECBS penningpolitiska instrument och förfaranden", september 1998.

"Third progress report on the TARGET project", november 1998. "Correspondent central banking model (CCBM)", december 1998. "Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1997 figures", januari 1999. "Possible effects of EMU on the EU banking systems in the medium to long term", februari 1999. "Euro area monetary aggregates: Conceptual reconciliation exercise", juli 1999. "The effects of technology on the EU banking systems", juli 1999.

"Payment systems in countries that have applied for membership of the European Union", augusti 1999.

"Improving cross-border retail payment services – The euro system's view", september 1999.

"Compendium: collection of legal instruments, June 1998 – May 1999", oktober 1999.

"Money and Banking Statistics Compilation Guide, Addendum I: Money market paper", november 1999.

"European Union balance of payments/international investment position statistical methods", november 1999.

"Money and Banking Statistics Sector Manual", second edition, november 1999.

"Report on the legal protection of banknotes in the European Union Member States", november 1999.

"Correspondent central banking model (CCBM)", november 1999.

"Cross-border payments in Target: A users' survey", november 1999.

"Money and Banking Statistics: Series keys for the exchange of balance sheet items time series", november 1999.

"Money and Banking Statistics: Handbook for the compilation of flow statistics", december 1999.

"Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1998 figures", februari 2000.

Informationsbrochyrer

"TARGET", juli 1998.

"Sedlar och mynt i euro", juli 1999.

"TARGET: facts, figures, future", september 1999.

